

Archief in bewaring

Een herwaardering van veertig jaar informatie over de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen, 1976-2016

Datum 21 februari 2018
Status Definitief

Dag en uur van opneming in het gesticht, met aanwijzing, voor zover mogelijk, van het ogenblik, waarop de vrijheidsbeneming is aangevangen	Dagtekening der onherroepelijk geworden veroordeling en Rechtterlijk College of Kantongerecht, dat die veroordeling heeft uitgesproken <i>Voor vastzetten wegens wangedrag en gegijzeld getuigen (art. 68 Strafv.) het bevel van de rechtbank</i>	Omschrijving der overtreding of reden voor vastzetting	Opgelegde straf: a. hechtenis b. detentie c. vervangende hechtenis d. vervangende detentie <i>Voor vastgezette:</i> duur der vastzetting	Dagtekening en uur, waaraan straf of vrijheid ingaat
6	7	8	9	10

Colofon

Afzendgegevens	Directie Informatievoorziening CIO Office
	Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag Postbus 30132 2500 GC Den Haag www.dji.nl
Contactpersoon	Serge Boekhoorn
	T 0648139076
Projectnaam	Herwaardering archieven DJI
Auteurs	Serge Boekhoorn Hugo Kabos

One of the most misleading notions of our time is the widespread belief that all information is available online. Having conducted most of my research during the past fifty years in archives, I can appreciate how much of the human record lies beyond the range of scanners.

Robert Darnton, bibliothecaris van Harvard en een pleitbezorger van digitalisering

Net als de meeste officiële stukken van vandaag de dag registreren oorkonden weliswaar besluiten en transacties, maar veel minder de daarachterliggende processen en motieven. Maar daarmee hebben we nog geen schim van nadere verklaring, laat staan in een bezielde verband.

Frits van Oostrom, *Nobel streven. Het onwaarschijnlijke maar waargebeurde verhaal van ridder Jan van Brederode* (2017)

Voorwoord

Vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen zijn de meest ingrijpende sancties die de overheid iemand op kan leggen. Gevangenisstraf en terbeschikkingstelling hebben niet alleen een enorme impact op de persoon van de dader, maar ook op zijn of haar omgeving en daarmee op de maatschappij. Dit blijkt ook uit de beroering die zo nu en dan in de media kan ontstaan. Niet voor de eerste keer klinkt de luide roep om het tbs-systeem op de schop te nemen en het Nederlandse rechtssysteem te herzien.¹

Straffen en maatregelen worden, sinds 1995, ten uitvoer gelegd door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)². DJI dient zich, net als andere overheidsonderdelen, over haar handelen te kunnen verantwoorden aan de politiek en aan de maatschappij. Dit komt naar voren bij de beantwoording van Kamervragen en blijkt uit onderzoek in opdracht van de Tweede Kamer. Een goed werkende rechtsstaat verplicht de overheid tot een eerlijke en rechtvaardige behandeling van al zijn burgers. In de archieven van DJI is informatie te vinden over de beleidsvorming, de afwegingen die DJI heeft gemaakt en de uitvoering van straffen en maatregelen in de praktijk. De archieven dienen als bewijs van het handelen van DJI. Ze zijn van belang voor het functioneren van onze rechtsstaat. Daarnaast zijn de archieven van belang om onderzoek te doen naar het effect van straffen en maatregelen en de effectiviteit ervan, bijvoorbeeld om recidive terug te dringen.

DJI heeft nog ongeveer zestien strekkende kilometer aan papieren archief in bewaring uit de periode vanaf 1976 (en deels nog ouder) tot 2016. Het betreft archieven van het gevangeniswezen, de justitiële jeugdinstellingen en de instellingen voor terbeschikkingstelling en vreemdelingenbewaring. Wettelijk gezien behoort DJI archieven (op termijn) te vernietigen of over te brengen naar een openbare archiefbewaarplaats. DJI zal daar de komende jaren uitvoering aan moeten geven.

De wijze waarop archiefselectie op dit moment dient te geschieden - én de daarmee samenhangende waardering van informatie - is gebaseerd op opvattingen daarover die stammen uit de jaren negentig van de vorige eeuw. Inmiddels is sprake van voortschrijdende inzichten over met name het belang van het bewaren (de waarde) van informatie van de tenuitvoerlegging. Vorig jaar heeft de door de minister van Justitie en Veiligheid (JenV) ingestelde *ad hoc commissie bewaarbeleid tbs dossiers* de bewindspersoon zwaarwegend geadviseerd om verpleegdedossiers permanent te bewaren. De minister heeft dit advies overgenomen. Het belang hiervan ligt niet alleen in het kunnen verrichten van wetenschappelijk-historisch onderzoek, maar komt óók voort vanuit de wens om na onderzoek behandelmethodes te kunnen verbeteren met het oog op resocialisatie en het terugdringen van recidive.

Op basis van deze ontwikkelingen is de Directie Informatievoorziening van DJI tot de slotsom gekomen dat een herwaardering van de selectiecriteria voor de overige archieven van DJI ook noodzakelijk is. De focus ligt op het papieren archief. Hierin is een achterstand in de bewerking waarvoor politieke aandacht is. Om het Beraad van DJI goed te kunnen adviseren over het bewaarbelang van de archieven, is de tijdelijke werkgroep Archiefwaardering DJI in het leven geroepen. De werkgroep is gevraagd om, vanuit diverse belangen, de waarde van deze archieven aan te geven. Aan de werkgroep hebben, naast vertegenwoordigers van DJI, externe deskundigen op het gebied van archieven, privacy en wetenschappelijk onderzoek deelgenomen (zie bijlage 1). De uitkomsten van de beraadslagingen van de werkgroep zijn verwerkt in dit advies.

---

¹ Freek Schraevesande, 'Reportage tbs, "Stel dat er een jongeman naast hem zit in de bus. Hoe bepaal je of een zedendelinquent na tbs-behandeling nog steeds een gevaar vormt? Ook het rechtssysteem kan de toekomst niet voorspellen"', *NRC* 11-12 november 2017.

² Daarvoor vielen justitiële inrichtingen onder de directie Delinquentenzorg en Jeugdinstellingen van het ministerie van Justitie.

Dankwoord

Namens DJI is de Directie Informatievoorziening veel dank verschuldigd aan de leden van de werkgroep Archiefwaardering en hen zeer erkentelijk voor hun bijdrage: Catrien Bijleveld, Otto Bos, Arie van den Hurk, Charles Jeurgens, Ted Mos, Marcel Verburg, Jos Verhagen, Harry Versteeg en Joost Vijselaar.

Ook danken we de volgende personen voor hun bijdrage: Peter Sluiter (Nationaal Gevangenis­museum) en Egbert Brink (Drents Archief) voor hun informatie over Veenhuizen; Joost de Looff (afdeling Beleid DJI), Julia Ilyina (EuroPris) en Paul Drossens (Rijksarchief Gent) voor de vergelijking van het DJI archiefbeleid met dat van het gevangeniswezen in de ons omringende landen; Evelien Walhout (Leiden University), Mieke Bruggeman (NSCR), Merel Dirkse (NSCR) en Jacques Dane (onderwijsmuseum) over het onderzoek van de commissie De Winter. En verder: Sandy Schreur (Rechtbank Midden-Nederland), Merel Prinsen (Pieter Baan Centrum), Maaike Kempes (NIFP) en Nico van Egmond (Nationaal Archief).

Inhoudsopgave

Colofon	3
Voorwoord	4
Dankwoord	5
1. Inleiding	7
2. Papieren archief van DJI nader in beeld	11
3. Huidige waarderings- en selectiebeleid	18
4. Belangen voor bewaren	24
5. Herwaardering DJI archief	31
6. Privacy, onderzoek en publicatie	38
7. Conclusies en advies	42
Bijlage 1. Samenstelling van de werkgroep Archiefwaardering	49
Bijlage 2. Overzicht papieren archieven DJI	50
Bijlage 3. Overzicht wettelijke dossiertypen	52
Bijlage 4. Het selectie-instrumentarium van DJI	55
Bijlage 5. Toelichting keuzes van de werkgroep	57
Bijlage 6. Bestandsopname PI Vught	59
Bijlage 7. Bestandsopname PI Alphen aan de Rijn	61
Bijlage 8. Storing prison files	63
Bijlage 9. Literatuur en andere bronnen	66

1. Inleiding

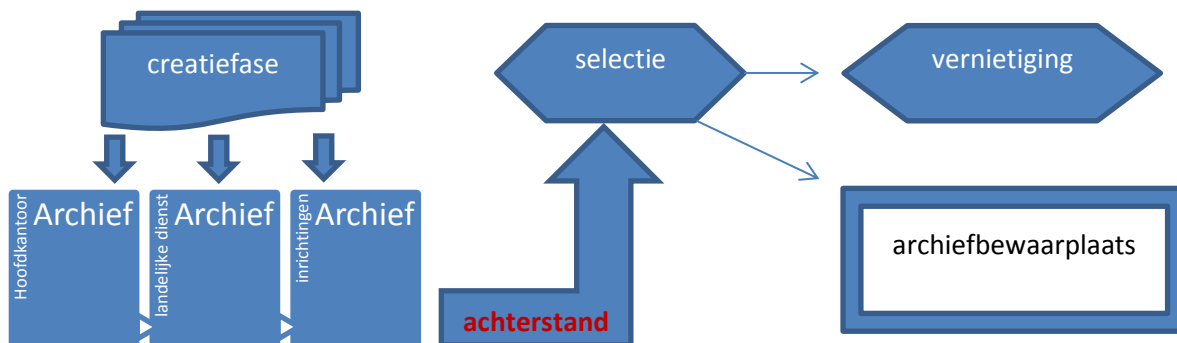
1.1 Aanleiding

Het kabinet en de Tweede Kamer hebben afgesproken dat in 2019 de archiefachterstanden bij de departementen en hun dienstonderdelen uit de periode 1976-2006 zijn weggewerkt. Dit betreft achterstanden in de selectie, de vernietiging en de overbrenging naar een archiefbewaarplaats van papieren archieven. De directie Informatievoorziening van DJI heeft in augustus 2016, na de goedkeuring in het Beraad, Doc-Direkt³ opdracht gegeven om de locatie en de omvang van *alle* papieren archieven van DJI in kaart te brengen.

De inventarisatie betrof alle nog aanwezige papieren dossiers van DJI, over zowel de tenuitvoerlegging als de bedrijfsvoering en de beleidsvorming. DJI heeft sinds 2017 de omvang van de archieven en de opslaglocaties goed in beeld (zie bijlage 2. Overzicht papieren archieven DJI). De archieven zijn voor een groot deel centraal opgeslagen, maar bevinden zich ook nog verspreid over de inrichtingen en de landelijke diensten. DJI heeft ruim 16 kilometer aan papieren archief in beheer. Daarvan valt circa 10 kilometer die dateert van voor 2006 onder de achterstand⁴ waarvoor politieke aandacht is. Gezien de enorme omvang en de beperkt toegankelijke staat zijn de archieven inhoudelijk slechts globaal in beeld.

Daarbij is de vraag wat de waarde van de daarin besloten informatie is voor toekomstig gebruik. Dat gebruik ligt buiten de bedrijfsvoering van DJI, nu de meeste dossiers zijn afgesloten. De bestaande selectielijsten beantwoorden deze vraag onvoldoende en behoeven aanpassing vanwege voortschrijdend inzicht. Naar aanleiding van de inventarisatie is besloten om te onderzoeken welke belangen er zijn om deze dossiers te bewaren of te vernietigen.⁵ Pas als dat inzichtelijk is en de bestaande selectielijsten zijn geactualiseerd kan er een bewerkingsplan worden opgesteld. Het archiefbestand waarop het onderzoek betrekking heeft betreft de afgesloten papieren dossiers van DJI die nog niet zijn vernietigd of overgebracht (zie onderstaand schema).

Schema: "levenscyclus" DJI dossiers

Toelichting bij het schema:

Dossiers worden primair gevormd om informatie beschikbaar te hebben die voor de taakuitvoering - de tenuitvoerlegging - van belang is (creatiefase). Op het moment dat de detentie of de terbeschikkingstelling eindigt, worden de dossiers afgesloten. Voor de beleidsvorming en bedrijfsvoering hangt dat moment van andere factoren af, zoals de afronding van een zaak of de jaarlijkse planning- en controlcyclus. Na verloop van tijd neemt de waarde van de informatie voor het werkproces af. Informatie dient bepaalde tijd – de wettelijke bewaartermijn - beschikbaar te blijven vanwege de verantwoording van het gevoerde beleid, waarna deze wordt vernietigd. Een doorgaans klein deel van de informatie blijft na selectie permanent bewaard en dient openbaar te worden gemaakt ten behoeve van de reconstructie van het handelen van de overheid. Dergelijke informatie wordt overgebracht naar een openbare archiefbewaarplaats, zoals het Nationaal Archief of een Regionaal Historisch Centrum, dat valt onder de zorg van de minister van OCW.

³ Doc-Direkt is onderdeel van het ministerie van BZK en biedt diensten aan op het gebied van digitale en analoge informatievoorziening. Doc-Direkt werkt namens de departementen de archiefachterstanden weg.

⁴ Dat geldt vermoedelijk ook voor de digitale archieven, maar die vallen buiten het bestek van deze opdracht.

⁵ Nota "Uitkomst archiefinventarisatie en vervolgstappen", CIO Office 23 feb 2017 (Beraad DJI 6 mrt 2017).

1.2 Probleemstelling

Elke overheidsorganisatie is gehouden aan wet- en regelgeving om haar administratie op orde te hebben. Dit betekent onder meer dat archieven vanaf creatie en ontvangst toegankelijk zijn en ook dat deze op gezette tijden weer worden vernietigd dan wel worden overgebracht naar een openbare archiefbewaarplaats. Voor deze selectie van archieven in te bewaren en te vernietigen bestanden dienen selectielijsten te worden gevolgd. Selectielijsten komen tot stand op basis van een afweging van belangen, zoals die van bedrijfsvoering, verantwoording en onderzoek. Vernietigen is een onomkeerbaar proces. Alles vernietigen is vanuit verschillende belangen gezien geen optie; alles bewaren, vanuit het oogpunt van toegankelijkheid, kosten en privacy, evenmin. De huidige wijze waarop archiefselectie dient te geschieden - én de daarmee samenhangende waardering van informatie – is gebaseerd op opvattingen daarover die stammen uit de jaren negentig van de vorige eeuw.

De inzichten in de waarde van informatie zijn aan het veranderen. Enerzijds is er een enorme toename van gegevens, waaronder ook tot personen herleidbare gegevens, wat aanleiding geeft tot nieuwe mogelijkheden zoals onderzoek in *big data* verzamelingen. In de maatschappij neemt gelijktijdig de behoefte aan bescherming van de privacy toe. Dit is uitgekristalliseerd in nieuwe EU regelgeving, vertaald als de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), waarin het beginsel van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer sterker dan voorheen is verankerd.

Aan de andere kant is vanuit (internationaal) wetenschappelijk onderzoeksperspectief een toenemende belangstelling voor het ontsluiten en gebruiken van (anonieme) gegevens *over de praktijk van de uitvoering*, bijvoorbeeld uit persoonsdossiers of andere bronnen. Niet langer wordt alleen het bewaren van beleidsarchief voor de reconstructie van de beleidsvorming waardevol geacht.⁶ Voor het kunnen verrichten van criminologisch onderzoek blijken bijvoorbeeld gegevens over de inschrijving van gedetineerden en registratiekaarten met gegevens over de justitiabele gedurende het verblijf (en overplaatsing naar een andere inrichting) van essentieel belang. De administratie van dergelijke basisgegevens is onmisbaar om vast te stellen wie waar hoe lang heeft gezeten.

Onder meer de Raad voor Cultuur en het Nationaal Archief hebben gewezen op het belang van het bewaren van persoonsdossiers voor de reconstructie van de beleidsuitvoering.⁷ In 2016 heeft de ad hoc commissie *bewaarbeleid tbs-dossiers* de minister van JenV zwaarwegend geadviseerd⁸ om ten behoeve van een algemeen onderzoeksbelang het verpleeggedossier, waarin wettelijk omschreven informatie over het verloop van de terbeschikkingstelling met dwangverpleging is opgenomen, blijvend te bewaren. Het op DJI van toepassing zijnde selectie-instrumentarium⁹ voorziet hier nog niet in en dient ten minste voor het verpleeggedossier te worden aangepast.

Op basis van nieuwe inzichten in de waarde van archieven is de Directie Informatievoorziening van DJI tot de slotsom gekomen dat een herwaardering van alle archieven van DJI noodzakelijk is. Het huidige selectie-instrumentarium is niet toereikend om tot een goede waardering en selectie van de archieven te komen. Dit geldt allereerst voor het papieren archief (1976-2016). Hierin is een achterstand in de bewerking waarvoor politieke aandacht is. Voor zover er overigens nog oudere papieren archieven aanwezig zijn, worden die ook in beschouwing genomen. Daarnaast is een aanscherping en actualisatie van het selectie-instrumentarium ook noodzakelijk in de digitale omgeving om nieuwe achterstanden te voorkomen.

---

⁶ Zie voor een dergelijk standpunt over informatie uit de strafrechtketen: Alfred Stern, 'Rimpelingen in de ruimtetijd. Actueel volgen van personen in de strafrechtketen' (Universiteit van Amsterdam 2013).

⁷ Commissie nota persoonsdossiers, *Persoonsdossiers, een geval apart*. Nota opgesteld in opdracht van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en het Nationaal Archief (Nationaal Archief, Den Haag 2006). Reactie op de *Ontwerp-selectielijst archiefbescheiden op het beleidsterrein "Gevangeniswezen en terbeschikkingstelling"* van de Raad voor Cultuur aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap p/a de Algemene Rijksarchivaris (27 juli 2006, arc-2006.03029/5); *Verzameladvies over selectielijsten uit de periode augustus 2007 tot en met december 2008* (17 juni 2010, bca-2010.05817/1, p. 8-9); *Selectie: Een kwestie van waardering. Verzameladvies 3 2009-2012* (Den Haag, 25 april 2013, Casus Gevangeniswezen en TBS, p. 28).

⁸ Ad hoc commissie bewaarbeleid tbs-dossiers, *Over tien jaar over gisteren. Tbs-dossiers: bewaren of vernietigen?* (Intern adviesrapport aan de minister van JenV, 21 maart 2016).

⁹ DJI komt als actor voor op de volgende selectielijsten: BSD 135 Gevangeniswezen en terbeschikkingstelling, vanaf 1945 (*Staatscourant* 2008, 39) en BSD 152 Justitiële Jeugdzorg, 1945-2000 (*Staatscourant* 2006, 41), zie verder hoofdstuk 3.

1.3 Vraagstelling

De vraag is of DJI met de geïnventariseerde papieren archieven, behalve over verpleegdedossiers, over nog meer informatie beschikt die vanuit diverse belangen van blijvende waarde kan zijn.

Om het Beraad van DJI goed te kunnen adviseren over het belang van de archieven, heeft de directie Informatievoorziening de tijdelijke werkgroep Archiefwaardering DJI in het leven geroepen. De werkgroep is gevraagd om onderbouwd aan te geven of er meer informatie moet worden bewaard dan in de huidige selectielijsten is aangegeven en welke informatie zou kunnen worden vernietigd. Bij de afweging dient rekening te worden gehouden met de toepasbaarheid en het juridisch kader.

In artikel 2 van het Archiefbesluit 1995 is aangegeven dat bij waardering van archieven de volgende aspecten moeten worden meegewogen:

- de taak van het desbetreffende overheidsorgaan;
- de verhouding van dit overheidsorgaan tot andere overheidsorganen;
- de waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed, en
- het belang van de in de bescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, recht- of bewijszoekenden en historisch onderzoek.

In privacywetgeving is aangegeven dat *persoonsgegevens* niet langer mogen worden bewaard dan nodig is voor het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld. Het langer bewaren op grond van wetenschappelijke of statistische doeleinden is onder voorwaarden toegestaan.

1.4 Aanpak

Op hoofdlijnen is de volgende aanpak gevolgd om tot het voorliggende advies te komen:

- een nadere inventarisatie en analyse van de DJI archieven, inclusief een proefbewerking;
- het betrekken van uitkomsten van commissies met een vergelijkbare opdracht;
- een inventarisatie van diverse belangen waaronder onderzoeksbelangen en criteria voor het bewaren van archieven van DJI, inclusief een inventarisatie van (lopend) onderzoek op basis van DJI archieven;
- een analyse van de bestaande selectielijsten.

Op basis van deze activiteiten is de werkgroep gekomen tot bevindingen, die in dit advies zijn verwerkt. Vervolgens heeft de Directie Informatievoorziening voor het Beraad van DJI een adviesvoorstel geformuleerd, inclusief kostenindicatie.

1.5 Leeswijzer

De navolgende rapportage opent met een beschrijving van het archief van DJI (hoofdstuk 2). Daarin wordt de vraag beantwoord welke archieven onderwerp van onderzoek zijn: welke zouden moeten worden aangetroffen en wat is aangetroffen. Vervolgens wordt het vigerende waarderings- en selectiebeleid beschreven (hoofdstuk 3). Hierin wordt de vraag beantwoord binnen welk (beleids)kader de waardering en selectie van archieven van DJI plaatsvindt, hoe dat tot stand is gekomen en welke ontwikkelingen er zijn. De belangen om archieven te bewaren zijn in kaart gebracht in hoofdstuk 4. De vraag welk archief van DJI zou moeten worden bewaard, wordt beantwoord in hoofdstuk 5. Daarin komen met name de bevindingen van de werkgroep Archiefwaardering DJI aan de orde. In hoofdstuk 6 worden de regels rondom privacy en gebruik en publicatie van archieven belicht.

De directie Informatievoorziening vat het onderzoek samen in hoofdstuk 7 met de hoofdconclusies. Op basis hiervan wordt het Beraad geadviseerd over wat er met de archieven moet gebeuren. Hiervan is een kostenindicatie opgesteld.

Archiefstellingen in Ypenburg, 2017 (deze foto documenteert de situatie van vóór de sluiting van Ypenburg)

2. Papieren archief van DJI nader in beeld

2.1 Inleiding

De huidige onderzoeksmogelijkheden in het - nog niet openbare - archief van DJI worden beperkt door de matige toegankelijkheid. Recent onderzoek voor een geschiedschrijving van het Penitentiair Trainingskamp De Corridor in 'een waar doolhof' van archieven leverde weliswaar nuttige informatie op, maar voor het onderzoek naar de geschiedenis van Hoeve Boschoord konden nauwelijks relevante documenten (bijvoorbeeld de complete serie met jaarverslagen) worden teruggevonden waarvan wel werd verwacht dat deze nog bestaan¹⁰. Het archief heeft met ruim 16 kilometer - bijna een uur fietsen - een indrukwekkende omvang. Om DJI over haar archief te kunnen adviseren, is het allereerst nodig zich een beter beeld van de inhoud van het archief te vormen.

Dit hoofdstuk vangt aan met een korte beschrijving van de DJI organisatie, die immers het archief produceert. Vervolgens wordt ingegaan op de dossiers die DJI behoort te vormen, zoals wettelijk is vastgelegd. Na deze algemene beschrijving wordt ingegaan op het papieren archief van DJI dat daadwerkelijk is aangetroffen.

2.2 Missie, taken en organisatie van DJI

Straffen en maatregelen worden in Nederland sinds 1995 ten uitvoer gelegd door DJI. Tot die tijd vielen de justitiële inrichtingen onder de directie Delinquentenzorg en Jeugdinstellingen van het ministerie van Justitie. In deze paragraaf worden de huidige taken en organisatiestructuur van DJI kort beschreven. Deze geven op hoofdlijnen een goed beeld van de organisatie in de loop der jaren, hoewel zowel de taken als de organisatiestructuur door de tijd heen zijn gewijzigd. Zonder uitpuittend te zijn, wordt in deze paragraaf een algemeen beeld van de organisatie gegeven, waarvan de archieven een afspiegeling zijn.¹¹

Missie

DJI heeft haar missie als volgt verwoord: "Een bijdrage leveren aan de veiligheid van de samenleving door de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen en door de aan onze zorg toevertrouwde personen de kans te bieden een maatschappelijk aanvaardbaar bestaan op te bouwen." Kort gezegd gaat het om het insluiten, het herstellen (van de rechtsorde) en het voorkomen (van recidive). DJI voert namens de minister van JenV straffen en maatregelen uit die door de rechter zijn opgelegd. DJI is daarbij verantwoordelijk voor de dagelijkse verzorging van justitiabelen¹² en werkt met hen samen aan de voorbereiding op hun terugkeer in de maatschappij.

Inrichtingen

Momenteel zijn er 38 inrichtingen verspreid over het land met een personeelsbestand van ruim 13.000 fte. Daarmee is DJI een van de grootste overheidsorganisaties van Nederland. Jaarlijks stromen er ruim 37.000 nieuwe justitiabelen in.¹³ De insluiting vindt plaats in drie soorten inrichtingen: penitentiaire inrichtingen (PI)

---

¹⁰ Twan van den Brand en Jos Straathof, *De jongens van De Corridor. Het verhaal van een experimentele jeugdgevangenis* (Amsterdam 2017), citaat vorige zin p. 251. De onderzoeksgegevens over Hoeve Boschoord werden gezocht door Jos Verhagen, die in opdracht van Trajectum zeventig jaar geschiedenis van Hoeve Boschoord beschreef. Zijn boek *Het onvoltooide voltooiën* verschijnt in februari 2018 in druk.

¹¹ Dat neemt niet weg dat het inzicht in de vindplaats van archieven wordt bemoeilijkt door organisatieveranderingen over een lange periode (reorganisaties, sluitingen, fusies en opening van nieuwe locaties) en samenvoeging van de archieven van de inrichting waarmee gefuseerd werd. Zo is het archief van het Penitentiair Trainingskamp De Corridor nu te vinden in de archieven van PI Grave, verder omvattende de archieven van PI De Oosterhoek, Huis van Bewaring Grave, Half Open Inrichting De Raam, Open Inrichting De Marstal en Huis van Bewaring De Leuvense Poort ('s lands oudste gevangenis).

¹² DJI hanteert de term justitiabele voor alle aan haar zorg toevertrouwde personen: volwassen en jeugdige delinquenten, verpleegden en vreemdelingen. Daaronder vallen ook *observandi*, verdachten die klinisch worden onderzocht in het Pieter Baan Centrum, een huis van bewaring, waar mensen (voorlopige) hechtenis ondergaan.

¹³ www.dji.nl, gegevens uit november 2017.

voor volwassenendetentie, justitiële jeugdinrichtingen voor jongeren (JJI) en Forensisch Psychiatrische Centra, (FPC) voor terbeschikkinggestelden. Voor vreemdelingenbewaring maakt DJI gebruik van detentiecentra (DC).

Penitentiaire Inrichting

De Penitentiaire beginselenwet, nader uitgewerkt in de Penitentiaire maatregel¹⁴, is opgesteld om de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen in penitentiaire inrichtingen te regelen en legt onder meer de rechten en plichten van gedetineerden, de bevoegdheden van de directeur van de PI en van het personeel vast. Inrichtingen zijn te onderscheiden in huizen van bewaring, gevangenissen, inrichtingen voor stelselmatige daders of een bijzondere bestemming (bijvoorbeeld de terroristenafdeling). In vier gevangenissen zijn Penitentiair Psychiatrische Centra (PPC) gevestigd voor psychische zorg aan gedetineerden. De mate van beveiliging van inrichtingen kent vijf niveaus, van zeer beperkt tot extra beveiligd.

Justitiële jeugdinrichting

Voor justitiële jeugdinrichtingen is de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen van toepassing, uitgewerkt in het Reglement justitiële jeugdinrichtingen¹⁵. Deze inrichtingen kunnen worden onderscheiden in particuliere en rijks justitiële jeugdinrichtingen. Bij rijksinrichtingen is de minister verantwoordelijk voor de behandeling van de jeugdigen en eveneens voor de bedrijfsvoering van de inrichting. Bij de particuliere inrichtingen is sprake van een subsidierelatie. De minister is dan zorgdrager ten aanzien van de behandeling van jeugdigen, waarvoor hij plaatsen subsidieert. Behalve detentie bestaat binnen het jeugdstrafrecht onder meer de pij-maatregel (plaatsing in een inrichting voor jeugdigen), voorheen de maatregel tot buitengewone behandeling.

Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)

Voor de verpleging en behandeling van terbeschikkinggestelden (tbs, voorheen tbr) geldt de Beginselenwet verpleging terbeschikkinggestelden, uitgewerkt in het Reglement verpleging terbeschikkinggestelden¹⁶. Er bestaat voor FPC's een onderscheid in rijks en particuliere centra, waarbij DJI zorg- en behandelplaatsen namens de minister inkoopt. De maatregel tbs, die in Nederland in 1928 is ingevoerd, kent momenteel twee modaliteiten: tbs met bevel tot verpleging (dwangverpleging) en tbs met voorwaarden.

Detentiecentrum

Vreemdelingenbewaring wordt ingezet om vreemdelingen¹⁷ die Nederland moeten verlaten, en dat niet zelfstandig doen, gedwongen te kunnen laten terugkeren. Het is de taak van DJI om vreemdelingen in de detentiecentra zo goed mogelijk te verzorgen, te ondersteunen bij voorbereiding op de terugkeer en hen beschikbaar te houden voor vertrek uit Nederland. DJI kent drie detentiecentra (Justitieel complex Schiphol, DC Rotterdam, DC Zeist) en de gesloten gezinsvoorziening Zeist, waar gezinnen met minderjarige kinderen verblijven en alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV). Op dit moment zijn de detentiecentra juridisch-formeel penitentiaire inrichtingen in de zin van de Penitentiaire beginselenwet.

Hoofdkantoor en landelijke diensten

Het hoofdkantoor DJI is verantwoordelijk voor de (nadere) beleidvorming en sturing van de inrichtingen (het veld), onderverdeeld in drie divisies (tot 2014 vier sectoren) en stafdirecties. De hoofddirecteur legt bestuurlijk verantwoording af aan het ministerie. Er ligt ook een taak op het gebied van de bedrijfsvoering. Zo wordt het beleid voor facilitair, huisvesting en inkoop, maar ook van de informatievoorziening centraal geformuleerd.

Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie

Sinds 1 januari 2007 zijn de Forensisch Psychiatrische Diensten en het Pieter Baan Centrum gefuseerd in het NIFP: het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie. Het NIFP heeft naast het Pieter Baan Centrum (voorheen de Psychiatrische Observatiekliniek voor het Gevangeniswezen) en een hoofdkantoor in Utrecht nog vijf ambulante vestigingen in het land. Het NIFP houdt zich met name bezig met het op verzoek van een rechter opstellen van een rapportage pro Justitia (over de toerekeningsvatbaarheid van een verdachte ten tijde van het gepleegde delict en de kans op recidive), advisering inzake de verlenging van de terbeschikkingstelling en zorgconsulten voor volwassenen en jeugdigen in detentie.

---

¹⁴ Stb. 1998, 430 resp. Stb. 1998, 623.

¹⁵ Stb. 2000, 481 resp. Stb. 2001, 350.

¹⁶ Stb. 1997, 280 resp. Stb. 1997, 217.

¹⁷ Er zijn twee groepen: aan de grens geweigerde vreemdelingen en vreemdelingen die in Nederland worden aangehouden wegens onrechtmatig verblijf, ingesloten op grond van respectievelijk artikel 6 of artikel 59 van de Vreemdelingenwet 2000.

Overige landelijke diensten

De *Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O)*, verzorgt vanuit 19 locaties en met ruim duizend medewerkers het transport van personen en goederen tussen de inrichtingen en van en naar gerechtelijke instanties. De *Dienst Geestelijke Verzorging* scheidt, namens de verschillende zendende instanties, voorwaarden voor de inhoud van de geestelijke verzorging. Door de instelling van Shared Service Centra (SSC'S) zijn in de loop de jaren steeds meer PIOFACH taken van de lokale organisaties overgeheveld naar landelijke diensten (*Shared Service Center DJI, Shared Service Center ICT*). Ten slotte is er een *Opleidingsinstituut DJI* en een *Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering*.

2.3 Aard van het DJI archief

In deze paragraaf volgt een overzicht van het archief dat DJI over de tenuitvoerlegging dient te vormen. Hoewel de Archiefwet 1995 geen verbijzondering voor dossiers kent, is in drie beginselenwetten en onderliggende regelgeving, die specifiek op DJI van toepassing zijn, een aantal persoonsdossiers beschreven. Naast deze dossiers die vanuit de primaire processen worden gevormd, dient er ook over de bedrijfsvoering en de beleidsvorming dossiervorming plaats te vinden.

Register voor de bevolking

In elke inrichting hoort een **register voor de bevolking** te worden bijgehouden. In de registers zijn algemene gegevens vastgelegd over de justitiabelen (signalement), het vergrijp en de binnenkomst, overplaatsing en vrijlating uit een inrichting. De inrichtingsdirecteur is verantwoordelijk voor een correcte vastlegging van deze verblijfsadministratie op basis van het wetboek van Strafvordering (art. 567).

Persoonsdossiers

De penitentiaire maatregel maakt onderscheid in het **penitentiair dossier** en het **inrichtingsdossier**. De meest essentiële informatie hoort te worden opgeslagen in het penitentiair dossier, waarover de wet een uitputtende beschrijving geeft en dat op zorgvuldige wijze dient te worden opgebouwd. Alle overige, niet nader omschreven informatie over de volwassenendetentie, hoort in het inrichtingsdossier. Naast inhoud verschilt met name de bewaartermijn (tien jaar na het einde van de detentie respectievelijk zes maanden na beëindiging van het verblijf van de gedetineerde in de inrichting). Daarnaast zijn het **verpleegdedossier**, het voornaamste dossier voor de terbeschikkingstelling, en het **dossier van een jeugdige** in de respectievelijke beginselenwet- en regelgeving omschreven.

In deze dossiers wordt informatie opgeslagen over de plaatsing en overplaatsing, de voor de tenuitvoerlegging relevante informatie uit het strafdossier, behandelplannen, verlof, maar ook beklag- en beroepszaken. Een bijzondere categorie betreft verplicht op te nemen medische informatie, bijvoorbeeld urinecontroles (penitentiair dossier) of gedwongen geneeskundige behandelingen (verpleegdedossier). In bijlage 3 is een overzicht van deze dossiertypes met een opsomming van de archiefbescheiden die daarin behoren te berusten.

Het **vreemdelingendossier** is voor DJI wettelijk niet nader omschreven. Voor de uitvoering van vreemdelingenbewaring schrijft de vreemdelingenwetgeving geen verplicht format voor dossiervorming voor. De Penitentiaire beginselenwet vermeldt expliciet dat informatie over de vreemdelingenbewaring niet in het penitentiair dossier wordt opgenomen. Feitelijk komt relevante informatie over personen in vreemdelingenbewaring in het inrichtingsdossier terecht.

Medische persoonsdossiers

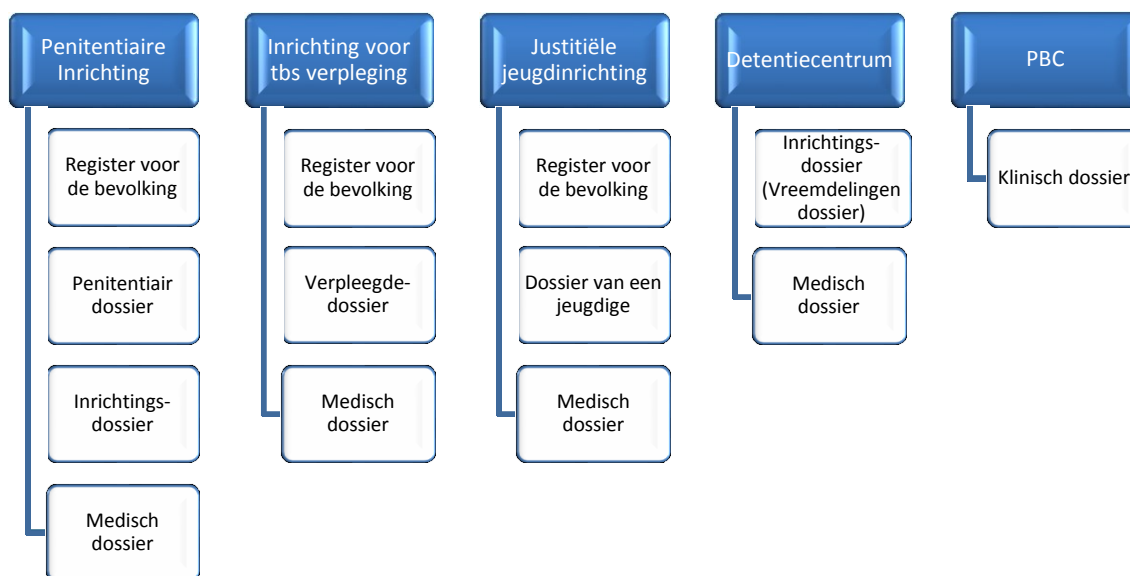
Het medisch dossier vindt zijn grondslag in de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo¹⁸). Er kan tijdens de detentie of verpleging een **somatisch-medisch dossier** worden aangelegd over de somatische zorg aan gedetineerden en verpleegden. Het gaat daarin om gegevens over huisartsbezoek en –behandeling, tandartsen, psychologen en psychiaters. Ook informatie over de psychiatrische zorg aan gedetineerden, voorzien in een Psychiatrisch Penitentiair Centrum (PPC), komt in het medisch dossier terecht.

---

¹⁸ Wet van 17 november 1994 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek (Boek 7, titel 7, afdeling 5) en enige andere wetten in verband met de opnemings van bepalingen omtrent de overeenkomst tot het verrichten van handelingen op het gebied van de geneeskunst, *Stb* 1994, 873, in werking getreden op 1 april 1995. In de wet zijn onder meer bepalingen opgenomen rond het recht van inzage in het eigen medisch dossier, informatieplicht, dossierplicht en vernietigingsrecht.

Het **klinisch dossier** wordt gevormd rondom de rapportage *pro Justitia*, een advies aan de rechter op basis van klinische observatie en onderzoek dat wordt uitgevoerd vanuit het Pieter Baan Centrum. Het klinisch dossier is niet nader omschreven en moet worden beschouwd als een medisch dossier (zoals in de Wgbo omschreven). Daarbij is echter geen sprake een volledig vrijwillige overeenkomst tussen de zorgverlener en de behandelde, die namelijk tevens verdachte is en wiens toerekeningsvatbaarheid en kans op recidive worden onderzocht. Voor ambulante onderzoek werkt het NIFP met onafhankelijke gedragsdeskundigen. Voor een klinisch onderzoek wordt de onderzochte opgenomen in het Pieter Baan Centrum, de observatiekliniek van het NIFP, met als status huis van bewaring.

Schema: wettelijke dossiers per inrichting

2.4 Archiefinventarisatie

Algemeen beeld

DJI heeft in 2016 alle papieren archieven nader in beeld gebracht. Dit betreft voornamelijk dossiers die al zijn afgesloten en in afwachting zijn van selectie in vernietiging of overbrenging. Een klein deel daarvan is al bewerkt en staat klaar voor vernietiging of overbrenging, maar verreweg het grootste deel betreft een achterstand hierin.

Uit deze inventarisatie is het volgende, algemene beeld naar voren gekomen:

- de totale omvang van het papieren archief van DJI is ruim 16 km (peildatum 31 dec 2016);
- archieven zijn centraal in opslag bij Doc-Direkt¹⁹ of staan nog op locatie bij landelijke diensten, rijks- en particuliere inrichtingen;
- de archieven bestrijken een breed werkterrein (de neerslag van de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen, medische dossiers, beleidsarchief en bedrijfsvoeringsarchief);
- archieven zijn voor een klein deel nog van belang voor de bedrijfsvoering (financiële dossiers; dossiers over de Schipholbrand vanwege de afhandeling van claims);
- er zijn archieven vernietigd, die niet vernietigd hadden mogen worden;
- er zijn archieven bewaard, die al vernietigd hadden moeten zijn;
- de archieven zijn onvolledig;
- de toegankelijkheid van de archieven verschilt (met als uitersten: keurig volgens gangbare normen geordend en beschreven dan wel stapels losse stukken en ordners op pallets);
- er bevinden zich in de archieven ook documenten van ruim voor 1976 (registerboeken vanaf de Tweede Wereldoorlog; verpleegdedossiers vanaf de jaren dertig; bouwtekeningen uit 1949).

¹⁹ Bij Doc-Direkt is het grootste deel van het archief van DJI opgeslagen. Enkele inrichtingen maken gebruik van diensten van particuliere archiefbedrijven voor de opslag van hun archieven.

Het papieren archief is in omvang gedegen geïnventariseerd, maar op inhoud globaal. Het archief met alle details ervan volledig overzien is bij de huidige stand van de inventarisatie niet mogelijk. Om een zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de inhoud van het archief is de afgelopen maanden een nadere inventarisatie gedaan. In de bijlages 5 en 6 zijn twee voorbeelden opgenomen van nadere bestandsopnames van de archieven die zijn aangetroffen in de penitentiaire inrichtingen (in Vught en in Alphen aan den Rijn). Tevens is een proefbewerking uitgevoerd op 60 meter beleidsarchief van het hoofdkantoor. Hierbij is onder meer gecontroleerd hoe compleet het beleidsarchief van het hoofdkantoor (de zogenoemde A-dossiers met daarin jaarverslagen, Kamervragen, nota's, etc.) is en in hoeverre overlap bestaat met de archieven in de inrichtingen.

Hoofdindeling

Het archief van DJI kan, zoals gezegd, inhoudelijk worden onderverdeeld in drie hoofdcategorieën van dossiers: uitvoeringsdossiers (primaïr proces), bedrijfsvoeringdossiers (secundair proces) en beleidsdossiers (tertiaïr proces). Deze hoofdcategorieën en de omvang zijn in de onderstaande tabel samengevat. Daarbij is naast de omvang ook aangegeven welke waarderingen voor het bewaren of vernietigen volgens het vigerende selectie-instrumentarium van toepassing zijn.

Tabel: Hoofdcategorieën dossiers van DJI

Type dossier	Aantal meter	Waardering**
1. Uitvoering		
Inrichtingsadministratie en –proces		
<i>DV&O</i>	2.300	V
<i>Europees Subsidiefonds (ESF)</i>	1.200	V5
<i>Bewaking en beveiliging</i>	350	V
<i>Registerboeken, registratiekaarten en Tulpuitsdraaien</i>	150	Ontbreekt
subtotaal	4.000	
Dossiers over de justitiabele		
<i>Penitentiair dossier</i>	400	V10
<i>Series beklag en beroepszaken</i>	200	V10
<i>Urinecontroles</i>	15	V10
<i>Inrichtingsdossier</i>	250	V0,5
<i>Verpleegdedossier</i>	1.250	V10
<i>Dossier van een jeugdige inclusief PIJ-maatregel</i>	2.000	V10
<i>Vreemdelingendossier</i>	450	Ontbreekt
<i>Medisch dossier</i>	3.200	V15
<i>Klinisch dossier</i>	500	Ontbreekt
subtotaal	8.265	
2. Bedrijfsvoering		
	2.500	V3-5-7-
subtotaal	2.500	
3. Beleid		
<i>Bureau management ondersteuning (BMO) en beleid binnen inrichting</i>	390	B
<i>Landelijk beleid hoofdkantoor</i>	1.110	B
subtotaal	1.500	
Totaal	16.265	
Totaal (vernietigbaar volgens geldig instrumentarium)	13.665	V
Totaal (geen termijn in geldig instrumentarium)	1.100	ontbreekt
Totaal (bewaren volgens geldig instrumentarium)	1.500	B

*Type persoonsdossier: wettelijk beschreven dossiertypes zijn vet gedrukt.

**Waardering: volgens de vastgestelde selectielijst, indien daarin opgenomen. V10 = vernietigen tien jaar na expiratie van de strafrechtelijke titel; B = Bewaren.

1. Uitvoering

Het primair proces van DJI omvat in de kern de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen. Binnen dit primair proces zijn twee hoofdprocessen te onderscheiden, die ook in de archiefindeling terug te vinden zijn, namelijk de inrichtingsadministratie en –processen enerzijds en daarnaast de daadwerkelijke tenuitvoerlegging, die zijn neerslag vindt in dossiers over de justitiabele.

Uitvoeringstaken, zoals verblijfsadministratie, bewaking, beveiliging en arbeidsbemiddeling

In een penitentiaire inrichting wordt drie keer per dag gecontroleerd of iedereen, die er moet zijn, nog aanwezig is en wordt gerapporteerd over incidenten. Van dit alles wordt vrij minutieus verslag gedaan en dat levert tamelijk veel papier op. Ook de werkzaamheden van de landelijke dienst Vervoer en Ondersteuning worden hier tot de uitvoering gerekend. Deze dienst heeft ongeveer 2,3 kilometer archief. Een andere omvangrijke activiteit binnen de uitvoering is scholing en arbeid en arbeidsbemiddeling. Onderdeel hiervan zijn de Europese Subsidies voor Arbeidsbemiddeling (ESF). Alles bij elkaar is er ongeveer 3,5 kilometer archief.

Register voor de bevolking

Veel handgeschreven registerboeken zijn de afgelopen tientallen jaren overgebracht naar een archiefinstelling, maar een aantal bevindt zich nog in de archieven bij DJI (de oudste die zijn aangetroffen dateren vanaf 1946!). De mate van volledigheid van de archieven verschilt daarbij sterk. Zo is er een aanzet gemaakt tot een overzicht van alle nog overgebleven registerboeken van inrichtingen aan de hand van de recente schouw van de archieven, maar die zijn verre van compleet. Mogelijk bevinden zich meer inschrijfregisters in het archief, in de bestanden die inhoudelijk niet gedetailleerd in beeld zijn gebracht.

Overigens blijkt een deel van deze informatie (op individueel niveau) terug te vinden op registratiekaarten, die in het penitentiair dossier behoren te worden opgenomen. In de loop van de jaren tachtig is deze administratie digitaal vastgelegd in het systeem Tulp (Tenuitvoerlegging penitentie). In de praktijk zijn veel uitdraaien van deze kaarten uit het Tulp op papier aangetroffen en ook oude handmatig geschreven inschrijfkaarten.

Dossiers over de justitiabele

Informatie over de tenuitvoerlegging is met name terug te vinden in dossiers over de justitiabele. Bij elkaar is dit ongeveer de helft van het geïnventariseerde archief (ruim acht kilometer). Benadrukt wordt dat dergelijke dossiers op basis van de huidige selectiebeleid dienen te worden vernietigd, hoewel de algemene tendens binnen de overheid is om het beleid op dit punt bij te stellen, zoals in de volgende hoofdstukken zal worden uiteengezet. (Voor de verpleeggedossiers heeft de minister van JenV besloten om deze blijvend te bewaren.)

Enkele specifieke opmerkingen over de categorieën dossiers die tot de dossiers over de justitiabele worden gerekend, worden hieronder gemaakt.

- *Penitentiair dossier*

Het penitentiair dossier wordt sinds 2008 volledig digitaal gevormd in het archiefsysteem Centraal Digitaal Depot (CDD+). De afgelopen jaren is een grote slag gemaakt met het digitaliseren van de penitentiaire dossiers. De papieren dossiers zijn na digitalisering vernietigd, zoals wettelijk is voorgeschreven. Er zijn daarom nog relatief weinig papieren dossiers (circa 400 meter) aangetroffen. Het overgebleven bestand gaat terug tot de jaren zestig.

In de praktijk zijn nog wel onderdelen van het penitentiair dossier als aparte series aangetroffen, zoals dossiers van beklag- en beroep, disciplinaire maatregelen, overzichten van medicijnverstrekking en uitslagen van urinecontroles. De informatie hierover is soms ook dubbel gearhiveerd in zowel het penitentiair dossier als in de aparte series. Deze informatie zou idealiter in het penitentiair dossier opgenomen moeten zijn, maar dat is niet altijd het geval.

- *Inrichtingsdossier*

Inrichtingsdossiers vormen een dynamisch bestand dat een half jaar na vrijlating of overplaatsing behoort te worden vernietigd. In de praktijk is nog een behoorlijke omvang van deze dossiers aangetroffen (250 meter) en is de korte vernietigingstermijn kennelijk onbekend.

- *Verpleegdedossier*

De verpleegdedossiers zijn als serie behoorlijk compleet aangetroffen en gaan soms nog terug tot de jaren dertig van de vorige eeuw, toen de tbs-maatregel werd ingevoerd. Op dit moment is een moratorium op de vernietiging van verpleegdedossiers van kracht en de minister van JenV is voornemens om deze dossiers te waarderen als blijvend te bewaren.

Een bijzondere groep dossiers vormen de dossiers van het Selectie-instituut, later het Dr. F.S. Meijers Instituut (inmiddels opgeheven). Hier werd bepaald welke behandeling voor een terbeschikkinggestelde het meest passend was en in welke kliniek dat zou plaatsvinden.

- *Dossier van een jeugdige*

Dit is met een omvang van ruim twee kilometer het meest omvangrijke bestand van persoonsdossiers dat is aangetroffen. De oudste pupillendossiers, afkomstig uit de rijksopvoedingsgestichten, stammen uit 1949.

- *Klinisch dossier*

De dossiers zijn vanaf de oprichting van het POK in 1949, de voorlopers van het PBC, nog vrijwel compleet aanwezig. De kwaliteit van het papier laat te wensen over vanwege voortschrijdende inktvraat en de aanpak daarvan is dringend gewenst indien de informatie behouden dient te blijven.

- *Vreemdelingendossier*

Van deze dossier komen enkele honderden meters voor in de bestanden van DJI. Het gaat daarbij om bolletjesslikkers, 'bewoners' van de bajesboot en ingesloten vreemdelingen.

- *Medisch dossier*

Er is nog een grote hoeveelheid medische dossiers in beheer bij DJI. Het gaat om ongeveer drie kilometer medische dossiers van gedetineerden en ongeveer 200 meter van het gevangenisziekenhuis van PI Haaglanden in Scheveningen. Het betreft naast behandelgegevens ook informatie over medicijnverstrekking. Na vrijlating kan een gedetineerde, verpleegde of jeugdige zijn of haar medisch dossier, dat door de Medische Dienst van DJI wordt beheerd, opvragen en overdragen aan een (nieuwe) behandelaar (of laten vernietigen). In de praktijk gebeurt dit hoogst zelden.

2. Bedrijfsvoering

Onder bedrijfsvoering vallen de processen, die het uitvoeringsproces en het beleidsproces ondersteunen. Hieronder vallen personeelsdossiers en financiële dossiers. Bij elkaar gaat dit om naar schatting 2,5 kilometer archief. Dit betreft archief van het hoofdkantoor en van de inrichtingen, behalve van de particuliere inrichtingen. Vrijwel al deze informatie komt op basis van de huidige selectielijsten voor vernietiging in aanmerking.

3. Beleidsvorming

Bij beleid gaat het om besturing van de organisatie op hoofdlijnen, maar ook om standpunten vevat in beleidsnota's, Kamerbrieven en Kamervragen, jaarplannen en jaarverslagen van DJI als geheel en van de inrichtingen. Globaal is er ongeveer 1,5 kilometer beleidsarchief, waarvan het merendeel is gevormd door DJI en haar rechtsvoorganger tot 1995. Naar schatting 390 meter archief is afkomstig van de Bureaus Management Ondersteuning (BMO) en beleidsmatig archief binnen inrichtingen. In 2009 is 15 meter van het beleidsarchief bewerkt, maar nog niet overgebracht vanwege het ontbreken van beperkende bepalingen.²⁰

Archieven van landelijke commissies worden hier ook tot het beleidsarchief gerekend. Bijvoorbeeld: het archief van de Tijdelijke commissie onderzoek tbs (commissie Visser), een Tweede Kamercommissie belast met het parlementair onderzoek naar de stand van de forensische zorg (voor psychisch gestoorde delinquenten en delictgevaarlijke geestelijk gestoorde), die een advies²¹ publiceerde voor politieke besluitvorming over de tbs. Deze archieven staan overigens in de selectielijsten als te bewaren genoteerd.

---

²⁰ Inventaris van het archief van de A-dossiers en haar voorlopers van het ministerie van Justitie, (1923) 1949-1987 (2005), nummer toegang: 2.09.105 (PWAA, Rotterdam/Nationaal Archief, Den Haag (c) 2009).

²¹ Commissie Visser, 'TBS, vandaag over gisteren en morgen' (*Kamerstukken II* 2005/06, 30 250, nrs. 4-5).

3. Huidige waarderings- en selectiebeleid

3.1 Inleiding

DJI bracht voor het laatst in 2011 archieven over. Het betrof de archieven afkomstig van het huis van bewaring en de strafgevangenis Wolvenplein in Utrecht naar Het Utrechts Archief.²² In de voorliggende tientallen jaren is vermoedelijk een grote, maar onbekende hoeveelheid archieven (van voor 1976 en ook van nadien) door DJI en haar rechtsvoorgangers in archiefbewaarplaatsen terechtgekomen. Daarmee werd informatie, die in de bedrijfsvoering van DJI geen rol meer speelde, (op termijn) openbaar toegankelijk. Het gaat tot nu toe om papieren dossiers; digitaal is nog niet overgebracht. Hoewel DJI niet beschikt over een centraal overzicht van haar deze archieven, zijn beschrijvende inventarissen²³ en toegangen via de websites van archiefinstellingen²⁴ voorhanden. De archieven van het hoofdkantoor en soms ook die van inrichtingen bevinden zich in het Nationaal Archief in Den Haag. De meeste inrichtingen hebben hun archieven overgebracht naar voormalige rijksarchieven in de regio, de tegenwoordige Regionaal Historische Centra (RHC) in de provinciehoofdsteden.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het huidige waarderings- en selectiebeleid van DJI, dat aan de bovenbeschreven overbrenging ten grondslag ligt. Aan de orde komen de methodes en instrumenten voor waardering en selectie, zoals selectielijsten, *hotspots* en steekproeven. Daarbij wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen van het waarderings- en selectiebeleid. Het hoofdstuk wordt afgesloten met enkele voorbeelden van archiefpraktijken in Nederland (rechtbanken) en daarbuiten (Europese gevangeniswezen).

3.2 Selectiemethodiek

Vernietigingslijsten

In de periode tot 1995 werden alleen vernietigingslijsten²⁵ opgesteld voor bepaalde categorieën van stukken. Er werd in feite op stukniveau geselecteerd. Daardoor was selectie erg bewerkelijk. Stukken die niet op vernietigingslijsten voorkwamen werden binnen vijftig jaar²⁶ naar een archiefbewaarplaats overgebracht. Doordat de selectie zo bewerkelijk was, bleek er in de praktijk een achterstand in de selectie en de overbrenging ontstaan te zijn. Vanuit het oogpunt van transparant bestuur was dit niet wenselijk. Immers, pas als archieven in een archiefbewaarplaats berusten zijn deze (eventueel tijdelijk beperkt) openbaar toegankelijk.

Basisselectiedocumenten / PIVOT

Vanuit de behoefte tot transparantie werd de overbrengingstermijn bij de herziening van de archiefwet in 1995 teruggebracht van vijftig naar twintig jaar. Door deze verkorting zouden de reeds aanwezige achterstanden in overbrenging verder oplopen, als er niet werd ingegrepen. Bovendien groeide, vooral door de introductie van automatisering, de informatiehoeveelheid exponentieel. Daarom is begin jaren negentig het Project invoering verkorting overbrengingstermijn (PIVOT)²⁷ gestart waarbij een nieuwe selectiemethodiek werd ontwikkeld.

²² *Inventaris van het archief van het Huis van Bewaring en de Strafgewangenis Wolvenplein te Utrecht van het ministerie van Justitie (aanvulling), 1940-1978 (2000)* (Den Haag 2011). Het archief bevat registers voor de bevolking van gedetineerden, rekeningen-courant van de gedetineerden, een register van kleding en andere voorwerpen, kredietstandboeken, jaarverslagen, huishoudelijke reglementen, stukken betreffende het personeel van de gevangenis en dienstinstructies.

²³ Bijvoorbeeld: J.J.J. Beek, J. Folkerts en H. de Raad, *Inventaris van de archieven van de instellingen van het gevangeniswezen in de provincie Groningen (1666) 1670-1961 (1978)* (Groningen 1988).

²⁴ Bijvoorbeeld: de inventarissen van de overgebrachte archieven, waaronder de hele "bevolkingsboekhouding" over de periode 1815-1940, van de gevangenis en huizen van bewaring van 's-Hertogenbosch en van Breda:

<<http://www.bhic.nl/integrated?mivast=235&mizig=210&miadt=235&micode=52&miview=inv2>>

<<http://www.bhic.nl/integrated?mivast=235&mizig=210&miadt=235&micode=55&miview=inv2>>

²⁵ Lijst van voor vernietiging in aanmerking komende stukken ten behoeve van het departement van Justitie, vastgesteld 1956, laatst gewijzigd in 1967.

²⁶ De overbrengingstermijn is de periode waarin archieven moeten worden overgebracht van de archiefvormende zorgdrager (de minister) naar een archiefbewaarplaats (Nationaal Archief of Regionaal Historisch Centrum).

²⁷ De Pivot-methode gaat uit van 'het principe dat wanneer een handeling van de overheid belangrijk wordt gevonden, de administratieve neerslag van die handeling in aanmerking komt voor bewaring. Per beleidsterrein brengen de zorgdragers

Deze methodiek waardeerde de neerslag van alle handelingen²⁸ binnen een bepaald beleidsterrein voor bewaring of vernietiging. Daardoor zou op een hoger abstractieniveau worden gewaardeerd en geselecteerd. De algemene selectiecriteria waarmee handelingen zijn gewaardeerd met “bewaren” (B) betreffen onder meer: de voorbereiding en bepaling van beleid, de evaluatie van beleid, de verantwoording van beleid en de beleidsuitvoering op hoofdlijnen. Punt van kritiek op PIVOT was dat veel opstellers van selectielijsten de nadruk legden op selectie van de neerslag van beleid en weinig of geen aandacht hadden voor het bewaren van de neerslag van de uitvoering van beleid. De huidige selectielijsten die DJI dient toe te passen zijn volgens deze methodiek opgesteld.

Nieuwe selectiemethodieken

In 2006 is de Tweede Kamer door het kabinet geïnformeerd over het verbeteren van de informatiehuishouding van de overheid, met name ook vanuit de vraag van de samenleving (‘de overheid moet al haar handelen kunnen verantwoorden tegenover de samenleving’).²⁹ Over de waardering is opgemerkt dat het Nationaal Archief en Regionaal Historische Centra voor de staatssecretaris van OCW bepalen welk archiefmateriaal om maatschappelijk, cultuurhistorische of politieke redenen behouden moet blijven. Het kabinet stelt daarnaast voor om de Raad voor Cultuur, waar het gaat om archiefselectielijsten, alleen nog te laten adviseren over de uitgangspunten en het culturele belang. Voor de toetsing van het belang van de recht- en bewijszoekende burger maken departementen aparte afspraken over vernietigingstermijnen.

Met het rapport *Gewaardeerd verleden*³⁰ heeft het Nationaal Archief de koerswijziging in de archiefselectie voor het rijk uitgewerkt en in de jaren daarna vervolgens verder vertaald³¹. In 2010 is de Tweede Kamer door de staatssecretaris van OCW en de minister van BZK geïnformeerd over de hoofdlijnen van het nieuwe beleid voor waardering en selectie van archieven vanwege de toenemende digitalisering³². In het rapport *Belangen in balans* heeft het Nationaal Archief dit beleid nogmaals verder uitgewerkt tot een nieuwe methodiek³³. Daarnaast is het Generiek Waarderingsmodel Rijk ontwikkeld.

Belangen in balans biedt geen kant-en-klare selectielijst; organisaties zullen zelf de belangen en keuzes moeten formuleren en expliciteren, waarbij kennis van de processen van de eigen organisatie de basis vormt. Het Nationaal Archief beschrijft de selectielijst als een instrument om de waarde van informatie in samenhang te wegen. Naast wijzigingen die gevolgen hebben voor de vaststellingsprocedure van selectielijsten en inhoudelijke voorschriften daarvoor, worden met name drie instrumenten voor waardering en selectie voorgesteld: de systeemanalyse, de risicoanalyse en de trendanalyse, die inmiddels is vereenvoudigd tot een *hotspot-monitor*. Op de nieuwe instrumenten voor waardering en selectie wordt hierna kort ingegaan.

Het doel van de **systeemanalyse** van een departement en de dienstonderdelen is om een basis aan informatie over het functioneren van de overheid te identificeren. Op grond hiervan wordt informatie aangewezen die altijd bewaard dient te blijven, ongeacht het maatschappelijk belang of risicoperspectief voor de zorgdrager. Het handelen van een overheidsorgaan kan hiermee op hoofdlijnen gereconstrueerd worden. De systeemanalyse is het fundament dat onder de andere twee analyses ligt. De systeemanalyse brengt in kaart bij welke dienstonderdelen zich informatie over de kerntaken van een organisatie bevindt. Bijvoorbeeld: Kamervragen en antwoorden komen bij elkaar bij het Bureau SG in definitieve vorm.

---

de handelingen van de rijksoverheid (...) in kaart. De resultaten van het onderzoek worden (...) vastgelegd in een zogeheten Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Op basis van een RIO wordt een Basis Selectiedocument (BSD) gemaakt, waarin de handelingen met behulp van een vastgestelde set criteria worden gewaardeerd. Elke in het BSD opgenomen handeling is voorzien van een waardering. Die luidt ofwel bewaren van de neerslag dan wel vernietigen na het verstrijken van de aangegeven vernietigingstermijn’, uit: Commissie waardering en selectie (Nationaal Archief), *Gewaardeerd verleden. Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven* (Den Haag 2007), p. 25.

²⁸ Een handeling wordt binnen het BSD gedefinieerd als een complex van activiteiten ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid

²⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2006/06/30/informatie-op-orde-vindbare-en-toegankelijke-overheidsinformatie/27456.pdf>

³⁰ Commissie waardering en selectie (Nationaal Archief), *Gewaardeerd verleden. Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven* (Den Haag 2007).

³¹ Nationaal archief en Project wegwerken archiefachterstanden *Informatie op orde. Tips voor effectieve archiefselectie*, actielijst Archiefselectie op orde (mei 2008).

³² *Kamerstukken II, 2010-2011*, 29362, nr. 186.

³³ Nationaal Archief, *Belangen in balans. Handreiking voor waardering en selectie van archiefbescheiden in een digitale tijd* (maart 2015).

Een **risicoanalyse** wordt door de archiefvormende organisatie zelf uitgevoerd met als doel om de waarde van informatie te bepalen vanuit een risicoperspectief. Bijvoorbeeld: de risico's die een minister loopt wanneer bepaalde informatie ontbreekt of onvindbaar is, waardoor deze zich niet of onvoldoende kan verantwoorden. De uitkomst van de risicoanalyse moet het mogelijk maken te bepalen hoe lang informatie ten behoeve van de bedrijfsvoering moeten worden bewaard, maar ook ten behoeve van de recht- en bewijszoekende burger en de maatschappij. Overheden hebben een zorgtaak richting de burger en samenleving. Vitale overheidsinformatie mag niet verloren gaan, omdat de burger altijd achteraf het handelen van de overheid moet kunnen reconstrueren.

De **trendanalyse** is ontwikkeld om de informatie te kunnen identificeren over de meest kenmerkende ontwikkelingen in de samenleving binnen een bepaalde periode. Het perspectief betreft zowel de maatschappij als geheel en een bepaald maatschappelijk domein. In 2010 -2011 zijn enkele trendanalyses uitgevoerd over de periode 1975-2005, onder meer voor het domein Recht en Welzijn³⁴.

De trendanalyse is inmiddels vereenvoudigd tot een '**hotspot-monitor**'. Een *hotspot* heeft het Nationaal Archief gedefinieerd als 'een gebeurtenis of kwestie die leidt tot een opvallende of intensieve interactie tussen overheid en burgers of tussen burgers onderling'. Het doel van de periodieke *hotspot-monitor* is om er voor te zorgen dat informatie over *hotspots*, vanuit het perspectief van de samenleving, worden aangewezen voor blijvende bewaring. Een lijst met *hotspots* wordt niet vastgelegd in de selectielijst, maar in het toelichtende deel van de selectielijst worden de gevolgde procedure en criteria wel beschreven en vastgelegd. Een *hotspot* voldoet aan een of meer van de volgende criteria: er is sprake van een (schokkende) gebeurtenis die (1) voor veel maatschappelijke beroering zorgt en waarvoor uitzonderlijk veel aandacht bestaat in de media, of die (2) belangrijke principiële tegenstellingen tussen burgers aan het licht brengt, of (3) aanleiding is voor een intensief publiek debat over het functioneren van de Nederlandse overheid, of er is sprake van (4) een politieke kwestie waardoor de positie van de minister of het kabinet ernstig is bedreigd.

In 2009 hebben de departementen in overleg met het Nationaal Archief het **Generiek Waarderingsmodel Rijksoverheid** (GWR) uitgewerkt. Dit geldt als een uniforme basis waarop departementen nieuwe selectielijsten kunnen baseren. Het GWR maakt gebruik van een modellijst die is gebaseerd op werkprocessen. Voor werkprocessen die binnen elk departement voorkomen, zoals financiële processen en beleidsprocessen biedt het een gezamenlijk kader, met ruimte voor accentverschillen. Het is toepasbaar in een digitale werkomgeving en gebaseerd op modellen uit de informatiearchitectuur. Inmiddels hebben enkele departementen het GWR met succes toegepast om hun selectielijsten te vereenvoudigen. Het verdient aanbeveling om dit model daar waar mogelijk te gebruiken als het selectie-instrumentarium voor DJI wordt aangepast.

3.3 Huidig selectie-instrumentarium

Archiefbescheiden mogen alleen worden geselecteerd aan de hand van een vastgestelde selectielijst. Een selectielijst bestaat onder andere uit een opsomming van de taken van het overheidsorgaan waarop de selectielijst betrekking heeft en een opsomming van categorieën archiefbescheiden, waarvoor bij iedere categorie is aangegeven of de archiefbescheiden bewaard worden dan wel na welke termijn zij voor vernietiging in aanmerking komen. Archiefbescheiden kunnen op basis van nader te bepalen criteria van vernietiging worden uitgezonderd en komen dan eveneens voor overbrenging in aanmerking (art. 5 eerste lid Archiefbesluit).

In een toelichting op de selectielijst dient volgens de wettelijke procedure het ontwerp te worden verantwoord. De toelichting bevat tevens een verslag van de wijze waarop derden en met name deskundigen bij het ontwerpen van de selectielijst betrokken zijn en van de inhoud van het met hen gevoerde overleg. De minister legt de concept-selectielijst conform de (in afdeling 3.4 geregelde) procedure van de Algemene wet bestuursrecht voor een periode van acht weken ter inzage.

---

³⁴ Concept rapport *Trendanalyse Domein Recht – OT Trendanalyse 1976-2005*, Nationaal Archief, december 2011: trend 8 - Verharding van de maatschappij ten aanzien van criminaliteit: opkomst van een strenger strafklimaat (p. 49-51). Zie ook: *Trendsignalement 2013. Ontwikkelingen in maatschappelijke veiligheid* (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, Utrecht, maart 2013, p. 53: Recidive en nazorg).

Basis selectiedocumenten

De voor DJI vigerende selectielijsten zijn basiselectiedocumenten (BSD's). Deze zijn niet organisatiegericht, maar per beleidsterrein opgesteld. Hierdoor zijn meerdere lijsten van toepassing en is sprake van enige overlap. De selectielijsten voor de beleidsterreinen waarop DJI werkzaam is zijn vastgesteld in de periode van 2000 tot 2008 en zijn volgens de PIVOT-methodiek tot stand gekomen.

Van de volgende selectielijsten zijn met name de eerste drie voor DJI het meest relevant (zie verder bijlage 4 voor de lijsten en de onderliggende rapporten):

- BSD 135: *Gevangeniswezen en terbeschikkingstelling, vanaf 1945* (2008);
- BSD 152: *Justitiële Jeugdzorg, 1945–2000* (2006);
- BSD 023: *Toelating vreemdelingen in de periode vanaf 1945* (2010);
- BSD 124: *Rechterlijke macht, in de periode vanaf 1950* (2011);
- BSD 087: *Reclassering, 1948-1999* (2004).

Ten slotte is van belang het institutioneel onderzoek naar de bijzondere rechtspleging 1945-1952³⁵ te noemen, over de bewaring, internering en detentie van politieke delinquenten (collaborateurs en oorlogsmisdadigers). Hiervan is geen selectielijst gemaakt, omdat alle archiefstukken over de bijzondere rechtspleging dienen te worden bewaard. In enkele inrichtingen van DJI zijn nog dergelijke archiefstukken aangetroffen.

Analyse van het huidige selectie-instrumentarium

De werkgroep heeft de meest relevante selectielijsten, die voor DJI gelden, bestudeerd op volledigheid en toepasbaarheid. De beschrijving van de analyse is opgenomen in bijlage 4. De belangrijkste bevinding is dat de toepassing van het selectiebeleid, zoals het in de huidige lijsten is uitgewerkt, zou betekenen dat alleen informatie over het beleid wordt bewaard en vrijwel niets van de uitvoering. Een belangrijke component van de uitvoering bij DJI zijn de persoonsdossiers. Het trekken van steekproeven hieruit, om een representatief beeld van de uitvoering te bewaren, is in de selectielijsten voor DJI niet genoemd. Onder meer bij de rechterlijke macht, de Raad voor de Kinderbescherming en het ministerie van Buitenlandse Zaken is dit inmiddels een beproefde methode. Aan het selectie criterium uit de PIVOT-methodiek om de neerslag van de beleidsuitvoering op hoofdlijnen te bewaren, wordt met de huidige selectielijsten voor DJI niet voldaan. Ook de Raad voor Cultuur heeft diverse malen gewezen op het belang van het bewaren van (een steekproef van) persoonsdossiers³⁶. Dit strookt met de breed gedragen opvatting onder wetenschappelijk onderzoekers dat juist aan informatie over de uitvoeringspraktijk, en dus de individuele casuïstiek, belang moet worden gehecht.

Ten slotte heeft de werkgroep Archiefwaardering DJI geconstateerd dat ook op de volgende punten het selectie-instrumentarium aanpassing behoeft:

- De waardering van de handelingen komt niet overeen met de bewaartermijnen die in de beginselwet- en regelgeving zijn vastgelegd (het penitentiair dossier en het dossier van een jeugdige);
- Niet alle handelingen die door DJI worden uitgevoerd zijn vermeld (zo kunnen registers voor de bevolking, inrichtingsdossiers, klinische dossiers en dossiers over de vreemdelingenbewaring niet aan de huidige handelingen worden gerelateerd);
- De waardering van het verpleegdedossier is (nog) niet vastgesteld;
- De geldigheidsduur van de selectielijst voor Jeugdzorg is inmiddels verlopen;
- De selectielijsten kunnen drastisch worden vereenvoudigd (meer dan 200 handelingen hebben betrekking op het penitentiair dossier).

3.4 Steekproeven

Steekproeven bieden de mogelijkheid om een gedeelte van een bestand uit te zonderen van vernietiging en dat bestandsdeel daarmee blijvend te bewaren. Een steekproef kan direct in het jaar van afsluiting van dossiers worden getrokken, maar ook na afloop van een bewaartermijn (bijvoorbeeld na veertig jaar). Als steekproeven worden toegepast, dienen deze op de selectielijst te worden vermeld.

³⁵ S.C. Kooijman, 'Verraders waarvoor in een bevrijd Nederland geen plaats zal zijn'. *Institutioneel onderzoek naar de beleidsterreinen van de bijzondere rechtspleging, 1945-1952* (Den Haag, 2000).

³⁶ In 2006, 2010 en voor het laatst in 2013, zie noot 5.

Bij een homogene, omvangrijke groep dossiers is het trekken van een steekproef een beproefde en algemeen geaccepteerde vorm³⁷ om uit een groot bestand een representatief deel te behouden. Daarbij kan een aselechte (willekeurige) of een gewogen steekproef worden gehanteerd. Bij een gewogen steekproef wordt vooraf aangegeven welke vragen met het bestand moeten kunnen worden beantwoord. In het geval van DJI kan hierbij bijvoorbeeld worden gedacht aan de mogelijkheid van het doen van intergenerationeel onderzoek, of het meewegen van de aard van de straf. Hierbij is advies door een statisticus gewenst om de juiste selectie te kunnen maken.

Voor onderzoek op basis van instellingspopulaties, zoals voor de historische demografie, is een steekproef vaak voldoende, maar voor het koppelen van databestanden zouden alle dossiers moeten worden bewaard. Als een persoon aan de commissie De Winter zijn verhaal zou doen, moet voor de bewijsvoering het pupillendossier kunnen worden toegevoegd. In een dergelijk geval is een steekproef dus niet voldoende. Het probleem van een steekproef kan bovendien zijn dat de toekomstige onderzoeksvragen nu nog niet bekend zijn.

3.5 Ondersteunende adviezen

Tijdelijke commissie nota persoonsgegevens

De tijdelijke commissie Nota persoonsgegevens³⁸ uit 2006 geeft een opsomming van tien criteria om voor persoonsdossiers het belang van bewaren vast te kunnen stellen. Het betreft (nadere) informatie over sociale basiskennmerken, weinig bekende of onbekende groepen, bijzondere gebeurtenissen, belangrijke maatschappelijke gebeurtenissen, werkprocessen en uitvoeringsaspecten, invloedrijke en opvallende personen. Ook worden de mate van (on)volledigheid, uniciteit, diversiteit en uitgebreidheid van informatie genoemd. De criteria worden uitgewerkt in paragraaf 4.3: Onderzoek naar gevangenispopulaties.

Projectgroep Herwaardering primaire processen Rechterlijke Macht

De rechterlijke macht voert een gedeeltelijk vergelijkbaar onderzoek uit naar het selectie-instrumentarium dat op haar archieven (vanaf 1990 ongeveer 250 km) van toepassing is. De projectgroep herwaardering primaire processen Rechterlijke macht³⁹ is gevraagd te onderzoeken of de Rechtspraak voor de toekomst wel de juiste archieven bewaart. Uitkomst van het onderzoek is dat het advies over de waardering en selectie van de meeste categorieën dossiers afwijkt van de waardering en selectie zoals deze op dit moment worden toegepast op grond van het huidige basiselectiedocument⁴⁰.

Een aantal zeer veelvoorkomende en gestandaardiseerde rechtszaken hoeft naar de mening van de projectgroep niet meer op zaakniveau te worden bewaard. Voor het documenteren hiervan is het bewaren van integrale dossiers door middel van een aselechte steekproef voldoende. Dit levert aanzienlijke besparingen op. De meer inhoudelijke en complexere rechtszaken blijven, naar het oordeel van de projectgroep, wel op zaakniveau bewaard. Het betreft hier bijvoorbeeld dossiers die informatie bevatten over afstamming, herkomst en identiteit of dossiers met betrekking tot eigendom van grond, indien hieraan langdurig rechten kunnen worden ontleend. Ten aanzien van een aantal categorieën dossiers wordt het voldoende geacht de kernstukken te bewaren of alleen het vonnis.

De verwachting is dat zo in de toekomst beter voorzien zal kunnen worden in de behoefte van individuen aan informatie over hun persoonlijke geschiedenis en dat de archieven een rijke bron zullen zijn voor wetenschappelijk onderzoek.

---

³⁷ Een voorbeeld is de steekproef van dossiers die in Amsterdam uit het archief van de GGD afdeling sociale psychiatrie is genomen. 'Onder behandeling. De reductie van het cliëntenarchief van de afdeling Geestelijke Gezondheidszorg van de GG&GD Amsterdam', in: *Steekproeven uit massale archiefbestanden ter wille van het historisch belang*, onder redactie van Paul M.M. Klep (Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland (KVAN), Den Haag 1997). Van belang is ook het advies van de Commissie voor de Geschiedenis van de Geestelijke Gezondheidszorg van het Nederlands centrum voor Geestelijke volksgezondheid. Zie ook: *Persoonsdossiers. Een geval apart*. Ten slotte is bij diverse onderzoeken, waaronder Vijselaar, *Het gesticht, enkele reis of retour* van deze regelingen gebruik gemaakt.

³⁸ Commissie nota persoonsdossiers, *Persoonsdossiers, een geval apart*. Nota opgesteld in opdracht van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en het Nationaal Archief (Nationaal Archief, Den Haag 2006).

³⁹ A.R.M. Sacher-Flaat, Pim Giezen, Florence Limburg, *Conclusies en aanbevelingen projectgroep project Herwaardering primaire processen Rechterlijke Macht* (concept eindrapport van 15 mei 2017, versie stuurgroep voor SIO 1 juni 2017). Het project maakt deel uit van het project macroselectie Rechterlijke Macht.

⁴⁰ BSD 124 *Rechterlijke macht, in de periode vanaf 1950*.

Europese voorbeelden

Via EuroPris⁴¹ heeft DJI enkele vragen gesteld aan haar Europese collega's over archivering in het gevangeniswezen. De vragen zijn uitgezet bij de 24 deelnemende landen, waarvan er tien hebben gereageerd. In *bijlage 8. Storing prison files* zijn de vragen en antwoorden integraal weergegeven. Uit de reacties komt het algemene beeld naar voren dat in de meeste landen archieven worden bewaard aan de hand van een van tevoren vastgesteld schema of een selectielijst met bewaartermijnen. Het grootste deel van de archieven wordt na bepaalde tijd vernietigd. Deze administratieve bewaartermijnen variëren van vijf tot vijftig jaar. Een beperkt deel, variërend van 5% tot 20% van de archieven, wordt permanent bewaard. Vaak wordt het besluit tot permanente bewaring genomen door de betreffende archiefinstelling dat daarna zorg draagt voor de archieven. Deze informatie is van belang voor historisch onderzoek en als cultureel erfgoed. Het gaat daarbij zowel om beleidsmatige archieven als ook om persoonsgerelateerde dossiers en registraties.

De Directie Informatievoorziening heeft nadere gesprekken gevoerd met het Rijksarchief Gent en de selectielijsten voor het gevangeniswezen in België bestudeerd.⁴² Daaruit is een beeld verkregen van de gevangenisarchieven die in België worden overgebracht naar het archiefwezen. Selectielijsten vormen daarvoor de basis, zoals geregeld in de Archiefwet uit 1955. Het Rijksarchief aldaar bepaalt wat moet bewaard worden en wat kan vernietigd worden. De standaard overbrengingstermijn is dertig jaar, maar overbrenging van archieven naar het Rijksarchief in België kan ook eerder.

Het opsluitingsdossier, te vergelijken met het penitentiair dossier bij DJI, wordt in België na twintig jaar vernietigd, uitgezonderd de bijzondere (zware) gevallen die worden bewaard. De jeugddossiers tot 1970 en tbs-dossiers (dossiers geesteszieken) vanaf 1930 worden integraal bewaard. Van de recente jeugddossiers en van de vreemdelingendossiers wordt een steekproef (resp. 10-20% en 2%) bewaard. De jeugddossiers worden op het niveau van de rechtbank wel integraal bewaard. De rechter volgt de minderjarige tot zijn meerderjarigheid en ontvangt alle relevante verslagen over het gedrag in de inrichting. Het bewaarniveau van de archieven (welke instantie heeft het meest complete dossier) is hier leidend voor de keuze van integrale bewaring. Dat geldt ook voor de tbs-dossiers. Deze worden integraal bewaard door de strafuitvoeringsrechtbank, opvolger van de voormalige Commissie ter bescherming van de maatschappij (CBM). In de Belgische gevangenis worden dossiers over registratie van bezoekers, gevoerde telefoongesprekken, dienstroosters, gevangenisarbeid, etc.) na vijf tot tien jaar vernietigd. Dergelijke informatie heeft weliswaar een beperkt administratief nut, maar na verloop van tijd is er geen reden meer om de informatie te bewaren.

---

⁴¹ European organisation of prison and correctional services (EuroPris) is een Europees samenwerkingsverband voor het gevangeniswezen om het delen van kennis over de praktijk en standaarden te bevorderen. www.europris.org

⁴² Paul Drossens, diensthoofd Rijksarchief Gent. Zie ook zijn publicatie *Archief gewogen. Een onderzoek naar de theorie en praktijk van waardering en selectie* (Brussel 2011). Hij stelde de volgende archiefselectielijsten ter beschikking, opgesteld door het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de provinciën: Archief van de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij (Drossens, Brussel 2009); Archief van de buitendiensten van het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (Drossens, Brussel 2009); Archief van de FOD Justitie. Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (Devolder, Brussel 2008); Archief van de FOD Justitie. Directoraat-Generaal Justitie Justitiehuzen Buitendiensten (Drossens, Brussel 2011); Archief van de FOD Justitie. Directoraat-Generaal Justitie Justitiehuzen Hoofdbestuur (Drossens, Brussel 2011).

4. Belangen voor bewaren

4.1 Inleiding

In het Gelders Archief bevindt zich ruim een meter persoonsdossiers van jeugdige delinquenten uit het archief van het Rijksopvoedingsgesticht De Kruisberg te Doetinchem uit de periode 1947-1966. Deze dossiers zijn daar in 1978 ondergebracht op verzoek van de minister van Justitie. Er is geen officiële verklaring van overbrenging opgesteld. In 2017 dient het Gelders Archief via het Nationaal Archief bij de minister het verzoek in om deze dossiers terug te nemen en te vernietigen. De betreffende archiefbescheiden komen immers volgens de huidige selectielijst voor Justitiële Jeugdzorg voor vernietiging in aanmerking. Het gaat daarnaast om een onvolledig en een willekeurig bestand. Ook is er inhoudelijk geen aanleiding voor het uitzonderen van vernietiging van deze archiefbescheiden, zo betoogt de archiefinstelling. Deze zienswijze is door het Nationaal Archief bevestigd⁴³. De werkgroep Archiefwaardering DJI komt tot een andere belangenafweging en uitkomst.

In dit hoofdstuk zijn de belangen in kaart gebracht om informatie te bewaren dan wel te vernietigen. Deze belangen zijn uitgewerkt voor de archieven van DJI en gewogen. De centrale bevinding van de werkgroep is dat van de inrichtingsadministratie en de persoonsdossiers, meer zou moeten worden bewaard. Dat wordt in dit hoofdstuk toegelicht. De bevindingen van de werkgroep worden in hoofdstuk 7 verwerkt in het advies van de directie Informatievoorziening.

4.2 Bewaarbelangen

In artikel 2 van het Archiefbesluit 1995 is een aantal belangen genoemd in het kader van de waardering van archieven.⁴⁴ Op basis hiervan heeft de werkgroep de volgende belangen onderkend om informatie te bewaren dan wel te vernietigen: de ondersteuning van de taakuitvoering, de verantwoording, de recht- of bewijszoekende burger, het wetenschappelijk onderzoek en het cultureel erfgoed. Hier wordt het familieonderzoek aan toegevoegd. De belangen worden hieronder toegelicht en naar DJI vertaald.

Ondersteuning van de taakuitvoering

DJI verzamelt primair informatie ten behoeve van haar kerntaak: de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen. Het belang van informatie ter ondersteuning van de taakuitvoering vermindert na verloop van tijd. Bijvoorbeeld: nadat de detentie is afgerond, wordt het dossier afgesloten en nog tien jaar bewaard met het oog op mogelijke recidive en om bij eventuele klachten gebruikt te kunnen worden; na die termijn is er geen sprake meer van enig belang om informatie langer te bewaren vanwege de taakuitvoering.

Verantwoording

DJI moet over het uitgevoerde beleid verantwoording kunnen afleggen aan de politiek en maatschappij. Dit blijkt onder meer uit de beantwoording van Kamervragen en uit onderzoek in opdracht van de Tweede Kamer.

Zo werd op verzoek van de Tweede Kamer en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) onderzoek uitgevoerd naar therapeutische castratie onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie tussen 1920 en 1968.⁴⁵ Dankzij het gebruik van tbr-/tbs-dossiers bleek het onder andere mogelijk na te gaan onder welke omstandigheden, met welke motieven, bij welke verpleegden en met welke gevolgen de ingrijpende behandeling van therapeutische castratie werd uitgevoerd.

---

⁴³ Het ministerie van Veiligheid en Justitie is gemachtigd om de archiefbestanden die reeds naar de archiefinstelling in het Gelders Archief zijn overgebracht alsnog te vernietigen met een beroep op artikel 6 van de Archiefwet 1995.

⁴⁴ In art. 2 van het Archiefbesluit 1995 genoemd: 'de waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het belang van de in de bescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, recht- of bewijszoekenden en historisch onderzoek.'

⁴⁵ J. Vijselaar, *Onderzoek Therapeutische castratie en andere psychiatrische behandelingen van zedendelinquenten 1920-1970* (Den Haag 2014).

Momenteel voert de commissie De Winter in opdracht van het kabinet onderzoek uit naar geweld in de jeugdzorg. Het onderzoek is gericht op fysiek en psychisch geweld tegen minderjarigen die tussen 1945 en heden onder verantwoordelijkheid van de overheid zijn geplaatst in (rijks)instellingen en in pleeggezinnen.⁴⁶

De **commissie De Winter** heeft in het vooronderzoek een deelstudie laten uitvoeren naar de beschikbaarheid van geschreven bronnenmateriaal in archieven en naar de kansen dat in dat materiaal informatie over het gebruik van geweld jegens minderjarigen in de jeugdzorg gevonden kan worden. “Geschreven bronnen over jeugdzorg en geweld na 1945 zijn talrijk. In open en gesloten archieven, aanwezig bij zeer uiteenlopende instellingen, is een grote diversiteit aan bronnen bewaard gebleven die betrekking hebben op jeugdzorg en geweld. Tot deze bronnen behoren onder meer pupillendossiers, notulen, personeelsdossiers, inspectierapporten en politieverlagen.”

Verder constateert de commissie: “Gezien de omvang van het bronnenmateriaal op alle terreinen van de jeugdzorg en de lange onderzoeksperiode (1945-heden) is een volledige analyse van alle archiefmateriaal ondoenlijk. Er is een archipel aan archieven. Het archiefmateriaal heeft betrekking op enkele honderden instellingen die in de loop der tijd of zijn opgeheven of in grotere eenheden zijn opgegaan. Enerzijds is op een aantal plekken veel bewaard gebleven, anderzijds vertonen de archieven grote lacunes, omdat veel materiaal vernietigd is of verloren is geraakt. Tegelijkertijd zijn in de tot nu toe bestudeerde bronnen sporen van geweld aangetroffen, die indiceren dat verder onderzoek zowel goed mogelijk als zinvol is.” Inmiddels loopt het archiefonderzoek bij DJI vanuit de sectorstudie JJI.

Het onderzoek van de commissie De Winter naar geweld in de jeugdzorg van 1945 tot heden is voorafgegaan door andere onderzoeken. De commissie Deetman deed in 2010 onderzoek naar het seksueel misbruik van minderjarigen in de rooms-katholieke kerk vanaf 1945. De commissie Samson deed in hetzelfde jaar onderzoek naar seksueel misbruik in de jeugdzorg vanaf 1945. Het zullen niet de laatste onderzoekscommissies zijn. Het is dan ook niet ver gezocht om de verwachting te koesteren dat in de al dan niet nabije toekomst ook onderzoek gedaan zal worden naar enigerlei soort van mishandeling of misbruik in inrichtingen van DJI. Gevangenisstraf of jeugd detentie is een zeer ingrijpende sanctie, voor het individu, diens directe omgeving en daarmee ook voor de maatschappij. Wellicht worden gevangenisstraf en jeugd detentie in de toekomst als zeer inhumain gezien.

Ook voor komende generaties moet hier onderzoek naar kunnen worden gedaan. Uit oogpunt van verantwoording is het voor de politieke leiding van het departement noodzakelijk zich nu én later te kunnen verantwoorden over het gevoerde beleid. Die verantwoording zal vooral kunnen worden afgelegd aan de hand van persoonsdossiers. Daarom moet er goed over worden nagedacht, voor er archief wordt vernietigd. Daarbij komt dat niet alle mogelijke toekomstige onderzoeksbehoeften zijn te voorspellen. Daarom moet het te bewaren archief ook zo worden gekozen dat het flexibele mogelijkheden voor onderzoek biedt.

Het ministerie van JenV zou onverantwoord handelen als dergelijke persoonsdossiers zouden worden vernietigd. Hetzelfde geldt onverkort voor de dossiers van De Kruisberg, waarover de minister van OCW toestemming voor vernietiging verzocht. Voor deze dossiers geldt bovendien dat zij vergelijkend wetenschappelijk onderzoek mogelijk maken tussen de praktijk bij een jeugdinrichting van 1947 tot 1966, en de praktijk van heden. Op basis van dit belang adviseert de werkgroep om de dossiers van jeugdige delinquenten uit De Kruisberg in het Gelders archief te bewaren.

Recht- en bewijszoekende burger

Een argument dat aan de wet kan worden ontleend betreft het bewaren van dossiers ten behoeve van de recht- en bewijszoekende burger. De term ligt vast in artikel 2 van het Archiefbesluit 1995, maar zonder definitie. Voor DJI slaat de term net zo goed op volwassenen als op jongeren. In essentie moet de burger, nu en in de toekomst, kunnen terugvallen op informatie die over hem/haar is verzameld om daaraan bepaalde rechten of bewijskracht te kunnen ontleen. Zolang archiefstukken niet zijn vernietigd kan een burger ze in een procedure tegenover de overheid gebruiken om zijn gelijk of zijn recht te krijgen of aan te tonen. Dit betekent dat de overheid die archiefstukken ook van haar kant kan gebruiken om haar gelijk of recht aan te tonen.

---

⁴⁶ Rapport Commissie Vooronderzoek naar geweld in de jeugdzorg, aangeboden aan de Tweede Kamer (17 mei 2016), en kabinetsreactie, Kamerstukken 31 015 en 31 839, nr. 125. Zie rapport, paragraaf 3.3 Archieven (p. 21). Besluit instelling Commissie Onderzoek naar geweld in de jeugdzorg en jeugdhulp (7 nov. 2016), *Kamerstukken II* 2016–17, 31 015, nr. 129.

Wat betekent dit voor DJI? Zowel de gestrafte of behandelde, het slachtoffer(s) als de nabestaande(n) kunnen, bijvoorbeeld, vanwege waarheidsvinding of als genoegdoening willen aantonen dat een straf of maatregel is tenuitvoergelegd. Het effect dat deze doorgaans ingrijpende vrijheidsbeneming op iemand heeft gehad kan mede worden beoordeeld aan de hand van informatie die daarover wordt bewaard. Als iemand bijvoorbeeld wil weten wat een familielid tijdens diens detentie heeft ondergaan, is het ook van belang om informatie daarover terug te kunnen vinden, al gelden hierbij wel de beperkingen van privacywetgeving. Als die informatie zou zijn vernietigd, wordt iemand de mogelijkheid definitief ontnomen om dat op die manier te achterhalen. Ook het slachtoffer kan er belang bij hebben om voor verwerking meer over een dader te weten te komen, al zal het slachtoffer daarin eveneens beperkt worden door privacywetgeving.

Daar komt bij dat het ministerie van JenV sinds de oprichting een speciale rol heeft gehad waar het de zogenoemde *personae miserabiles* betreft, de bescherming van de belangen van zwakkere personen. Dat zijn mensen die doorgaans niet voor zichzelf kunnen opkomen, zoals minderjarigen, de psychisch gestoorde of anderszins handelingsonbekwamen, zoals dementerende ouderen. Mede om deze reden zijn bijvoorbeeld de verpleegdedossiers, over gestoorde delinquenten, alsnog als te bewaren gewaardeerd.

Wetenschappelijk onderzoek

Het wetenschappelijk onderzoeksbelang valt uiteen in beleidsevaluatie en historisch onderzoek.

Beleidsevaluatie

Onderzoek naar de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen kan ertoe leiden dat de tenuitvoerlegging in de toekomst kan worden verbeterd. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de lange onderzoekstraditie naar de maatregel terbeschikkingstelling ten aanzien van recidive, toezicht en nazorg, risicotaxatie, preklinische interventie, specifieke behandelinterventies en behandelduur, mede in internationaal vergelijkend perspectief. Er kan grofweg een onderscheid worden gemaakt in drie soorten onderzoek:

- Beleidsonderzoek. Onderzoek naar de effecten van beleidsverandering op de tenuitvoerlegging⁴⁷;
- Gedragwetenschappelijk onderzoek. Bijvoorbeeld plan-, proces- en effectevaluaties van ingezette behandel- en opleidingsprogramma's en onderzoek naar kenmerken van specifieke populaties als aanknopingspunt voor behandeling en resocialisatie⁴⁸;
- Onderzoek naar kenmerken van de populatie om nieuwe instrumenten te ontwikkelen om risico's voor de maatschappij in te schatten. Voor dit soort onderzoek is het nodig ver terug te kunnen kijken.

Voor de beleidsevaluatie valt te denken aan het onderzoek dat wordt uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC)⁴⁹ vanuit VenJ en door het NIFP. Uit vergelijkend onderzoek van categorieën daders blijkt dat de recidive na tbs aanzienlijk minder is dan na (lange) gevangenisstraf. Dat is maatschappelijk hoogst relevant. Ook op de langere termijn moet onderzoek hiernaar mogelijk blijven.

Historisch onderzoek

In het voornoemde Archiefbesluit is ook historisch onderzoek expliciet als belang onderkend. Het Nationaal Archief heeft deze selectiedoelstelling als volgt verwoord: 'Waardering, selectie en acquisitie van archieven heeft tot doel het bijeenbrengen en veiligstellen van bronnen die het voor individuen, organisaties en maatschappelijke groeperingen mogelijk maken *hun geschiedenis te ontdekken en het verleden van staat en samenleving (en hun interactie) te reconstrueren*. Daartoe dienen die archieven of onderdelen van archieven veilig gesteld te worden die:

- representatief zijn voor hetgeen in de samenleving is vastgelegd;
- representatief zijn voor de activiteiten van de leden (personen en organisaties) van een samenleving;

---

⁴⁷ Jaap de Waard, *Economische crisis en (veelvoorkomende) criminaliteit (working paper DJI 2012)*. Hierin wordt onderzocht of er een verband is tussen sociaal economische crises en (toename van) criminaliteit. Zie ook: Mesters, G., Bijleveld, C.C.J.H. & Huschek, D. (2014), The effect of unemployment on crime in high-risk families in the Netherlands between 1920 and 2005. In: Weerman, F. & Bijleveld, C.C.J.H. (Eds.), *Criminal behaviour from school to the workplace. Untangling the complex relations between employment, education, and crime* (London: Routledge, pp. 142-165).

⁴⁸ E. Brand, A. a'Campo en A. van den Hurk, *15 jaar PIJ-ers in beeld. Kenmerken en veranderingen van jeugdigen die de PIJ-maatregel opgelegd kregen in de periode 1995-2010* (DJI, 2013). In het rapport worden de kenmerken en achtergronden beschreven van 2.070 PIJ-ers met behulp van een daarvoor aangelegde database op basis van dossieronderzoek.

⁴⁹ M.H. Nagtegaal, N.H. Tenneij en S. Bogaerts, *Tbs-onderzoeksprogrammering* (WODC, Den Haag 2008) en M. Kempes, *Overzicht van onderzoek naar de PIJ-maatregel tussen 2006-2011* (WODC, Den Haag, 2012).

- door waarnemers als belangrijk, bijzonder of uniek worden beschouwd omdat ze de belangrijke, bijzondere en unieke maatschappelijke ontwikkelingen, personen en organisaties in een bepaalde periode weerspiegelen'.⁵⁰ Als voorbeeld hiervan kan het archief van PI Veenhuizen worden genoemd.

Allereerst valt hier te wijzen op het als standaardwerk te beschouwen proefschrift van Herman Franke over de ontwikkeling van twee eeuwen strafrechtspleging en –toepassing in Nederland.⁵¹ In enkele andere studies is uitgebreid aandacht besteed aan de (institutionele) geschiedenis van het gevangeniswezen en van DJI⁵².

Uit een aantal recente publicaties blijkt dat beleids- en persoonsdossiers van DJI van cruciaal belang waren als bron van wetenschappelijk onderzoek. Vanuit het NIOD instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies is onderzoek verricht naar de ontwikkeling van het gevangeniswezen tijdens de Duitse bezetting, de rol van het gevangenispersoneel en de behandeling van politieke gevangenen en joden.⁵³ De onderzoeker maakte gebruik van 'belangrijke historische archieven' van het gevangeniswezen. Daarnaast verscheen onlangs een studie over de geschiedenis van het Penitentiair Trainingskamp De Corridor⁵⁴ vanaf de oprichting in de jaren zestig.

Verder is er lopend en voorgenomen onderzoek waarbij de archieven van DJI (zullen) worden geraadpleegd. Dit betreft onder meer onderzoeken naar de geschiedenis van Hoeve Boschoord, mogelijk het Pieter Baancentrum en een historisch overzichtswerk over de forensische wetenschap en psychiatrie.

Al eerder is aan de hand van patiëntendossiers de functie en werking van de psychiatrische inrichting in Nederland geanalyseerd.⁵⁵ Dit wetenschappelijk onderzoek was zonder dergelijke dossiers onmogelijk.

Cultureel erfgoed

Aan archiefstukken kan een cultuurhistorisch belang worden toegekend als het om stukken van bijzondere aard gaat. In dit verband valt te denken aan de handgeschreven bevolkingsregisters van bijzonder formaat of een toevallig bewaard aantekeningenboekje van een inrichtingsarts uit rond 1920 met in schoonschrift voorgeschreven medicijnen voor gedetineerden.

Archiefstukken kunnen ook van belang zijn om verhalen te kunnen reconstrueren, in stand te houden en over te dragen. Het vertellen van verhalen, 'storytelling', is belangrijk in de culturele sector. Musea (en in toenemende mate archieven) verleiden, verrassen en verwonderen hun bezoekers door objecten van context te voorzien aan de hand van de verhalen die erbij horen. Verhalen die de basis vormen voor het belang van het bewaren en in stand houden van een voorwerp, document, plek of gebouw. Collecties krijgen betekenis, of ensemblewaarde, als de onderlinge relaties en contextuele verbanden zichtbaar worden.⁵⁶ Verhalen zijn de verbinding, de overstijgende betekenis waarmee voorwerpen, documenten en plaatsen tot leven worden gewekt, persoonlijk en invoelbaar worden gemaakt en het verleden duiden. Verhalen vormen de basis van de aantrekkingskracht van musea.⁵⁷

Voor het Drents Archief en het Nationaal Gevangenis museum is het archief van PI Veenhuizen van cultuurhistorisch belang. Zowel het landschap en de typerende gebouwen in het gevangenisdorp Veenhuizen ("Hollands Siberië") en in zes andere voormalige koloniën staan op de nominatie UNESCO werelderfgoed te worden vanwege de unieke geschiedenis sinds het ontstaan vanaf 1818.⁵⁸ Het verhaal gaat over grootse

---

⁵⁰ *Belangen in balans*.

⁵¹ H. Franke, *Twee eeuwen gevangen: misdaad en straf in Nederland* (1990), proefschrift over de geschiedenis van het gevangeniswezen, vertaald als *De macht van het lijden. Twee eeuwen gevangenisstraf in Nederland* (1996).

⁵² M.A. Petersen, *Gevangenen onder dak. Geschiedenis van het gevangeniswezen in Nederland van 1795 af, gezien van zijn behuizing* (diss. Leiden 1978); J.J.L.M. Verhagen, *Waar vrijheid ophoudt en weer kan beginnen. 1995-2005 Tien jaar DJI* (z.pl. 2005).

⁵³ Ralf Futselaar, *Gevangenis in oorlogstijd 1940-1945* (Amsterdam 2015).

⁵⁴ Twan van den Brand en Jos Straathof, *De jongens van De Corridor. Het verhaal van een experimentele jeugdgevangenis* (Amsterdam 2017).

⁵⁵ Joost Vijselaar, *Het gesticht. Enkele reis of retour* (Amsterdam 2010). Het onderzoek besloeg de periode 1890-1950.

⁵⁶ Zie J. Bernlef en Siet Zuyderland, *Bajesmaf. Een bijzonderhedenboek over Nederlandse gevangenis* (Amsterdam 1974), waarin een beeld van het dagelijks leven naar voren komt op basis van documenten, interviews en beeldmateriaal.

⁵⁷ Mariët Meester beschrijft het leven in de twintigste eeuw in Veenhuizen aan de hand van herinneringen van oud-inwoners in: *Koloniëkak. Leven in een gevangenisdorp. De twintigste eeuw in Veenhuizen* (Beilen 2012).

⁵⁸ Voor het nominatiedossier: <https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/nominatiedossier>. En de verkorte publicatie van de Stuurgroep Koloniën van weldadigheid, *De koloniën van weldadigheid. Een uitzonderlijk experiment* (Assen, juli 2017).

ambities (armoede uitroeien) en de schaal waarop dit gebeurde is ongekend. Eerst maakten wezen en vondelingen deel uit van een utopisch experiment, en al snel ook bedelaars en landlopers (voorheen strafbaar). De drie gestichten van de Maatschappij van Weldadigheid in Veenhuizen kwamen in de loop van de negentiende eeuw in handen van justitie als Rijkswerkinrichting voor ‘verpleegden’. Rond het interbellum veranderde de bestemming van de koloniën geleidelijk naar (straf)inrichtingen voor gedetineerden (Norgervan, Esserheem, Bergveen, Bankenbosch) en voor verpleging (Hoeve Boschoord, FPC Veldzicht).

Familiegeschiedenis

Voor het kunnen uitvoeren van onderzoek naar de familiegeschiedenis (genealogie of stamboomonderzoek) is het bewaren van een steekproef niet voldoende. Immers, vanuit dit belang telt alleen het specifieke dossier van het betreffende familielid, en niet een willekeurig voorbeeldossier ten behoeve van een algemeen beeld. De vraag *of* een voorouder zijn tijd in detentie doorbracht, kan beantwoord worden aan de hand van bevolkingsregisters. Mede om die reden worden tot nu toe registers in de praktijk bewaard. Daarmee is nog geen antwoord te vinden op de vraag *hoe* het familielid zijn detentie heeft doorgebracht. Zou een steekproef van de persoonsdossiers worden genomen dan is de kans groot dat deze vraag niet meer kan worden beantwoord.

Door het nemen van een steekproef gaat informatie verloren. De werkgroep acht het familiebelang echter onvoldoende zwaarwegend om op voorhand *alle* persoonsdossiers te bewaren, mede gezien de hoge kosten om alles te bewaren.

4.3 Onderzoek naar gevangenispopulaties

Algemeen onderzoeksbelang

Vanuit het algemeen onderzoeksbelang wordt in toenemende mate belang gehecht aan het bewaren van persoonsdossiers en andere archieven over de praktijk van de tenuitvoerlegging. De persoonsdossiers, inclusief de klinische dossiers leveren veel inzicht op over het individuele verhaal en de sociale achtergrond van de justitiabele, de afwegingen en beweegredenen van verschillende partijen en het regime, de omgang en de bejegening in een inrichting. Dankzij het seriematige karakter kunnen processen, patronen en trends opgespoord worden. Kortom, de persoonsdossiers zijn uniek als toegang tot de praktijk en het individu. Op zeker acht punten voldoen de onderzochte persoonsdossiers van justitiabelen in meer of mindere mate aan deze criteria, met name de criteria van informatie over sociale basiskenmerken, onbekende groepen, belangrijke maatschappelijke gebeurtenissen, uitvoeringsaspecten van de behandeling en de uniciteit van informatie. De criteria, opgesteld door de commissie nota Persoonsdossiers, worden hieronder toegelicht⁵⁹.

Informatie betreffende sociale basiskenmerken

In persoonsdossiers van justitiabelen worden over het algemeen uitvoerig sociale basiskenmerken van de betrokkenen vastgelegd, zoals geboortedatum, geboorteland, geslacht, burgerlijke status en soms ook over opleiding en beroep. Bovendien gaat het in de dossiers om ‘bijzondere persoonsgegevens’ conform de Wbp, zoals persoonsgegevens over de geestelijke gezondheid en het strafrechtelijk verleden van een persoon.

Nadere informatie over weinig bekende of onbekende groepen

In de persoonsdossiers is integrale informatie vastgelegd over groepen – personen in de marge van de samenleving, met een criminele achtergrond – over wie op andere plekken weinig in samenhang is gedocumenteerd en die veelal zelf ook weinig schriftelijke neerslag van hun bestaan achterlaten.

Informatie over belangrijke maatschappelijke gebeurtenissen

De persoonsdossiers van justitiabelen kunnen, soms in detail, inzicht in gebeurtenissen (misdrijven) bieden, die in veel gevallen grote maatschappelijke impact hebben, zoals gewelds- en zedenmisdrijven, zowel waar het gaat om individuele delicten als om de ruimere ontwikkelingen van

---

Het betreft de koloniën Frederiksoord, Wilhelminaoord, Willemsoord, Ommerschans en Veenhuizen (Nederland), Wortel en Merksplas (België). Zie de verhalende geschiedschrijving van Wil Schackmann *De proefkolonie* (2006, over Frederiksoord), *De bedelaarskolonie* (2013, over de Ommerschans) en *De kinderkolonie* (2016, over de wezen van Veenhuizen).

⁵⁹ Voor deze beschrijving is geput uit het rapport van de ad hoc commissie bewaarbeleid tbs-dossiers aan de hand van de commissie nota Persoonsdossiers. Veel argumenten hieruit konden vrijwel als *ceteris paribus* worden overgenomen.

bepaalde typen delict en de maatschappelijke respons daarop (bijvoorbeeld seksueel misbruik). Dossiers kunnen inzicht bieden in de specifieke aard van de misdaad en de achterliggende persoonlijke en sociale factoren. Hoewel met betrekking tot dergelijke feiten tegenwoordig veel geaggregeerde gegevens beschikbaar zijn in de vorm van statistiek of wetenschappelijk onderzoek behouden dossiers hun unieke waarde als bron voor inzicht in de individuele casus en als gegevensbestand voor onderzoek naar nieuwe vragen.

Informatie over werkprocessen en uitvoeringsaspecten

In de persoonsdossiers van justitiabelen is als in geen andere bron de neerslag te vinden van de dagelijkse, concrete (be)handelwijze van personen die terecht kwamen in de strafrechtketen. Uit deze documenten is op te maken hoe bijvoorbeeld beslissingen rond het opleggen van straf en maatregelen, indicatie voor instelling en therapie, toepassing van therapie en bijzondere maatregelen, besluiten rond (proef)verlof en ontslag gestalte kregen. Daarnaast geven ze een indruk van de opstelling/houding en beleving van de justitiabele, van de relaties tot hun familie en ruimer netwerk. Voorts laten ze tot op zekere hoogte een reconstructie toe van de werkwijze van ministerie(s), rechterlijke instanties en inrichtingen. Met andere woorden: het praktische functioneren van het strafrechtstelsel is via persoonsdossiers van justitiabelen te volgen en te analyseren.

Informatie over opvallende personen

Spraakmakende strafzaken, al dan niet met zware gevangenisstraf en tbs-oplegging, trekken de aandacht van de media en kunnen een grote impact op de publieke opinie hebben. Wat dat betreft gaat het om een groep met een opvallend maatschappelijk profiel en soms om markante en bekende persoonlijkheden.

Mate van (on)volledigheid, uniciteit, diversiteit en uitgebreidheid van informatie

Persoonsdossiers van justitiabelen voldoen ook veelal aan de laatste drie criteria. De informatie is in de meeste gevallen zeer uitvoerig, divers (afkomstig uit verschillende fasen van onderzoek, vervolging en behandeling, van verschillende disciplines) en daarin vaak tot op zekere hoogte ook volledig, mede door het sterk geformaliseerde karakter van bijvoorbeeld het op het ministerie gevormde dossier, waarin alle fasen van de tenuitvoerlegging van straffen of maatregelen zijn gedocumenteerd. Als samenhangende, integrale bron zijn persoonsdossiers uniek. Nergens is zo geconcentreerd en uitvoerig informatie over justitiabelen samengebracht als in persoonsdossiers.

Economische en sociale geschiedenis

Economische prestaties van landen worden vaak afgemeten aan het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking. Er is onder historici in toenemende mate kritiek op deze benadering, omdat inkomen maar één van de dimensies van welzijn is. In het onderzoek *How was life? Global well-being since 1820*⁶⁰ staat het welbevinden van de wereld aan de hand van tien factoren centraal. Over bijna alle facetten (onder meer levensverwachting, scholingsniveau, blootstelling aan misdaad) van welbevinden kunnen gegevens verzameld worden, maar geluksgevoel, een subjectieve welzijnsbeleving, is niet te meten. In het onderzoek is de historische ontwikkeling van geluk echter andersom benaderd: door de vraag te beantwoorden hoe *ongelukkig* iemand was door te kijken naar feitelijk gedrag. Daarvoor zijn vier groepen 'ongelukkigen' onderzocht: mensen die zelfmoord plegen, gevangenen, slachtoffers van geweld en psychiatrische patiënten, al dan niet opgesloten. Bij gevangenispopulaties speelt de relatie met de repressie door de staat een essentiële rol; ook een factor in het welzijn van de burger. De essentie van opsluiting is immers dat met moet boeten voor wangedrag en daarvoor wordt een deel van de kwaliteit van leven (vrijheid) afgenomen. Bij psychiatrische patiënten ligt dit complexer, omdat het wel of niet opgesloten zijn nog niet veel zegt over de onderliggende problematiek van psychische ziektes en hoe vaak die voorkomen. Door dergelijk onderzoek kunnen vragen worden beantwoord over tendensen op langere termijn en in internationaal vergelijkend perspectief.

Onderzoek op basis van instellingspopulaties is momenteel erg populair, onder meer binnen de historische demografie.⁶¹ Persoonsdossiers zijn daarbij van groot belang. Het betreft een goed gedocumenteerde en

⁶⁰ In opdracht van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), publicatie in 2014. Zie: www.oecd.org/statistics/how-was-life_9789264214262-en.htm

⁶¹ Zie bijvoorbeeld het NIDI in Den Haag en de onderzoeksgroep Radboud Group for Historical Demography and Family History (<http://www.ru.nl/historicaldemography/>). Zie ook het dissertatieonderzoek van Ewout Depauw, 'Life at the

uitzonderlijke populatie en er zijn verbanden mogelijk met andere databases (bevolkingsregister, etc.). Dit maakt onderzoek mogelijk naar recidive, effecten van omstandigheden in de vroege jeugd op de latere levensloop, gezondheid en sterftetekansen, arbeidscarrières (maar ook instellingscarrières), huwelijkskansen na verlaten van instelling, *high risk families*. Juist onderzoek naar overdracht tussen generaties van dit soort risico's en kansen is momenteel populair (en zeer maatschappelijk relevant). Vanzelfsprekend is het ook van belang dat dit soort archieven zicht geeft op meisjes/vrouwen (hun pakkans, gezondheid, gewicht, lengte, medische onderzoeken, 'vrouwelijk' versus 'mannelijk crimineel gedrag'). Vaak is een steekproef voldoende, maar bij koppeling van databestanden en bij kwalitatief onderzoek (bijvoorbeeld gekoppeld met *oral history* en 'trauma's') is alles nodig. In de toekomst kan altijd worden gedacht aan digitale ontsluiting (zoals in het geval van de kolonies in Drenthe), met het oog op genealogisch onderzoek; ook dan volstaat een steekproef niet.

Criminologie

De historische criminologie lijkt in Nederland – na jaren van neergang – weer omhoog te klimmen. Er is een behoorlijke toename van samenwerking en onderzoek, verspreid over historische en criminologische vakgroepen. Het onderzoek naar de populatie in Harreveld en de achtergronden en risicofactoren van jeugdige delinquenten is een daar een voorbeeld van op basis van archiefonderzoek.⁶²

Tegelijkertijd zijn er ernstige zorgen over de stand van de Nederlandse, vooral recente, archieven. Het Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en rechtshandhaving (NSCR) heeft plannen voor een website met statistieken over vervolging en bestraffing en met openbare archieven over vervolging en bestraffing.⁶³ Ook is er recent een divisie Historische Criminologie opgericht binnen de Nederlandse Vereniging voor Criminologie (NVC), teken dat de noodzaak van dit soort onderzoek in toenemende mate wordt gezien, en de behoefte aan historische gegevens aanwezig zal blijven. Zij organiseerde in 2017 een congres rond het thema van de ontmoeting tussen de criminologie als wetenschapsgebied en de criminologische beroepspraktijk.

"Criminologen hebben de praktijk hard nodig, bijvoorbeeld om onderzoeksgegevens te kunnen verzamelen. De praktijk heeft de criminologie ook nodig, bijvoorbeeld voor de ontwikkeling en evaluatie van interventies en om inzicht te krijgen in de aard en omvang van criminaliteitsproblemen. Toch blijkt het voor wetenschappers vaak lastig ervoor te zorgen dat onderzoek leidt tot een maatschappelijke bijdrage. Andersom heeft men het in de praktijk vaak te druk met de dagelijkse uitdagingen om goed op de hoogte te blijven van nieuwe inzichten."⁶⁴

4.4 Conclusie

DJI vormt archieven allereerst om de taakuitvoering te ondersteunen. Hoewel na verloop van tijd dit belang afneemt, blijft de informatie vanuit een aantal andere belangen (langer) relevant. Voor het kunnen afleggen van verantwoording is informatie langdurig van belang. Dit belang wordt geïllustreerd door meerdere onderzoekscommissies die de archieven van DJI hebben geraadpleegd. Onderzoeken liepen terug tot 1920 / 1945 en bestreken daarmee bijna een eeuw. Ook de bewijs- en rechtzoekende burger kan belang hebben bij het langdurig bewaren van informatie.

Voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, waaronder criminologisch en historisch onderzoek, is het allereerst van belang te kunnen blijven beschikken over het overzicht van wie, waar, hoe lang als justitiabele onder de vleugels van DJI heeft verkeer. Daarnaast is in de persoonsdossiers van justitiabelen als in geen andere bron de neerslag te vinden van de dagelijkse, concrete (be)handelwijze van deze personen. Onderzoekers kunnen aan de hand van deze informatie inzicht geven in de ontwikkeling van de strafrechtspiegeling of in de wijze waarop de overheid is omgegaan met minderjarigen die onder haar hoede vielen. Onderzoek is voor DJI met name van belang om behandeling en therapieën te kunnen verbeteren. Ten slotte kunnen archieven van belang blijven als cultureel erfgoed dan wel omdat die bepaalde gebeurtenissen documenteren die maatschappelijke beroering hebben veroorzaakt.

---

bottom. Living standards and heights in Flanders, 1780-1900' (Ghent University 2012), over de lichaamslengte in de Gentse gevangenis in de negentiende eeuw. <https://biblio.ugent.be/publication/4186701>.

⁶² Catrien Bijleveld en Frans van Poppel, 'The succes of the Civilization Offensive: Societal adaptation of reformed boys in the early twentieth century in the Netherlands', in: *Journal of Social History*, vol. 44, nr. 4 (Oxford 2011), pp. 1173-1194.

⁶³ www.nscr.nl. In navolging van België, www.BeJust.be.

⁶⁴ Op 15 en 16 juni 2017 vond aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden het NVC congres Criminologie en de praktijk plaats <https://criminologie.nl/nvc-congres/congres-2017/>. Daarnaast werd door de Universiteit Utrecht in Breda op 17 en 18 november 2017 een congres gehouden over 'de toekomst van de strafrechtsgeschiedenis'.

5. Herwaardering DJI archief

5.1 Inleiding

'Door het ontbreken van 1940 af van een systematische en chronologische verzameling van departementale regelingen en voorschriften betreffende het gevangeniswezen wordt historisch onderzoek zeer bemoeilijkt'. Met deze stelling opent Rien Petersen eind jaren zeventig het omvangrijke proefschrift over het gevangeniswezen.⁶⁵ Bijna veertig jaar later schrijft Ralf Futselaar, onderzoeker van het NIOD, dat het Nederlandse gevangeniswezen niet uitblinkt in een zorgvuldige omgang met zijn eigen verleden en nog minder met de papieren erfenis daarvan.⁶⁶ Er is nauwelijks eenduidig beleid gevoerd aangaande de archiefvorming en in veel inrichtingen lijkt niemand zich bijzonder voor het behoud van het papieren erfgoed te hebben ingespannen. Van enige vooruitgang in de archivering in deze periode lijkt geen sprake.

In dit hoofdstuk wordt een leidraad geboden waarmee een gedegen en systematische reconstructie van het functioneren van DJI mogelijk kan worden gemaakt. Hiervoor is het nodig dat de juiste archieven over het landelijke en lokale beleid, gebeurtenissen van bijzonder belang en de inrichtingspopulatie worden bewaard. In afzonderlijke paragrafen wordt uitgewerkt wat dat betekent voor de archiefwaardering en -selectie.

5.2 Reconstructie (checklist)

De werkgroep heeft de in het vorige hoofdstuk beschreven belangen uitgewerkt voor de archieven van DJI. Deze uitwerking heeft geresulteerd in een checklist met vier aandachtsgebieden waarop reconstructie mogelijk dient te blijven.

De werkgroep wil dat op de volgende aandachtsgebieden reconstructie mogelijk is:

1. *het landelijk beleid van DJI;*
2. *het gepraktiseerd beleid in een inrichting;*
3. *gebeurtenissen die geleid hebben tot ophef in de samenleving en / of beleidsverandering;*
4. *de populatie van inrichtingen.*

Om deze reconstructies mogelijk te maken is het nodig dat voor elk aandachtsgebied kenmerkende informatie beschikbaar is. De werkgroep wil onder meer de volgende archiefbescheiden van DJI bewaren, zoals hieronder is aangegeven.

1. Voor het landelijk beleid van DJI:

- a. Circulaires, beleidsstukken op landelijk niveau (eenmalig bewaren en zeker niet op locatieniveau);
- b. Directeurenoverleg divisies / sectoren;
- c. Opening, sluiting en fusies van inrichtingen.

2. Voor het gepraktiseerd beleid in een inrichting:

- a. Directieteam overleg (agenda, notulen, bijlagen);
- b. Overleg met OR (idem);
- c. Locatieoverleg (idem);
- d. Jaarverslagen;
- e. Werkarchief algemeen directeur;
- f. Een selectie van personeelsdossiers (voorbeelddossiers);
- g. Twee voorbeelden van een formulier dat werd gebruikt in een werkproces om administratieve processen te kunnen reconstrueren (voorbeelddossiers).

---

⁶⁵ Petersen, *Gevangenen onder dak*, stelling 1.

⁶⁶ Futselaar, *Gevangenen in oorlogstijd*, p 248.

3. Voor gebeurtenissen die geleid hebben tot ophef in de samenleving (hotspot) en / of beleidsverandering:

- a. Schipholbrand;
- b. Zaak-Dolmatov.

4. Voor de populatie en het regime van de inrichting:

- a. Registratie van gedetineerden (integraal);
- b. Persoonsdossiers (integraal en steekproeven);
- c. Rapportages ongewenst gedrag gedetineerden met opgelegde straffen (disciplinaire maatregel);
- d. Het archief van een of enkele inrichtingen integraal bewaren, vanwege toekomstige onderzoeken die nu nog niet kunnen worden voorzien (Veenhuizen).

5.3 Beleidsarchief

Landelijk beleid van DJI

Bij beleid gaat het om besturing van de organisatie op hoofdlijnen en de grote lijnen waarover het politieke debat is gevoerd, maar ook om standpunten vervat in beleidsnota's, Kamerbrieven en Kamervragen, jaarplannen en jaarverslagen van DJI als geheel en van de inrichtingen. Het gaat daarnaast om de uitwerking van grote lijnen in regelingen of circulaire's die door DJI zijn verstuurd naar de inrichtingen. Tot het beleid worden voorts gerekend majeure organisatiewijzigingen (waaronder opening, sluiting en fusies van inrichtingen) en de hoofdlijnen van de begrotingsbehandeling. Ten slotte vallen de verslagen van het directieoverleg van de hoofddirectie en op het niveau van de divisies / sectoren op het hoofdkantoor onder het beleidsarchief.

Het uitgangspunt voor het bewaren van het beleidsarchief is dat beleidsstukken op landelijk niveau eenmalig worden bewaard en niet op locatieniveau. Circulaire's komen bijvoorbeeld in veel lokale archieven terug, maar hoeven maar een keer te worden bewaard.

Gepraktiseerd beleid in een inrichting

Voor de reconstructie van de beleidsuitvoering acht de werkgroep het van belang om ook op lokaal niveau een deel daarvan te bewaren. Aan de hand van BMO-archieven kan een beeld worden verkregen van de correspondentie tussen een inrichting en het hoofdkantoor. In de BMO-archieven zijn stukken te vinden als: jaarplannen van de inrichting, verslagen van managementteam- en afdelingsoverleg, OR-overleg, maar ook stukken over een cursus, een training, fragmenten van informatie over werkprocessen en soms stukken over inkoop. Het zijn vooral losse stukken, vaak zonder inhoudelijke samenhang, die op datum van binnenkomst of verzending, of op briefnummer achter elkaar zijn gezet. Van veel van deze series stukken is binnen de serie slechts een rudimentaire onderwerpsomschrijving, of helemaal geen.

Vaak zijn BMO-archieven een goede bron om te bepalen hoe er over het beleid werd gedacht, wat de uitvoerbaarheid daarvan was en wat er in de praktijk aan de hand was. Er kunnen bijvoorbeeld bijzondere gebeurtenissen van lokaal belang zijn, zoals de ontsnapping van drie gevangenen in het eerste jaar dat PI Sittard geopend werd. Dergelijke voorvallen zijn grotendeels terug te vinden in de meldingen bijzondere voorvallen, die gedaan worden door de inrichtingen aan het hoofdkantoor.

Onderzoekers die een speciale inrichting belichten (zoals onlangs De Corridor) of die een bepaalde periode als onderwerp kiezen (zoals Ralf Futselaar de Tweede Wereldoorlog) kunnen aan de hand van de BMO-archieven hun bronnen vinden.

Daarnaast blijken de BMO-archieven een bron waaruit de *couleur locale* kan worden afgeleid. Bijvoorbeeld: de 'mededelingen van de directeur' van Hoeve Boschoord aan de hoofddirecteur van de Maatschappij van Weldadigheid uit 1950 blijken een schat aan informatie te bevatten. De directeur rapporteerde daarin ook over tbs'ers binnen de instelling. Eén daarvan was voor een vergrijp van tien gulden de straf van tbs toebedeeld. Dat dit voor onderzoek nu een belangrijk stuk is, was tien jaar na datum nog niet te voorzien.

Globaal is er ongeveer 1.500 meter beleidsarchief, waarvan naar schatting ongeveer 390 meter archief van de Bureaus Management Ondersteuning (BMO) en beleidsmatig archief binnen inrichtingen. De werkgroep stelt voor om dit archief volledig te bewaren.

5.4 Hotspot

Hotspots zijn, zoals eerder vermeld, gebeurtenissen van maatschappelijk belang in de samenleving. Voor DJI is nog geen uitgebreid onderzoek naar *hotspots* gedaan. Het met terugwerkende kracht tot 1975 onderzoeken of van dergelijke gebeurtenissen sprake is, zou een onderzoek op zich zijn en valt buiten het kader van dit advies. In het rapport *Belangen in Balans*⁶⁷ wordt de Schipholbrand genoemd als voorbeeld van een gebeurtenis of kwestie, die aanleiding is geweest voor een intensief publiek debat over het functioneren van de Nederlandse overheid. De zaak-Dolmatov wordt in dit rapport niet genoemd, maar leidde eveneens tot maatschappelijke beroering, waarbij, na onderzoek, organisatorische maatregelen binnen Justitie werden getroffen.

Schipholbrand

Bij deze grote brand in het cellencomplex van Detentie- en Uitzetcentrum Schiphol-Oost kwamen in oktober 2005 elf mensen om het leven. De Onderzoeksraad voor Veiligheid⁶⁸ wees DJI aan als de primair verantwoordelijke partij en achtte de veronderstelling gerechtvaardigd dat er minder of geen slachtoffers te betreuren waren geweest als de brandveiligheid op orde zou zijn geweest. Aanbevolen werd onder meer om alle penitentiaire inrichtingen binnen één jaar door te lichten naar de staat van de brandveiligheid en de bedrijfshulpverleningsorganisaties en de resultaten daarvan aan de Tweede Kamer te rapporteren. Tevens werd aanbevolen om de verantwoordelijkheidstoedeling, in het bijzonder binnen DJI tussen de centrale en lokale leiding aan een kritisch onderzoek en herziening te onderwerpen met name gericht op de verantwoordelijkheid van de locatiedirectie. Naar aanleiding van de ramp traden de ministers van Justitie en van Volkshuisvesting en de burgemeester van de gemeente Haarlemmermeer af. Ook werd er een *ad hoc* generaal pardon voor illegalen van kracht, net als eerder bij de Bijlmerramp in 1992.

Vanaf 2005 heeft DJI een uitgebreid archief aangelegd rondom de Schipholbrand. DJI handelt momenteel nog claims af naar aanleiding van de brand. De werkgroep beveelt aan om de archiefvorming over de Schipholbrand na afsluiting integraal te bewaren. Hiervoor dient de Schipholbrand formeel als hotspot te worden geregistreerd op grond van de criteria: (1) maatschappelijke beroering, (3) intensief publiek debat en (4) politieke kwestie.

Dolmatov

De zaak-Dolmatov betreft de omstandigheden rond de zelfmoord van de Russische activist en asielzoeker Dolmatov in een cel in een Nederlands detentiecentrum in 2013. Een onderzoek door de Inspectie Veiligheid en Justitie⁶⁹ bracht aan het licht dat er door diverse organisaties in de vreemdelingenketen fouten waren gemaakt in deze zaak. Abusievelijk stond in de registratiesystemen vermeld dat Dolmatov uitzetbaar uit Nederland was (later bleek dit in nog 300 gevallen zo te zijn). Na een eerdere zelfmoordpoging werden geen maatregelen genomen en werd niet besloten hem in een observatiecel te plaatsen. Volgens de inspectie had Dolmatov niet in vreemdelingenbewaring gezet mogen worden, kreeg hij niet de juiste rechtsbijstand en schoot de medische zorg tekort. Ook is gebleken dat de systemen, procedures en formulieren in de praktijk vaak te summiere, onduidelijke en soms zelfs onjuiste informatie bevatten en onvoldoende op elkaar aansluiten.

De verantwoordelijk staatssecretaris van Justitie overleefde een motie van wantrouwen. Naar aanleiding van de bevindingen en conclusies uit het rapport is een aantal verbetermaatregelen in gang gezet, met name voor de digitale informatieoverdracht binnen de vreemdelingenketen, het ketenbewustzijn van de medewerkers ten behoeve van de veiligheid van vreemdelingen en het archiveren van incidenten. Ook werd het directoraat-generaal Vreemdelingenzaken ingesteld. Vreemdelingen met psychische of psychiatrische problematiek kunnen sindsdien in het FPC Veldzicht worden geplaatst.

De werkgroep geeft in overweging om de zaak-Dolmatov als hotspot te zien op grond van de criteria (1) maatschappelijke beroering en (4) politieke kwestie, en de archiefvorming daarover te bewaren.

---

⁶⁷ *Belangen in Balans*, p.24.

⁶⁸ Onderzoeksraad voor Veiligheid, *Brand cellencomplex Schiphol-Oost. Eindrapport van het onderzoek naar de brand in het detentie- en uitzetcentrum Schiphol-Oost in de nacht van 26 op 27 oktober 2005* (Den Haag, 21 september 2006), www.onderzoeksraad.nl.

⁶⁹ Inspectie Veiligheid en Justitie, *Het overlijden van Alexander Dolmatov* (28 maart 2013), <https://www.inspectievenj.nl/Publicaties/rapporten/2013/04/12/het-overlijden-van-alexander-dolmatov>. En ook: Onderzoeksraad voor Veiligheid, *Veiligheid van vreemdelingen* (Den Haag, 24 april 2014).

5.5 Populatie en regime van de inrichting

Registers voor de bevolking

Het kunnen verrichten van wetenschappelijk onderzoek begint met een overzicht van wie, waar, hoe lang gezeten heeft. DJI legt dergelijke basisgegevens sinds jaar en dag vast in de daarvoor bestemde registers voor de bevolking op basis van wettelijke voorschriften.

Het mag duidelijk zijn dat hiervan een steekproef bewaren of langer bewaren niet volstaat: het betreft de toegangssleutel tot de populaties. Hoewel voor deze registers een formele waardering als te bewaren momenteel op de selectielijst ontbreekt, is er wel sprake van een jarenlange praktijk van overbrenging van met name dergelijke informatie. Archiefinstellingen beschouwen de registers als zeer waardevolle informatie over het gevangeniswezen in hun collectie.

Persoonsdossiers

De Raad voor Cultuur adviseerde reeds tien jaar geleden om tenminste 'een geanonimiseerde steekproef van dossiers van justitiabelen permanent te bewaren om onderzoekers en latere generaties in staat te stellen zich een beeld te vormen van de gang van zaken in gevangenissen en tbs-instellingen'. De Raad voor Cultuur wees daarbij op de bronwaarde van de bestanden voor historisch onderzoek. De werkgroep ondersteunt deze argumenten en wijst er bovendien op dat onderzoek op basis van instellingspopulaties momenteel sterk in opkomst is, onder meer binnen de historische demografie, de sociaaleconomische geschiedenis en de criminologie. Daarom pleit de werkgroep deels voor een steekproef en deels voor het integraal bewaren van dossiers. Hieronder wordt ingegaan op de specifieke argumenten voor de verschillende persoonsdossiers.

Verpleegdedossier

In 2016 heeft de ad hoc commissie Bewaarbeleid tbs-dossiers reeds, na de inventarisatie en de weging van belangen, de minister van VenJ zwaarwegend geadviseerd om het verpleegdedossier vanuit een algemeen onderzoeksbelang permanent te bewaren.⁷⁰ De minister heeft dit advies overgenomen.

De ad hoc commissie bewaarbeleid tbs-dossiers heeft in haar advies voorgesteld geen steekproef te trekken uit de populatie van verpleegden, maar de dossiers integraal te bewaren. Het argument daarvoor is dat het gaat om een heterogene doelgroep met een bijzondere samenstelling, die dan ook nog eens relatief klein is. Dit betekent dat als binnen deze groep onderscheid wordt gemaakt in subgroepen de omvang al snel te klein is om goed en representatief onderzoek uit te kunnen voeren. Onderzoek naar deze populatie is van belang voor het kunnen aanscherpen van beleid en regelgeving, maar ook het verbeteren van behandeling en risicotaxatie.

Omdat het commissieadvies inmiddels wordt uitgewerkt op het departement valt het vraagstuk weliswaar hier verder buiten de opdracht, maar het advies biedt wel handvatten voor de onderbouwing van het bewaren van de overige persoonsdossiers.

Dossier van een jeugdige

De werkgroep heeft gewezen op de opeenvolgende commissies (Deetman, Samson) die de afgelopen jaren onderzoek naar misbruik en geweld in de jeugdzorg hebben verricht, of daar nog onderzoek naar doen (De Winter). De noodzaak tot bewaren is daarmee des te dringender; deze dossiers kunnen uit het oogpunt van zorgvuldig bestuur en vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid niet (alsnog) worden vernietigd.

DJI heeft een bijzondere zorgplicht ten aanzien van de aan haar toevertrouwde personen. Daarbij kan gedacht worden aan de *personae miserabiles*, zoals minderjarigen (en terbeschikkinggestelden). De genoemde commissies doen onderzoek naar met name deze kwetsbare doelgroep. Daar komt bij dat zeker voor minderjarigen geldt dat nog op latere leeftijd de behoefte kan ontstaan aan inzage in zijn of haar dossier.

Gezien de toch relatief beperkte omvang van de populatie, de kwetsbaarheid en het unieke karakter van de doelgroep en het vele onderzoek dat hier al naar is verricht, stelt de werkgroep voor om deze dossiers integraal te bewaren vanuit de doelstellingen van verantwoording, wetenschappelijk onderzoek en de recht- en bewijszoekende burger.

---

⁷⁰ Ad hoc commissie bewaarbeleid tbs-dossiers, *Over tien jaar over gisteren. Tbs-dossiers: bewaren of vernietigen?* (Intern adviesrapport aan de minister van VenJ, 21 maart 2016).

Penitentiair en inrichtingsdossier

Op het eerste gezicht lijken gedetineerden niet tot de *personae miserabiles* gerekend te kunnen worden, zoals de jeugdige en de terbeschikkinggestelde. Echter, ook in het gevangeniswezen behoort een aanzienlijk deel van de populatie tot deze doelgroep. De populatie bestaat behalve uit de *bad* vooral uit de *sad* en *mad* (95%).⁷¹ Naar volwassen gedetineerden zijn tot nu toe geen (zware) onderzoeken gedaan door commissies die door de Kamer zijn ingesteld. De werkgroep heeft echter het argument naar voren gebracht dat het zeer wel mogelijk is dat dergelijke onderzoeken ook naar gedetineerden zullen worden gedaan met het oog op het belang van verantwoording. Vanuit deze doelstelling geredeneerd acht de werkgroep een (aanzienlijk) langere bewaartermijn dan de tien jaar die in de huidige wetgeving is vastgelegd opportuun, bijvoorbeeld veertig jaar.

Dit alles afwegende komt de werkgroep tot het oordeel om de penitentiaire dossiers aanzienlijk langer te bewaren en daar op termijn een gewogen steekproef uit te trekken (bijvoorbeeld op basis van bepaalde categorieën daders en de strafmaat). Voor wat betreft het inrichtingsdossier zou een zeer beperkte, aselechte steekproef kunnen volstaan voor het behouden van een beeld van de inhoud van deze dossiers, als aanvulling op het penitentiair dossier. Als er een steekproef kan worden getrokken, wordt voorgesteld om 1 op de 100 dossiers via een aselechte steekproef voor permanente bewaring in aanmerking te laten komen.⁷²

Van de huidige papieren dossiers wordt voorgesteld om deze volledig te bewaren, gezien de nog zeer beperkte omvang van het resterende bestand (veel is in de afgelopen jaren reeds vernietigd).

Vreemdelingendossier

Er zijn twee groepen vreemdelingen in detentie te onderscheiden: bestuursrechtelijk en strafrechtelijk gehechte vreemdelingen. De eerste groep betreft illegale vreemdelingen, waarop een bestuursrechtelijke maatregel van toepassing is, de zogeheten vreemdelingenbewaring uit de Vreemdelingenwet 2000. De tweede groep betreft vreemdelingen in het strafrecht (VRIS).

Vreemdelingenbewaring

Als de overheid maatregelen oplegt aan vreemdelingen, is er bijzondere aandacht voor kwetsbare personen. Vreemdelingenbewaring is echter een uiterst middel. De overheid mag gezinnen met kinderen alleen in bewaring stellen als vertrek binnen twee weken mogelijk is. Ook alleenstaande minderjarige vreemdelingen worden zo min mogelijk en zo kort mogelijk in bewaring gesteld. Ook tijdens de bewaring krijgen kwetsbare personen bijzondere aandacht, toegespitst op de individuele situatie van de vreemdeling. Zo is er bijvoorbeeld een extra zorgafdeling beschikbaar en een voorziening speciaal voor kinderen en hun ouder(s).

Vanuit de samenleving is er tot nu toe niet veel belangstelling voor de daadwerkelijke vreemdelingenbewaring. Als er massale burgerprotesten zijn, richten die zich op de beslissing om iemand al dan niet uit te zetten. Vooral bij kinderen, die geworteld zijn in de samenleving, leidt een beslissing tot uitzetting soms tot veel ophef en petitie. In enkele gevallen is dat ook bij volwassenen gebeurd. Daarin speelt de vreemdelingenbewaring een ondergeschikte rol in het publieke debat. Daarentegen is er de laatste paar jaren forse kritiek geuit vanuit internationale organisaties op de wijze waarop Nederland de Europese regelgeving over illegale vreemdelingen heeft geïmplementeerd in de regelgeving en in de rechtspraak.⁷³

De vreemdelingenbewaring duurt meestal relatief kort en dat is ook de bedoeling. Een niet onaanzienlijk deel is zogeheten 'pseudo' waarbij de persoon niet altijd duidelijk in beeld is. Een uitgezette vreemdeling bouwt in het land van herkomst een nieuw leven op. De kans dat hij of zij een klacht indient over de behandeling door DJI wordt, zeker na uitzetting en sluiting van het dossier, in de loop van de tijd dan ook steeds kleiner. Het belang van het behoud van deze dossiers na het einde van de vreemdelingenbewaring is niet bijzonder groot.

---

⁷¹ Zie bijvoorbeeld het onderzoek dat Jos Verhagen in 2011 deed op basis van ongeveer 500 penitentiaire dossiers als gastconservator bij het Nationaal Gevangenis­museum, resulterend in de gezichtsbepalende tentoonstelling en publicatie over het Nederlandse gevangeniswezen "Bad, sad, mad: Gedetineerden ontmaskerd". Een andere kritische kijk op 'de miljoenen verslindende Nederlandse gevangenis­machine' wordt geboden door Simone van der Zee, *Het staatshotel. De bajes, stortplaats van de samenleving* (Breda 2012).

⁷² Bij de Raad voor de Kinderbescherming is er voor gekozen om met een aselechte steekproef 1 op de 20 cliëntendossiers te bewaren. Bij deze cliëntendossiers gaat het overigens om een groot bestand, waardoor daar is geoordeeld dat de verhouding voldoende is om als representatief deel te behouden

⁷³ M. Altena, 'Bewaring van illegale vreemdelingen in een veellagige rechtsorde' (masterscriptie Leiden university 2013).

Voor het vreemdelingendossier dat DJI vormt is geen bewaartermijn in een selectielijst vastgesteld. Voor de vreemdelingenbewaring wordt voorgesteld de dossiers vijftien jaar te bewaren, vergelijkbaar met elders in de vreemdelingenketen geldende bewaartermijnen.⁷⁴ Als er een klacht is ingediend door een vreemdeling, is het voorstel van de werkgroep dit dossier te bewaren. Daarnaast stelt de werkgroep voor een kleine, aselechte steekproef van de vreemdelingendossiers te bewaren, om het proces te kunnen reconstrueren.

Vreemdelingen in het strafrecht (VRIS)

In vergelijking met de vreemdelingen in bewaring is de groep vreemdelingen in het strafrecht veel boeiender. Zij verblijven over het algemeen langer in detentie (zelfs als groep op een specifiek aangewezen DJI-locatie) en over hun identiteit bestaat veel minder twijfel. De strafrechtelijk in hechtenis genomen vreemdelingen, zijn naar de mening van de werkgroep, te vergelijken met volwassen gedetineerden. Daarom wordt voorgesteld voor de dossiers daarvan dezelfde bewaarbeslissing te nemen (veertig jaar en daarna een steekproef bewaren).

Klinisch dossier

Klinische dossiers zoals vervaardigd en bewaard door het Pieter Baan Centrum vormen de neerslag van het forensisch psychiatrisch en psychologisch onderzoek op verzoek van onder andere de rechtbank naar de geestvermogens van een verdachte of gedetineerde, met als doel om te bepalen of er sprake was van een ziekelijke stoornis van die vermogens ten tijde van het plegen van een delict en er kans is op herhaling. Het uiteindelijke pro Justitia rapport dat uitgebracht werd aan de rechtsbank vormt het resultaat van dat onderzoek en de kern van de bedoelde dossiers. In de strafdossiers worden alleen de eindrapportages bewaard; het klinisch dossier bevat ook alle onderliggende onderzoeken, zoals de milieurapportage.

Om de volgende redenen is het noodzakelijk dergelijke dossiers voor toekomstig onderzoek te bewaren:

- De betreffende dossiers – meer in het bijzonder de rapportages pro Justitia – vormen de grondslag voor het - heel wezenlijke - oordeel van de rechter over de toerekeningsvatbaarheid van de verdachte/dader en daarmee voor de bepaling van de aard van sancties en maatregelen. Ze bieden daardoor inzicht in wezenlijke aspecten van de beginselen en (de concrete) werking van de Nederlandse strafrechtspleging, immers de terbeschikkingstelling is internationaal een betrekkelijk uniek fenomeen in het strafrecht.
- De betreffende rapporten/dossiers geven inzicht in de personen aan wie terbeschikkingstelling (tbr/tbs) is opgelegd, hun achtergronden en geestesgesteldheid en de argumenten voor het advies tot oplegging van terbeschikkingstelling, dan wel andere maatregelen. Daarmee is onderzoek mogelijk naar de vraag wie wel en wie niet voor tbs in aanmerking kwamen en de redenen daarvoor.
- Deze dossiers bieden daarnaast zicht op de visies, de theorieën, interpretatieve kaders en de methodes van de geraadpleegde deskundigen, zoals hun opvattingen over psychopathologie, toerekenbaarheid, het verband tussen stoornis en delict en de achterliggende criteria voor de toepassing van (strafrechtelijke) maatregelen, (van vormen van) behandeling en begeleiding.
- De dossiers leveren daardoor mede de informatie voor de evaluatie en verantwoording (achteraf) van de toepassing van een van de meest ingrijpende maatregelen in het Nederlandse strafrechtelijke bestel.

Medisch dossier

Medische dossiers vormen de neerslag van de relatie tussen de medische behandelaar en de behandelde (in het geval van DJI de justitiabele). Op basis van de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo) is het beheer van het dossier de verantwoordelijkheid van de medische behandelaar. In het geval van een justitiabele blijft het dossier in de praktijk bij DJI achter en beheert DJI het dossier namens de medische behandelaar. Of dit juridisch volledig correct is, zou wellicht een nader onderzoek waard zijn. Feit is dat deze praktijk zo is gegroeid en dat het praktisch vrijwel ondoenlijk is om alle medische dossiers, die ouder zijn dan vijftien jaar, terug te sturen naar de behandelaars. Het gebeurt ook maar hoogst zelden dat een justitiabele na het einde van diens detentie zijn medisch dossier opvraagt om dit aan een nieuw behandelaar te verstrekken.

Op basis van de Wgbo wordt medische informatie gedurende een periode van vijftien jaar bewaard. Het ligt voor de hand dat DJI deze termijn naleeft en hierover een bepaling in de selectielijst opneemt. Voor zover dit nog niet is gebeurd zal dit met behandelaars moeten worden afgesproken en opgenomen in de contracten.

---

⁷⁴ Edwin Groen, Peter Horsman, Jeroen Dominicus, *Eindrapport digitale archivering DJI-DBV. Op weg naar een geïntegreerd archief voor DJI* (Amsterdam 2014), p. 22.

Veenhuizen

Voor het Drents Archief is het verwerven van het integrale archief van PI Veenhuizen van grote waarde vanwege het cultureel erfgoed. DJI heeft (als rechtsopvolger van het grotere archief van de Maatschappij van Weldadigheid) in het verleden reeds 35 meter archief uit de periode 1860-1980 overgebracht.⁷⁵

De populatie gedetineerden in Veenhuizen betrof in de afgelopen anderhalve eeuw een zeer rijk geschakeerd, zelfs uitzonderlijk veelkleurig palet. Een willekeurige greep uit deze populatie voert langs oorlogsmisdadigers, souteneurs, vreemdelingen (in de strafrechtketen), alcoholisten, gedetineerde jongeren in experimentele Lubbers-kampementen (jeugdwerkinrichtingen tussen 1994-1997), dienstweigerende Jehovah's Getuigen of levenslanggestraften. PI Veenhuizen wordt gezien als de bakermat van het Nederlandse gevangeniswezen, met een lange, veelzijdige geschiedenis van mensen met allerlei etnische en culturele achtergronden.

Het integraal bewaren van het archief van PI Veenhuizen betekent ook dat de informatie van de bedrijfsvoering behouden blijft. Daarin is informatie aanwezig die de dagelijkse praktijk in de inrichtingen weerspiegelt. Bijvoorbeeld de interne bureaucratie, de soms hilarische zuinigheid, de hiërarchische verhoudingen, of het personeelsbeleid in de praktijk. Bij integrale bewaring blijven ook de "meldingen bijzondere voorvallen" bewaard. Vanuit museaal perspectief (verhalen vertellen) zijn die meldingen van bijzondere voorvallen vermoedelijk de krenten in de pap van de in overig opzicht vaak voortkabbende dagelijkse detentiepraktijk.

De motivatie voor de toevoeging van dit integrale archief is – naast de culturele en museale waarde ervan - dat nu nog niet voorzien kan worden welke onderzoeksvragen over tien of twintig jaar gesteld zullen worden. De beantwoording van toekomstige vragen kan onmogelijk blijken als de relevante informatie definitief is vernietigd. Te denken valt aan het voorbeeld van onderzoek naar een concentratiekamp gedurende de Tweede Wereldoorlog, waarbij aan de hand van de financiële administratie belangwekkende conclusies konden worden getrokken, die zonder dit materiaal niet mogelijk zouden zijn geweest⁷⁶.

5.6 conclusies

De werkgroep adviseert met name de persoonsdossiers en registratiegegevens over justitiabelen te bewaren, naast de neerslag van het landelijke en lokale beleid. Daarnaast wordt voorgesteld om het archief over de Schipholbrand en de zaak Dolmatov aan te merken als *hotspots*. Tenslotte geeft de werkgroep in overweging om het volledige bestand van PI Veenhuizen te bewaren. Dit om in de toekomst onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, die nu nog niet te voorzien zijn en daarnaast vanwege het cultuurhistorisch belang van Veenhuizen, als onderdeel van de voormalige koloniën van weldadigheid.

De werkgroep heeft in het vorige hoofdstuk al aangegeven dat voor een aantal bestanden vanuit het wetenschappelijk onderzoeksbelang een steekproef volstaat, maar heeft in dit hoofdstuk daarnaast beargumenteerd dat met name vanuit het belang van verantwoording én geredeneerd vanuit het belang van de *personae miserabiles* de klinische dossiers en de dossiers van de jeugdigen integraal bewaard dienen te blijven. Voor de tbs/tbr-dossiers is daarin door de ad hoc commissie bewaarbeleid tbs-dossiers reeds een gemotiveerde keuze gemaakt om vanwege diversiteit en beperkte omvang van de populatie alle dossiers te bewaren.

---

⁷⁵ D.T. Koen, *Inventaris van de archieven van de Rijkswerkinrichtingen te Veenhuizen en Ommerschans (1820) 1858-ca. 1960* (Assen 1979), inv.nr. 0137.01. Zie ook de aanvulling op het archief van de gevangenis en rijkswerkinrichting Norgerhaven, 1890-1981, inv.nr. 0137.03.

⁷⁶ Het voorbeeld is afkomstig van Daan Hertogs uit zijn lopend promotieonderzoek naar kamp Westerbork.

6. Privacy, onderzoek en publicatie

6.1 Inleiding

Over enkele jaren zijn de waardevolle archieven van DJI goed beschreven en staan de dozen keurig in het gelid bij het Nationaal Archief of de Regionaal Historische Centra, klaar om ingezien te worden. Wat vernietigd moest worden is vernietigd en de beheerkosten voor de bewaarde papieren archieven drukken niet meer op de begroting van DJI. DJI kan, indien gevraagd, verantwoording afleggen over haar handelen en voor de daartoe gerechtigde geïnteresseerden is er een schat aan informatie beschikbaar.

Dit ideaalbeeld ligt aan dit rapport ten grondslag. Privacywetgeving geeft de grenzen aan van wat mag worden ingezien. De persoonlijke levenssfeer dient, binnen bepaalde grenzen, te zijn gewaarborgd en te worden gerespecteerd. Als de persoon op wie het dossier betrekking heeft nog in leven is, wordt dit uit privacy-overwegingen niet ter inzage gegeven, behalve onder strenge voorwaarden voor wetenschappelijk onderzoek en waarbij publicatie van gegevens niet herleidbaar is tot personen. Over dit kader gaat dit hoofdstuk.

6.2 Wettelijke kaders rondom privacy

De bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens is een grondrecht.⁷⁷ Een ieder heeft het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Persoonsgegevens mogen alleen worden verzameld indien er sprake is van doelbinding, dat wil zeggen de aantoonbare relatie tussen het gebruik van gegevens enerzijds en het noodzakelijk belang dat daarmee wordt gediend. Hieronder wordt ingegaan op de wettelijke kaders rondom privacy en hoe deze zich tot elkaar verhouden.

Wbp, AVG en Dataprotectierichtlijn

De wetgeving op het gebied van privacy is momenteel nog verankerd in de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Op 25 mei 2016 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)⁷⁸ in werking getreden met een overgangperiode van twee jaar. Vanaf dat moment is de nationale privacywetgeving vervangen door deze Europese verordening en is de oude Europese richtlijn en de implementatie daarvan in de Wbp vervallen. Naast de verordening is een specifieke richtlijn (Dataprotectierichtlijn⁷⁹) van toepassing op onder meer de verwerking van persoonsgegevens met het oog op de tenuitvoerlegging van straffen. Deze richtlijn is geldig vanaf het moment dat deze is geïmplementeerd in de nationale wetgeving.

In de AVG zijn de algemene regels vastgesteld om de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en het vrije verkeer van persoonsgegevens in de Unie te waarborgen. Vanwege de specifieke aard van de justitiële samenwerking in strafzaken en de politieke samenwerking in Europa gelden op die gebieden specifieke voorschriften inzake de bescherming van persoonsgegevens en het vrije verkeer van persoonsgegevens.

In de privacy wetgeving wordt een onderscheid gemaakt in strafrechtelijke, bijzondere en overige persoonsgegevens. Vrijwel alle dossiers over justitiabelen van DJI zullen *strafrechtelijke en / of bijzondere*

---

⁷⁷ Krachtens artikel 8, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie („het Handvest”) en artikel 16, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) heeft eenieder recht op bescherming van de hem betreffende persoonsgegevens.

⁷⁸ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (algemene verordening gegevensbescherming) en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG.

⁷⁹ Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad.

persoonsgegevens bevatten, zoals bedoeld in de AVG / Wbp. Het gaat dan om gegevens over de strafrechtelijke situatie en/of over de gezondheidssituatie van betrokkenen. De verwerking van deze persoonsgegevens ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek is toegestaan voor zover:

- a. het onderzoek een algemeen belang dient,
- b. de verwerking voor het betreffende onderzoek of de betreffende statistiek noodzakelijk is,
- c. het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost en
- d. bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

Wbp en Archiefwet 1995

Persoonsgegevens mogen niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is voor het doel waarvoor zij zijn verzameld, tenzij het bepaalde bij of krachtens de wet zich tegen vernietiging verzet. Het verbod om strafrechtelijke persoonsgegevens te verwerken ex artikel 16 Wbp geldt niet voor de verwerking van persoonsgegevens die verband houden met het opnemen of beheren van archiefbescheiden in een archiefbewaarplaats.⁸⁰ Voor zover een bewaarplicht ingevolge de Archiefwet bestaat, gaat deze voor de plicht tot vernietigen.⁸¹

Ook is het recht op kennisneming ex artikel 35 Wbp ondergeschikt aan de voorschriften in de Archiefwet 1995, voor zover het overheidsinformatie betreft waarop de Archiefwet 1995 van toepassing is.⁸² Archiefbescheiden, overgebracht naar een archiefbewaarplaats zijn in beginsel openbaar, behoudens de uitzonderingen opgenomen in de artikelen 15, 16 en 17 Archiefwet 1995.⁸³ De zorgdrager kan beperkingen aan de openbaarheid van dossiers stellen met bijvoorbeeld het oog op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.⁸⁴ Beperkingen op de openbaarheid van archieven gelden in principe zolang de persoon waarop het dossier betrekking heeft in leven is. Daarnaast wordt een dossier niet automatisch openbaar als aangetoond kan worden dat de persoon op wiens naam een dossier is gesteld is overleden. Het kan namelijk zijn dat dit dossier ook persoonsgegevens van anderen bevat, dan van degene op wiens naam het dossier staat.⁸⁵

De beperkingen gelden niet, indien de archiefbescheiden tenminste 75 jaar oud zijn, tenzij door onze minister anders wordt beslist.⁸⁶

Beginselenwetten en Archiefwet 1995

In de beginselenwet- en regelgeving is primair uitgegaan van het belang om informatie te vernietigen op het moment dat deze niet meer van belang is voor de tenuitvoerlegging. Wel wordt de mogelijkheid geboden om informatie omwille van het wetenschappelijk onderzoeksbelang voor langere tijd te bewaren⁸⁷. Artikel 39, tweede lid Penitentiaire maatregel zegt hierover het volgende: "Na de in het eerste lid genoemde termijn worden de bescheiden, opgenomen in het penitentiaal dossier, vernietigd, ofwel zodanig bewerkt dat deze niet meer tot de gedetineerde kunnen worden herleid, tenzij dit in strijd is met een aanmerkelijk belang van een ander dan de gedetineerde." De informatie kan geanonimiseerd worden bewaard of niet geanonimiseerd indien sprake is van een aanmerkelijk belang.

Dergelijke belangen staan genoemd in artikel 2 van het Archiefbesluit 1995 is aangegeven dat bij waardering van archieven de volgende aspecten moeten worden meegewogen: de taak van het desbetreffende overheidsorgaan; de verhouding van dit overheidsorgaan tot andere overheidsorganen; de waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed, en het belang van de in de bescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, recht- of bewijszoekenden en historisch onderzoek. In hoofdstuk 5 zijn deze belangen afgewogen en hebben geleid tot de gedane voorstellen voor aanpassing van het bewaarbeleid.

---

⁸⁰ Zie memorie van toelichting Wbp, Kamerstukken II 1997/1998, 25 892, nr. 3, p. 95-96. Zie ook art.2, onder a Archiefwet 1995. Het verbod van art.16 Wbp geldt niet voor verwerkingen, die met archiefbescheiden verband houden (vervanging, overbrenging en opneming).

⁸¹ Gewetensbezaarden: <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/downloads/uit/z1998-0787.pdf>.

⁸² Uitleg van de Autoriteit Persoonsgegevens met betrekking tot de toepassing van artikel 35 Wbp.

⁸³ Artikel 14 Archiefwet 1995.

⁸⁴ Artikel 15, eerste lid Archiefwet 1995.

⁸⁵ Zie bijvoorbeeld ABRvS 27 april 2011 LJN BQ2643, AB 2011/214 (Gelderse Roos).

⁸⁶ Artikel 15, vierde lid Archiefwet 1995.

⁸⁷ Art. 39, tweede lid, Penitentiaire maatregel; Art. 32, tweede lid, Reglement verpleging terbeschikkinggestelden.

6.3 Anonimiseren

Door informatie te anonimiseren (of te ‘pseudonimiseren’) kan bewerkstelligd worden dat informatie niet meer tot personen te herleiden is. Juridisch gezien is er ruimte voor het niet anonimiseren van persoonsgegevens (zie vorige paragraaf). Daarnaast is er een aantal praktische bezwaren tegen anonimiseren. Voor fysieke dossiers die voor bewaring in aanmerking komen is dit, gezien de omvang en de inhoud (op bijna elke pagina komen persoonsgegevens voor), in praktische zin een vrijwel onmogelijke opgave. Bovendien is anonimiseren hoe dan ook zeer kostbaar. Het zal bovendien niet in verhouding staan tot het gebruik dat uiteindelijk van de archieven zal worden gemaakt. Daar komt bij dat geanonimiseerde informatie voor wetenschappelijke onderzoeksdoeleinden van beperkte waarde is. Dossiers van één en dezelfde persoon zijn niet meer aan elkaar te relateren. Dat zou enkel met veel moeite kunnen gebeuren voordat anonimiseren plaatsvindt.

Dit laat onverlet dat, zoals hierna is betoogd, bij publicatie moet zijn gewaarborgd dat gegevens niet tot personen herleidbaar zijn.

6.4 Regels voor gebruik en publicatie

Onderzoekers mogen toegang hebben tot persoonsgegevens onder bepaalde voorwaarden, tenzij de betrokkenen is overleden. In dat geval zijn er vanuit privacy geen beperkingen voor gebruik en publicatie meer van toepassing. Persoonsgegevens worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt betrokkenen niet langer te identificeren dan noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor wordt verwerkt.⁸⁸ Indien betrokkene is overleden, kunnen persoonsgegevens wel .

Het is toegestaan dat de verdere verwerking gebeurt met het oog op archivering in algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek.⁸⁹ Voor gegevensgebruik voor wetenschappelijk onderzoek, statistiek en medisch onderwijs geldt dat zonder toestemming van de justitiabele gegevens onder bepaalde voorwaarden mogen worden verstrekt voor statistiek of wetenschappelijk onderzoek. Deze voorwaarden zijn⁹⁰:

- het vragen van toestemming is redelijkerwijs niet mogelijk gezien de situatie van de personen waarop het onderzoek betrekking heeft (overleden, onbereikbaar) of gelet op de aard en het doel van het onderzoek (bij een groot onderzoek, vanwege de kans op selectieve respons met vrees voor beïnvloeding van het onderzoeksresultaat of bij een inbreuk op de privacy van de persoon);
- het onderzoek is omkleed met zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de justitiabele niet onevenredig wordt geschaad;
- de onderzoeker heeft ervoor gezorgd dat de gegevens niet tot individuen herleidbaar zijn.

Als een van deze situaties van toepassing is kunnen zonder toestemming gegevens worden verstrekt indien het onderzoek een algemeen belang dient waarbij de persoonlijke levenssfeer van de justitiabele niet onevenredig wordt geschaad, het onderzoek niet op een andere manier kan worden verricht en er geen uitdrukkelijk bezwaar van de betrokkene is.

De werkgroep adviseert de vigerende regels en procedures voor gebruik en publicatie te hanteren die bij het ministerie van JenV gelden voor onderzoek dat door het WODC wordt uitgevoerd of wordt aanbesteed⁹¹. De werkgroep verwijst op dit punt tevens naar de Autoriteit Persoonsgegevens die onder andere wijst op de mogelijkheden om anonimiteit in rapporten te waarborgen.⁹² Ten slotte wordt verwezen naar het kader voor

⁸⁸ Zie bijvoorbeeld art.4, eerste lid sub e Dataprotectierichtlijn.

⁸⁹ Art.5, eerste lid AVG.

⁹⁰ Deze zijn ontleend aan art.27 Uitvoeringswet AVG, welke nog in behandeling is bij het parlement. Het gaat om een cumulatie van voorwaarden. Dit artikel is een verbijzondering van art. 9 tweede lid sub j AVG.

⁹¹ WODC, *Wegwijzer bij contractonderzoek in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie* (Den Haag 2012) en DJI, *Wegwijzer wetenschappelijk onderzoek DJI. Overzicht van richtlijnen en procedures voor DJI-medewerkers die betrokken zijn bij wetenschappelijk onderzoek binnen DJI* (Den Haag, juni 2015). Zie met name de volgende bijlagen: Modelcontract onderzoek WODC, Voorbeeldbrief toestemmingsbeschikking DJI en Geheimhoudingsverklaring DJI – standaardformulier.

⁹² Zie bijvoorbeeld: CBP, *Richtsnoeren Beveiliging van persoonsgegevens* (februari 2013), p. 25; Groep Gegevensbescherming Artikel 29, Advies 5/2014 over anonimiseringstechnieken, WP216, 10 april 2014.

informatiebeveiliging, zoals opgenomen in de Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR, 2012) en het toepassen van de daarin vervatte eisen.

Wezenlijk voor het gebruik van persoonsgegevens is de eis dat de gebruikte informatie niet tot individuele personen herleid kan worden. Informatie uit dossiers wordt daartoe geanonimiseerd in het onderzoek verwerkt en op een niet tot personen herleidbare wijze beschreven in publicaties die uit het onderzoek voortkomen. In publicaties worden bijvoorbeeld identificeerbare, geschreven portretten van personen vermeden.

Waarborgen

Met het oog op de bescherming van de privacy van personen uit te bestuderen persoonsdossiers stelt de werkgroep voor om, gelet op het bovenstaande, de volgende regels in acht te nemen:

- De minister van JenV (voor overbrenging) dan wel de minister van OCW (na overbrenging) wordt om toestemming voor gebruik van informatie uit dossiers verzocht;
- De geautoriseerde onderzoeker verbindt zich om de informatie over de betrokkenen uitsluitend te gebruiken in het kader van het wetenschappelijk onderzoek waarvoor toegang tot de dossiers is verkregen;
- Met de in het dossier beschreven persoon en diens omgeving mag geen contact worden opgenomen;
- Met derden mag niet over tot personen te herleiden informatie, ontleend aan de dossiers, gesproken of op andere wijze gecommuniceerd worden;
- Met de instantie waar de archieven in beheer zijn, tekent de onderzoeker een geheimhoudingsverklaring. Er wordt bijgehouden welke archieven voor onderzoek zijn gebruikt (*logging*).

7. Conclusies en advies

7.1 Inleiding

Het Beraad van DJI heeft de directie Informatievoorziening gevraagd onderzoek te doen naar het huidige waarderingsbeleid van de archieven en de consequenties daarvan. Zij heeft zich hierbij laten adviseren door een breed samengestelde werkgroep. De bevindingen van de werkgroep Archiefwaardering DJI zijn in de voorgaande hoofdstukken uitgewerkt. De directie informatievoorziening adviseert het Beraad *het waarderingsbeleid te herzien en met name meer informatie over de daadwerkelijke tenuitvoerlegging te bewaren, dan volgens het huidige beleid is voorzien*. Dit hoofdstuk bevat de uitwerking en onderbouwing van dit advies, inclusief een inschatting van de daarvoor benodigde kosten en de vereiste vervolgacties.

7.2 Conclusies

Substantiële achterstanden in de verwerking van papieren archieven

DJI beschikt over een zeer omvangrijk papieren archiefbestand: ruim 16 kilometer, waarvan 10 kilometer is aangemerkt als achterstand. De omvang is nauwkeurig en per inrichting in beeld. Het archief is niet altijd in de goede, geordende en toegankelijke staat, zoals die wettelijk is voorgeschreven; dit verschilt sterk per onderdeel. De inhoud van de archieven is op hoofdlijnen in beeld gebracht. Ongeveer 75% van de archieven bestaat uit uitvoeringsdossiers, meer in het bijzonder persoonsdossiers (ca. 12 km), 15% bedrijfsvoering (ca. 2,5 km) en 10% is beleidsmatig van aard (ca. 1,5 km).

Huidige bewaar- en vernietigingsbeleid voor archieven voldoet niet meer

Het vigerende waarderings- en selectiebeleid is ontstaan in de jaren '90 van de vorige eeuw en is voor DJI uitgewerkt in twee selectielijsten die zijn vastgesteld in de periode 2005-2008. Uitgangspunten van het toenmalige beleid waren dat zowel de beleidsvorming als *de hoofdlijnen van de beleidsuitvoering* bewaard zouden worden. Dit laatste heeft niet zijn beslag gekregen in het huidige selectie-instrumentarium.

We constateren dat in het geldende selectielijsten alleen informatie over de beleidsvorming van DJI als te bewaren is aangemerkt, terwijl informatie over de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen na verloop van tijd dient te worden vernietigd. Dergelijke informatie wordt slechts bewaard zolang deze van belang is voor de bedrijfsvoering. Over het algemeen wordt hiervoor een periode van 7 tot 10 jaar gehanteerd. DJI dient de vastgestelde selectielijsten formeel toe te passen. Dit betekent dat ongeveer 90% van het archief moet worden vernietigd indien het bewaar- en vernietigingsbeleid niet wordt gewijzigd.

Het is evident dat informatie over de beleidsvorming noodzakelijk is om het gevoerde beleid op hoofdlijnen te kunnen reconstrueren. Om hierover verantwoording af te kunnen leggen, zijn de dossiers over het (landelijke) beleid noodzakelijk. Daarnaast is deze informatie van belang om beleidsevaluaties uit te kunnen voeren, die wat verder terugblikken. In de selectielijsten is informatie over beleidsvorming als te bewaren aangemerkt. De redenering hierachter is nog steeds actueel.

Inmiddels is gebleken dat informatie over de uitvoering belangrijker is dan destijds werd aangenomen. De inzichten zijn op dit punt gewijzigd; informatie over uitvoering dient een aantal wezenlijke belangen. Het gaat daarbij om meer informatie over de beleidsuitvoering dan alleen de hoofdlijnen daarvan.

Belangenafweging leidt tot andere waarderings

De archieven van DJI zijn om een aantal redenen van belang: voor de bedrijfsvoering, om verantwoording af te kunnen leggen, voor wetenschappelijk onderzoek en voor de recht- en bewijszoekende burger. Daarnaast is het cultureel erfgoedbelang meegewogen.

Voor de bedrijfsvoering:

Vanuit het belang van de bedrijfsvoering volstaat de 7 tot 10 jaar die in de huidige selectielijsten voor het bewaren van informatie zijn vastgesteld. Voor de verpleegdedossiers is dit vorig jaar nog eens aangetoond door de ad hoc commissie bewaarbeleid tbs dossiers en aangenomen mag worden dat dit ook voor de tenuitvoerlegging van andere straffen en maatregelen geldt. Het hoofdargument dat de wetgever heeft gebruikt is dat vanwege de kans op recidive de persoonsdossiers nog tien jaar bewaard worden. Dat de grens bij tien jaar is getrokken is daarbij enigszins arbitrair. De wetgever heeft daarbij het verantwoordingsbelang, dat veel verder terug kan gaan, kennelijk niet meegewogen.

Om verantwoording af te kunnen leggen:

Zowel vanuit de maatschappij als vanuit de politiek is er veel aandacht voor de manier waarop DJI (en andere partijen in de strafrecht, jeugd-, forensische zorg en vreemdelingenketen) acteren. Het functioneren van DJI staat in de schijnwerpers, zoals geregeld blijkt uit Kamervragen, parlementair onderzoek, media-aandacht en maatschappelijke onrust na incidenten. Daaruit blijkt vooral de noodzaak voor DJI om zich op te stellen als een onderdeel van een maatschappelijk betrokken overheid. De verwachting dat de overheid zich kan verantwoorden en dat ook doet aan parlement en maatschappij, ook met het oog op eventuele slachtoffers, is in onze rechtstaat duidelijk aantoonbaar en voelbaar. Zonder archieven gaat dit niet; dossiers blijven in die zin altijd actueel. Het kan daarbij juist ook om oudere dossiers gaan.

Zo is in 2014 op verzoek van de Tweede Kamer onderzoek verricht naar therapeutische castratie van zedendelinquenten tussen 1920-1970, waarvoor verpleegdedossiers uit die periode onontbeerlijk bleken. Een ander voorbeeld betreft het onderzoek naar (seksueel) misbruik en geweld tegen jeugdigen die onder het gezag van de overheid vielen. Maar liefst drie commissies (de commissie Deetman, de commissie Samson en onlangs de commissie De Winter) kregen de opdracht van het parlement om hiernaar onderzoek te verrichten. De commissie De Winter kijkt terug tot 1945 en richt zich momenteel onder meer op de praktijk in de justitiële jeugdinrichtingen. Tijdens vooronderzoek is vastgesteld dat hiervoor voldoende bronnen (archieven) bewaard zijn gebleven, hoewel dit dus niet past binnen het vigerende bewaarbeleid.

Gegeven deze voorbeelden blijken de persoonsdossiers van DJI onmisbaar te zijn. Zonder deze informatie zouden dergelijke, gewichtige onderzoeken niet kunnen worden uitgevoerd. Vooralsnog gaat in onderzoeken tot nu toe de meeste belangstelling uit naar dossiers over verpleegden en jeugdigen, maar het valt niet uit te sluiten dat uit het oogpunt van verantwoording op termijn ook aandacht zal ontstaan voor dossiers over gedetineerden en vreemdelingen. Vanuit dit belang geredeneerd is het nodig om de persoonsdossier aanzienlijk langer te bewaren dan nu het geval is.

Voor wetenschappelijk onderzoek:

Binnen het wetenschappelijk onderzoeksbelang kan een onderscheid worden gemaakt in de beleidsevaluatie en het historisch onderzoek. Voor wat betreft de beleidsevaluatie kan onderzoek naar de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen ertoe leiden dat de tenuitvoerlegging in de toekomst kan worden verbeterd, zoals het verbeteren van de behandeling en het terugdringen van de recidive. Historisch onderzoek richt zich op meerdere invalshoeken, zoals onderzoek vanuit de criminologie, de sociologie en specifiek de geschiedschrijving. Dergelijk onderzoek naar trends en ontwikkelingen in deze domeinen op de langere termijn staat in toenemende (internationale) belangstelling en daarover is soms nog weinig gepubliceerd, zoals over de strafrechtsgeschiedenis.

In 2016 heeft de ad-hoc commissie bewaarbeleid tbs-dossiers betoogd dat het blijvend bewaren van verpleegdedossiers noodzakelijk is uit oogpunt van wetenschappelijk onderzoek. De minister heeft het advies van deze commissie overgenomen. Daarmee is dit belang op het hoogste, politieke niveau onderschreven. Daarnaast pleitten de Commissie Nota Persoonsgegevens (2006) en de Raad voor Cultuur (2006, 2010, 2013) en recentelijk de archiefcommissie voor de Rechtbanken (2017) voor het bewaren van meer informatie over de uitvoering en met name persoonsdossiers in het belang van wetenschappelijk onderzoek.

Voor de recht- en bewijszoekende burger:

Er is voor het bewaren van persoonsdossiers een duidelijk aanwijsbaar belang van recht- en bewijszoekende burgers, die bijvoorbeeld gegevens over hun jeugd willen kunnen achterhalen en raadplegen. Meer in het algemeen geldt dit belang voor elke justitiabele die het achteraf verdient om toegang te krijgen tot de informatiebronnen over hun eigen justitiële verleden.

Vanuit het cultureel erfgoed:

Het is van belang om een deel van het verleden als erfgoed te bewaren, zodat de geschiedenis niet wordt uitgewist maar herinnerd blijft, ook voor het grote publiek. Dat kan gaan om archiefstukken, maar ook objecten, gebouwen en landschappen vertellen een verhaal.

Het Regionaal Historisch Centrum Drenthe heeft reeds alle archieven over de voormalige Drentse koloniën bestempeld als *regionale hotspot* (en het Nationaal Gevangenis­museum toont niet minder interesse hiervoor). De koloniën zijn bovendien bij UNESCO voorgedragen als werelderfgoed. Het archief van PI Veenhuizen sluit naadloos aan op de lange historie van Veenhuizen van ruim een eeuw als gevangenis­dorp. Opgericht als kolonie voor armen door de particuliere Maatschappij van Weldadigheid (1823) werden de gestichten in Veenhuizen vervolgens Rijksbedelaarsgestichten (1859) en Rijks­werkinrichting (1888) voor ‘verpleegden’ en later gevangenis voor gedetineerden, souterneurs, oorlogsmisdadigers (politieke delinquenten) en veroordeelde Duitsers.

Ten slotte zullen persoonsarchieven ook aanspreken als bron voor het genealogisch onderzoek. Daarbij gelden de gebruikelijk beperkingen op de openbaarheid in verband met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen en derden.

7.3 Advies

Op basis van het voorgaande kan de conclusie worden getrokken dat bewaar­beleid van de DJI-archieven moet worden herzien. In deze paragraaf wordt aangegeven wat de directie Informatie­voorziening ziet als noodzakelijke bijstellingen, de onderbouwing daarvan en hoe het zich die voorstelt.

Meer (integraal) bewaren

De werkgroep heeft zich uitvoerig gebogen over de vraag welke categorieën dossiers over de uitvoering zouden moeten worden bewaard. Dat heeft geresulteerd in het overzicht dat als bijlage 4 is opgenomen.

Inschrijfregisters

De werkgroep heeft ten eerste vastgesteld dat het voor het kunnen blijven verrichten van wetenschappelijk onderzoek, waaronder criminologisch en historisch onderzoek, van essentieel belang is te kunnen beschikken over basale informatie over de uitvoering: het overzicht van wie, waar en hoe lang als justitiabele onder de vleugels van DJI heeft verkeer­d. Deze informatie is met name te vinden in inschrijfregisters en op registratiekaarten. In het bewaren (of vernietigen) van deze informatie is in het vigerende selectie-instrumentarium echter niet voorzien. Overigens is in de praktijk wel de gewoonte ontstaan om dergelijke informatie veilig te stellen en over te brengen naar een archiefinstelling.

Persoonsdossiers

Daarnaast heeft de werkgroep aangegeven vooral veel belang te hechten aan het bewaren van persoonsdossiers. De persoonsdossiers leveren veel inzicht op over het individuele verhaal en de sociale achtergrond van de justitiabele, de afwegingen en beweegredenen van verschillende partijen en het regime, de omgang en de bejegening in een inrichting. Dankzij het seriematige karakter kunnen processen, patronen en trends opgespoord worden. Kortom: persoonsdossiers zijn uniek als toegang tot de praktijk en het individu en vormen daarmee een sleutel voor onderzoek naar mogelijkheden tot het verbeteren van behandeling en het voorkomen van recidive, maar ook voor historisch onderzoek.

De werkgroep heeft beargumenteerd dat met name vanuit het aantoonbare belang van verantwoording twee categorieën dossiers bewaard dienen te blijven: de dossiers van jeugdigen en de klinische dossiers. Bij deze aanbeveling speelt ook de bijzondere verantwoordelijkheid van JenV voor de *personae miserabiles* een grote rol. Van de andere dossiers zou een steekproef volstaan (zie hieronder). Bovendien is in praktische zin de omvang van dit archief (ruim twee kilometer jeugddossiers en ongeveer enkele honderden meters klinische dossiers) relatief beperkt.⁹³

---

⁹³ Ter vergelijking: het archief vreemdelingendossiers van de IND (circa 40 kilometer) bedroeg na bewerking en overbrenging naar het Nationaal Archief circa 18 kilometer.

Lokaal beleidsarchief

Niet elke onderzoeksvraag kan van tevoren worden voorzien, zeker niet als dat de langere termijn betreft. Daarom zou van de inrichtingen het archief van de afdeling Beleids- en Managementondersteuning kunnen worden bewaard. Dit maakt reconstructie mogelijk van bijvoorbeeld majeure organisatieveranderingen of van het functioneren van een inrichting in de praktijk, zoals op het punt van het lokaal beleid (zoals BMO-dossiers), begrotingszaken, arbeid, scholing, Europese subsidies voor arbeidsbemiddeling en incidentenrapportages.

Integrale archieven

Om toekomstige onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden en tevens vanuit het belang van cultureel erfgoed, wordt voorgesteld het archief van PI Veenhuizen integraal te bewaren. De optie om meer inrichtingsarchieven integraal te bewaren wordt vanuit de geringe meerwaarde en toenemende kosten ontraden.

Daarnaast is een eerste analyse gemaakt van mogelijke hotspots voor DJI. Op basis daarvan wordt voorgesteld om de archieven van de Schipholbrand en de zaak-Dolmatov integraal te bewaren. Aanbevolen wordt om de *hotspot*-analyse periodiek toe te passen.

De directie Informatievoorziening adviseert om:

- de jarenlange praktijk van het bewaren van registers voor de bevolking en registratiekaarten een legale grondslag te verlenen door deze op te nemen in het selectie-instrumentarium;
- het dossier van een jeugdige en het klinisch dossier te bewaren;
- van de inrichtingen het lokale beleid te bewaren;
- het archief van PI Veenhuizen te bewaren, en
- de archieven van de Schipholbrand en de zaak-Dolmatov te bewaren (*hotspots*) en om de *hotspot*analyse periodiek toe te passen.

Langere bewaartermijn (incl. steekproeven bewaren)

Vanwege de mogelijkheid, dan wel waarschijnlijkheid van toekomstig onderzoek naar de wijze waarop met gedetineerden is omgegaan, acht de werkgroep het raadzaam de bewaartermijn van tien jaar van de penitentiaire dossiers substantieel te verlengen naar bijvoorbeeld veertig jaar.

Het vreemdelingendossier ontbreekt in de selectielijsten voor DJI. Deze lacune moet worden aangevuld. De bewaartermijn van vijftien jaar voor de vreemdelingendossier in de vreemdelingenketen is voor de vreemdelingendossiers van DJI naar de mening van de directie Informatievoorziening ruim voldoende.

Volgens de werkgroep volstaat het bewaren van een steekproef voor het penitentiair dossier (inclusief beklagen beroepszaken, urinecontroles en disciplinaire maatregelen), het inrichtingsdossier en het vreemdelingendossier om tegemoet te komen aan verantwoordingsbehoeften en aan het wetenschappelijk onderzoeksbelang. Het trekken van een representatieve steekproef is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Van het inrichtingsdossier en het vreemdelingendossier kan een kleine steekproef worden bewaard om het proces te kunnen reconstrueren. De spaarzame dossiers van vreemdelingen die een klacht hebben ingediend over hun behandeling door DJI komen naar de mening van de werkgroep, ook voor bewaring in aanmerking. Voor het penitentiair dossier wordt voorgesteld aan het eind van de bewaartermijn een gewogen steekproef te trekken evenals van de dossiers van de vreemdelingen in de strafrechtketen.

Het grootste deel van de penitentiaire dossiers is reeds vernietigd. Gezien de beperkte omvang van de overgebleven papieren penitentiaire dossiers wordt geadviseerd dit restant blijvend te bewaren.

De directie Informatievoorziening adviseert om:

- de bewaartermijn aan te passen voor het penitentiair dossier (40 jaar) en het vreemdelingendossier (15 jaar);
- een gewogen steekproef van het penitentiair dossier, een kleine aselechte steekproef van het inrichtingsdossier en van het vreemdelingendossier te bewaren.

Openbaarheidsbeperkingen

De voorstellen om meer persoonsdossiers en andere archiefbronnen met persoonsinformatie te bewaren en over te brengen naar het Nationaal Archief wil niet zeggen dat deze informatie daarmee direct openbaar wordt. De dossiers met persoonsgegevens blijven gesloten tot 100 jaar na de geboortedatum van betrokkene, maar onderzoekers krijgen onder voorwaarden toegang. Als er gegevens van meer dan één gedetineerde in een dossier zijn opgenomen, blijft dat gesloten tot 75 jaar na de afsluiting van het dossier.

Het voorstel is om de openbaarheid van privacygevoelige dossiers volgens de geldende praktijk te beperken.

Kosten

De kosten voor het bewaren (selecteren, bewerken en overbrengen) van de totale informatie worden voor DJI geschat op circa 4,3 miljoen euro (zie onderstaande tabel). Deze kostenberekening is indicatief en gebaseerd op ervaringscijfers⁹⁴ uit de praktijk van Doc-Direkt (waar vergelijkbare departementale archieven al enige tijd in bewerking zijn).

Dit is een fors bedrag dat echter wel in verhouding is tot de omvang van het archief. Bij de Rechtbanken, met ongeveer 250 km archief wordt een bedrag van 36 miljoen euro begroot. Bij de IND is voor de bewerking van de archieven 18 miljoen euro uitgetrokken.

Over de kosten wordt verder het volgende opgemerkt: Het gaat bij deze kosten allereerst om achterstallig onderhoud van de afgelopen jaren van een flink aantal inrichtingen. Voorts betreft het eenmalige kosten: Als de betreffende archieven tot eind 2016 zijn bewerkt, zal geen nieuw bewerkingstraject volgen; de papieren aanwas zal daarna zo goed als verwaarloosbaar zijn. Dit maakt overigens het belang om nu – voor de laatste keer – op basis van een goed onderbouwde keuze hierin te investeren des te belangrijker. Vernietiging is eenmalig en onomkeerbaar. Ten slotte is er voor DJI met de voorgestelde investering ook sprake van besparingen op termijn. Met de bewerking bespaart DJI op de huidige, jaarlijks terugkerende kosten van opslag en lichting (van naar schatting 150.000 euro per jaar). Ter illustratie: Als de jeugddossiers nog 35 jaar zouden blijven staan bij Doc-Direkt, kost dat voor DJI ongeveer net zoveel als de bewerking van die dossiers voor integrale permanente bewaring nu (1,2 miljoen euro).

In onderstaand tabel is een overzicht van de kosten opgenomen, waarbij de kosten per categorie dossiers zijn berekend, indien die worden vernietigd (**indien V**), of er een steekproef (**indien steekproef van 2 tot 10%**)⁹⁵ uit wordt bewaard of deze geheel worden bewaard (**indien B**). In de laatste kolom zijn de kosten opgenomen van de keuzes die de directie Informatievoorziening voorstelt. De keuze is met groen gemarkeerd.

De directie Informatievoorziening raadt aan om het benodigde budget (ongeveer 4,3 miljoen euro) centraal te financieren en te beheren. Belangrijkste argument hiervoor is het grote aantal betrokken inrichtingen en de verschillen in omvang van de archieven die per inrichting eerder zijn vastgesteld. Dit budget is nodig voor de bewerking van de archieven in (2018) 2019-2020.

⁹⁴ De bewerking voor het bewaren van eenvoudig archief, zoals DV&O en bewaking en beveiliging: 500 euro per meter (exclusief openbaarheidsbeperking). De bewerking voor het bewaren van persoonsdossiers: en beleidsarchief 600 euro per meter. De bewerking voor het bewaren van complex archief, zoals beleidsarchief: 1200 euro per meter. Daarbij is 600 meter van het beleidsarchief al voorgefinancierd (DVO-A). Het vernietigen van archief, inclusief het opmaken van een proces-verbaal van vernietiging: voor een beschreven bestand dat gegroepeerd bij Doc-Direkt staat is dat 7,75 euro per meter. Als archieven nog bij een inrichting staan, komen daar additionele kosten bij (bestandsbeschrijving en transportkosten). Het doen van voorstellen voor openbaarheidsbeperkingen: kosten bewerking maal 0,3 voor beleidsarchief, maal 0,01 voor persoonsdossiers en bedrijfsvoering. Voor het nemen van een steekproef is voor het verzamelen van informatie om een goede steekproef te kunnen trekken en de uitwerking daarvan een vast bedrag van 10.000 euro gerekend (stelpost). Dit bedrag komt bovenop de bewerkingskosten. Vanwege de beperkte omvang van de steekproef zijn hier geen kosten gerekend voor het bepalen van wat een representatieve steekproef is.

⁹⁵ Afhankelijk van het aantal dossiers in een bestand en de aard ervan, zal de omvang van de steekproef worden bepaald. Die ligt tussen de 2 en 10 procent van een bestand.

Tabel: kosten archiefbewerking DJI

Type dossier	Aantal meter	Kosten (opties)			Kosten keuze
		Indien V	Indien steekproef	indien B	
1. Uitvoering					
Inrichtingsadministratie en -proces					
<i>Registerboeken, registratiekaarten en Tulpuitdraaien</i>	150	1.163	15 x 1 500 + 10.000 + 135 7,75 = 18.546,25	150 x 500 = 75.000	75.000
<i>Europees Subsidiefonds (ESF), scholing, arbeid (magazijn) en dergelijke</i>	1.200	1.200 x 7,75 = 9.300	2% = 24 m x 500 + 10.000 + 9.114 = 31.114	1.200 x 500 = 600.000	9.300
<i>Bewaking en beveiliging</i>	350	350 x 7,75 = 2.712	2 % = 7 m x 500 + 10.000 + 343 x 7,75 = 16.158,25	350 x 500 = 175.000	2.712
<i>DV&O</i>	2.300	2.300 x 7,75 = 17.825	2 % = 46 m 500 + 10.000 + 2.254 x 775 = 50468,50	2.300 x 500 = 1.150.000	17.825
subtotaal	4.000	31.000	116.287	2.000.000	
					104.837
Persoonsdossiers					
<i>Penitentiair dossier</i>	400	3.100	40 x 600 + 360 x 7,75 + 10.000 = 36.790	400 x 600 = 240.000	240.000
<i>Series beklag en beroepszaken</i>	200	1.550	20 x 600 + 180 x 7,75 + 10.000 = 23.395	200 x 600 = 120.000	120.000
<i>Urinecontroles</i>	15	116	1,5 x 600 + 13,5 x 7,75 = 1.005	15 x 600 = 9.000	1.005
<i>Inrichtingsdossier</i>	250	1.938	25 x 600 + 225 x 7,75 + 10.000 = 26.744	250 x 600 = 150.000	26.744
<i>Verpleegdedossier</i>	1.250	9.688	125 x 600 + 1125 x 7,75 + 10.000 = 93.719	1.250 x 600 = 750.000	750.000
<i>Dossier van een jeugdige inclusief PIJ-maatregel</i>	2000	15.500	200 x 600 + 1800 x 7,75 + 10.000 = 143.950	2000 x 600 = 1.200.000	1.200.000
<i>Vreemdelingendossier</i>	450	3.488	45 x 600 + 405 x 7,75 + 10.000 = 40.139	4 x 600 = 270.000	40.139
<i>Medisch dossier</i>	3.200	3.200 x 7,75 = 24.800	64 x 600 + 3.136 x 7,75 + 10.000 = 72.704	3200 x 600 = 1.920.000	24.800
<i>Klinisch dossier</i>	500	3.875	50 x 600 + 10.000 = 43.488	500 x 600 = 300.000	300.000
subtotaal	8.265	65.216	481.934	5.049.000	
					2.702.688
2. Bedrijfsvoering					
	2.500	2500 x 7,75 = 19.375	250 x 600 + 2250 x 7,75 + 10.000 = 177.438	2500 x 600 = 1.500.000	19.375
subtotaal	2.500	19.375	177.438	1.500.000	
					19.375
3. Beleid					
<i>Bureau management ondersteuning (BMO) en beleid binnen inrichting</i>	390	390 x 7,75 = 3.023	39 x 1200 + 351 x 7,75 + 10.000 = 59.520	390 x 600 = 234.000	234.000
<i>Landelijk beleid hoofdkantoor</i>	1.110	Geen optie	Geen optie	1.110 x 600 = 666.000	666.000
Subtotaal	1.500				
					900.000
4. Hotspots en PI Veenhuizen integraal	300	Geen optie	Geen optie	300 x 600 = 180.000	
Subtotaal	300	(deze omvang is verdeeld over de voorgaande categorieën en dus niet meegeteld in het totaal)			180.000
Totaal vernietigen	10.125				
Totaal bewaren	6.140				
Totaal openbaarheidsbeperkingen					351.429
Totaal	16.265				4.258.329

7.4 Vervolg

Aanpassing selectie-instrumentarium

Het voorgaande advies leidt tot aanpassingen van het huidige selectie-instrumentarium (drie selectielijsten) dat op DJI van toepassing is. Het selectie-instrumentarium dient hoe dan ook te worden aangepast naar aanleiding van het besluit van de toenmalige minister van VenJ om verpleegdedossiers blijvend te bewaren. Daarnaast bevat het geldende selectie-instrumentarium een aantal forse tekortkomingen. Dit zal moeten worden aangepast. Voorbeelden zijn het ontbreken van een aantal handelingen / dossiers (vreemdelingendossier, inrichtingsdossier, klinisch dossier, registers voor de bevolking) en het harmoniseren van bewaartermijnen voor dezelfde handelingen (penitentiair dossier). Het instrumentarium kan überhaupt worden vereenvoudigd door het aantal handelingen drastisch te verminderen, wat de toepasbaarheid in de praktijk en de duidelijkheid ten goede komt.

Overheidsorganen zijn op grond van de Archiefwet 1995 verplicht in een selectielijst vast te leggen welke archiefbescheiden in aanmerking komen voor bewaring dan wel voor vernietiging. De vaststelling van een selectielijst is gebonden aan een [wettelijke procedure](#) die is vastgelegd in het Archiefbesluit 1995. Het aanpassen van de selectielijsten betekent dat conceptlijsten ter vaststelling worden voorgelegd aan de minister van JenV en aan de minister van OCW. Daarbij wordt de algemene rijksarchivaris geraadpleegd over de implicaties van de lijst (toetsing van de criteria uit artikel 2 van het Archiefbesluit 1995). Na gezamenlijke goedkeuring van de lijst wordt die ter inzage gelegd voor het publiek en gepubliceerd in de Staatscourant.

De directie Informatievoorziening adviseert het Beraad om na een positief besluit over het voorliggende advies, de aanpassingsprocedure voor het selectie-instrumentarium in overleg met Jen V en OCW in gang te zetten.

Aanpassing beginselenwet- en regelgeving

Aanpassing van de bewaartermijnen in de selectielijsten heeft ook tot gevolg dat bewaartermijnen die worden genoemd in de betreffende uitvoeringswetten zullen moeten worden aangepast. In het Reglement verpleging terbeschikkingstelling wordt bijvoorbeeld gesteld dat het verpleegdedossier tien jaar na afsluiting ervan moet worden vernietigd.⁹⁶ Nu de minister heeft ingestemd met het voorstel deze dossiers permanent te bewaren, zal naast de selectielijst ook het reglement moeten worden aangepast. Ook voor jeugd en gedetineerden zijn dergelijke aanpassingen in de uitvoeringswet en –regelgeving noodzakelijk als de bewaartermijn van de dossiers in het selectie-instrumentarium wordt aangepast. De werkgroep heeft voor het penitentiair dossier gekozen voor een bewaartermijn van veertig jaar vanuit de doelstelling van een transparante en te controleren overheid die ook na veertig jaar nog kan worden aangesproken op het door haar uitgevoerde beleid in de praktijk. Dit uitgangspunt is getoetst aan het beginsel van proportionaliteit en subsidiariteit. In een aantal gevallen leidt dat tot de aanbeveling om een steekproef van dossiers te bewaren (zie boven).

Start bewerking archiefachterstanden

Voor de beleidsarchieven zijn hier geen voorstellen gedaan om het bewaarbeleid aan te passen. Er kan daarom in 2018 worden gestart met de bewerking van deze dossiers. Bewerking van te bewaren dossiers houdt in: het materieel verzorgen, het beschrijven, het opslaan in zuurvrije omslagen en dozen en het opstellen van verklaringen van overbrenging, inclusief openbaarheidsbeperkingen.

Gedeeltelijk kan ook al worden gestart met het vernietigen van een aantal bestanden. Het voordeel is dat DJI hiermee aantoonbaar meters maakt en bovendien verdere opslagkosten bespaart.

Op het moment dat het aangepaste selectie-instrumentarium van kracht is, kan de bewerking van de overige bestanden plaatsvinden (naar verwachting in 2019).

De directie Informatievoorziening adviseert in 2018 te starten met de bewerking van het beleidsarchief op basis van de middelen die reeds ter beschikking staan via de DVO-A constructie die met Doc-Direkt is overeengekomen (€500.000). Daarnaast adviseert de directie Informatievoorziening te beginnen met het vernietigen van bestanden, waarvan zeker is dat die kunnen worden vernietigd.

---

⁹⁶ art. 32 Rvt.

Bijlage 1. Samenstelling van de werkgroep Archiefwaardering

Samenstelling van de werkgroep Archiefwaardering DJI (mei – november 2017):

Dr. A. A. van den Hurk (Arie)

adviseur kennismanagement afdeling Beleid (DJI) - voorzitter;

Drs. S.A. Boekhoorn (Serge)

strategisch adviseur DIV (DJI) - secretaris;

O. Bos (Otto)

werkvoorbereider Doc-Direkt (ministerie van BZK);

Prof. dr. mr. C.C.J.H. Bijleveld (Catrien)

directeur Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR); hoogleraar criminologie (Vrije Universiteit Amsterdam);

Prof. dr. K.J.P.F.M. Jeurgens (Charles)

hoogleraar archiefwetenschappen (Universiteit van Amsterdam);

Drs. H. Kabos (Hugo)

senior adviseur Doc-Direkt (ministerie van BZK);

T. O. Mos CISA RE RI (Ted)

senior projectadviseur Informatieveiligheid (DJI);

Dr. M.E. Verburg (Marcel)

bedrijfshistoricus (ministerie van Veiligheid en Justitie);

Drs. J.J. L.M. Verhagen (Jos)

voormalig hoofd onderzoeksafdeling DJI, onderzoeker;

Drs. H.P. Versteeg (Harry)

vestigingsdirecteur PI Utrecht (DJI);

Prof. dr. J. Vijselaar (Joost)

hoogleraar geschiedenis van de psychiatrie (Universiteit Utrecht).

Bijlage 2. Overzicht papieren archieven DJI

Overzicht papieren archieven DJI, 1976 – 2006 (2016)

Dienstonderdeel	Archief voor 2006 (meter)	Archief gevormd na 2006 (meter)
Hoofdkantoor		
Beleidsarchief (locatie Ypenburg)	159	0
Beleidsarchief (locatie Doc-Direkt)	738	25,625
<i>Subtotaal beleid</i>	<i>897</i>	<i>25,625</i>
Bedrijfsvoering (locatie Ypenburg)	60	0
Bedrijfsvoering (locatie Doc-Direkt)	116,50	98,625
<i>Subtotaal bedrijfsvoering</i>	<i>176,50</i>	<i>98,625</i>
Vreemdelingendossiers (locatie Ypenburg)	180	0
Medische dossiers (locatie Ypenburg)	1.000	2000
Persoonsdossiers (locatie Doc-Direkt)	672,625	0,625
<i>Subtotaal persoonsdossiers</i>	<i>1.852,625</i>	<i>2000,625</i>
Totaal Hoofdkantoor	2.926,125	2.124,875
Penitentiaire inrichtingen*		
PI Achterhoek	12	13
PI Almere	2,7	73
PI Almelo	0	Volgt
PI Alphen aan de Rijn	65,5	138,25
PI Arnhem	101,5	17,5
PI Dordrecht	4	20
PI Grave	217,75	32,5
PI Haaglanden	490	78
PI Heerhugowaard	32,4**	
PI Krimpen aan de IJssel	5	40
PI Leeuwarden	130**	
PI Lelystad	14**	
PI Middelburg	1,9	20
PI Nieuwegein (vanaf 2011)	0	15
PI Rotterdam	71,13	11,5
PI Sittard	51,7	42,4
PI Ter Apel	55,375	10
PI Utrecht	20	34
PI Veenhuizen	303,125	6
PI Vught	149	133
Justitieel Complex Zaanstad (vanaf 2016)	0	0
PI Zuid Oost	59,25	3,2
PI Zwaag	1	18
PI Zwolle	0	35
Gesloten penitentiaire inrichtingen	768**	
PI Totaal	2.555,33	740,35

Jeugdinrichtingen*		
Div. inrichtingen (locatie Doc-Direkt)	1846,875**	
Rijksinstelling De Hartelborgt	6	23,75
Rijksinstelling De Hunnerberg	36,675	15
Rijksinstelling Den Hey Acker	12,175	10
Gesloten jeugdinrichtingen	277,105**	
JJI totaal	2.178,83	48,75
Forensische Psychiatrische Centra*		
FPC Oostvaarderskliniek	301,5	66
FPC Veldzicht	364**	
FPC Oldenkotte (tot 2015)	214,875**	
<i>Subtotaal Rijksklinieken</i>	<i>880,375</i>	<i>66</i>
Particuliere Klinieken		
FPC De Kijvelanden	56	30
FPC De Rooyse Wissel	4,3	61,5
FPC Dr. S. van Mesdagkliniek	55	11
FPC De Pompestichting	40,075	64,725
FPC Van der Hoevenkliniek	41	42
FPK Inforsa Arkin	geen gegevens	Geen gegevens
FPK GGZ Drenthe	30**	
FPK De Beuken Boschoord	36	54,8
FPK De Woenselse Poort	30	85
<i>Subtotaal Particuliere Klinieken</i>	<i>292,375</i>	<i>349,025</i>
Totaal	1.172,75	415,025
Detentiecentra*		
Detentiecentrum Schiphol	396,175**	
Detentiecentrum Rotterdam	46,625	28
Detentiecentrum Zeist	0	130
Detentiecentrum Alphen Rijn (tot 2014)	89,26**	
Totaal	532,06	158
Landelijke diensten*		
Dienst Vervoer en Ondersteuning	164,625	2.342
Dienst Geestelijke Verzorging	4	18
NIFP	465,225	148
Bureau Bevordering Arbeidsparticipatie	0	Niet bekend
Bureau Integriteit	0	
Opleidingsinstituut DJI	0	Niet bekend
Shared Service Center DJI	5	385,05
SSC-I ICT dienstverlener	70**	
Totaal	708,85	2.893,05
Totaal generaal	10.073,945	6.380,4

*Archief bevindt zich deels op de betreffende DJI locatie, deels centraal bij Doc-Direkt. In de tabel zijn centrale en decentrale bestanden bij elkaar opgeteld.

** Archief dat niet in jaartal kan worden gesplitst, wordt meegeteld in de eerste kolom.

Bijlage 3. Overzicht wettelijke dossiertypen

Dossiertype	Archiefbescheiden (vereenvoudigd)	Wetgeving	Artikel
Penitentiair dossier	a. <i>Overzicht van de periodes en inrichtingen van verblijf;</i> b. <i>selectie- en plaatsingsvoorstellen;</i> c. <i>registratiekaarten.</i>	Penitentiaire maatregel (Pm)	36
Penitentiair dossier	a. <i>eindrapportage invrijheidsstelling;</i> b. <i>kopie selectieadvies of overplaatsingsvoorstel of voorstel of beëindiging deelname penitentiair programma, incl. adviezen;</i> c. <i>meest recente registratiekaart;</i> d. <i>andere justitiële documenten, waaronder: extract vonnis; verlofformulieren en – beslissingen; verzoeken en machtigingen plaatsing, overplaatsing en deelname penitentiair programma; gratieverzoeken en beslissingen; verzoek en beslissing strafonderbreking; mededelingen voorwaardelijke invrijheidsstelling;</i> e. <i>uitslagen urinecontroles of overzicht;</i> f. <i>kopieën strafrapporten, meldingen bijzonder voorval, interne meldingen;</i> g. <i>beklag- en beroepszaken;</i> h. <i>kopieën correspondentie inrichting over gedetineerde;</i> i. <i>kopie intakeformulier per inrichting;</i> j. <i>samenvatting periodieke bespreking in inrichtingsoverleg.</i>	Penitentiaire maatregel	37
Inrichtingsdossier	<i>Overige op de gedetineerde betrekking hebbende stukken, niet vallende onder het penitentiair dossier.</i>	Penitentiaire maatregel	37
Verpleegdedossier	a. <i>rapporten;</i> b. <i>verplegings- en behandelingsplan;</i> c. <i>samenvattingen van besprekingen;</i> d. <i>evaluatieverlagen;</i> e. <i>adviezen en aantekeningen;</i> f. <i>opname- en ontslaggegevens;</i> g. <i>aantekening oplegging disciplinaire straf</i>	Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden (Bvt)	19, eerste lid
Verpleegdedossier	a. <i>afschrift van de mededelingen, art. 54 Bvt;</i> b. <i>uitspraken beklagcommissie, beroepscommissie en mededelingen commissie van toezicht;</i> c. <i>ontvangen afschriften van rechterlijke beslissingen (rechtbanken en penitentiaire kamer gerechtshof Arnhem-Leeuwarden);</i> d. <i>machtigingen verlof en proefverlof;</i> e. <i>gegevens gedogen geneeskundige handeling;</i> f. <i>gegevens onvrijwillige geneeskundige a- of b-behandeling;</i> g. <i>overige gegevens omtrent gezondheid van de verpleegde en uitgevoerde verrichtingen, voor zover de opname van deze gegevens voor goede verpleging en behandeling noodzakelijk is.</i>	Reglement verpleging ter beschikking gestelden (Rvt)	30

Dossiertype	Archiefbescheiden (vereenvoudigd)	Wetgeving	Artikel
Dossier van de jeugdige	<i>a. rapporten opgelegde vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel; b. perspectiefplan (onderwijs); c. samenvattingen besprekingen verblijfs- en behandelplan; d. evaluatieverslagen; e. opname- en ontslaggegevens; f. aantekening oplegging disciplinaire straf; g. adviezen en aantekeningen art. 77t, vijfde lid, Sr.</i>	Beginselenwet justitiële jeugdinstellingen (Bjj)	63
Dossier van de jeugdige	<i>a. afschriften van mededelingen van beslissingen art. 61, eerste lid, Bjj; b. uitspraken beklag- en beroepscommissie en mededelingen bemiddeling maandcommissaris; c. ontvangen afschriften rechtelijke beslissingen betreffende vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel; d. kopieën correspondentie inrichting over jeugdige; e. verlofformulieren, beslissingen, machtigingen minister; f. verzoek strafonderbreking en beslissingen; g. gratieverzoeken en beslissingen; h. mededelingen voorwaardelijke invrijheidsstelling; i. gegevens gezondheid jeugdige en uitgevoerde verrichtingen, voor zover de opname van deze gegevens voor goede opvang of behandeling noodzakelijk is.</i>	Reglement justitiële jeugdinstellingen (Rjj)	67
Vreemdelingendossier	<i>Niet nader omschreven</i>		
Klinisch dossier	<i>Niet nader omschreven</i>		
Medisch dossier	<i>Patiëntgegevens</i>	Wet op de geneeskundige behandelings- overeenkomst	7:454 BW

Verpleegdedossier

De verslagen van besprekingen (hiervoor genoemd in art. 19, onder c, Bvt) behoeven niet alle in het dossier te worden opgenomen. In de Memorie van Toelichting wordt gewezen op de zorgvuldige afweging die hiervoor is gemaakt tussen de toepassing van het beginsel van dossiervorming en de effectuering van het recht van de verpleegde op kennisneming van de in het dossier opgenomen gegevens enerzijds en de verwezenlijking van de doeleinden van de verpleging en de behandeling anderzijds.

Het Rvt (art. 5, eerste lid, Rvt en Nota van toelichting) schrijft voor dat in zogenoemde 'wettelijke aantekeningen' (hiervoor genoemd in art. 19, onder e, Bvt) zo volledig mogelijke gegevens over de afkomst en het verleden van de verpleegde moeten zijn opgenomen en tevens gegevens over de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de verpleegde bij binnenkomst, gegevens die een goed beeld geven over het verloop van de verpleging en gegevens over belangrijke voorvallen gedurende de verpleging. Een tbs-kliniek schrijft wettelijke aantekeningen, naast een verlengingsadvies, bedoeld om de verlengingsrechter te informeren over de dagelijkse gang van zaken en toestand van de verpleegde.

Informatie die relevant is voor de tbs-behandeling wordt meegenomen in de behandeling én komt terug in verlengingsadviezen, verlofaanvragen en de wettelijke aantekeningen. Het gaat hier bijvoorbeeld ook om relevante informatie die de huisarts of medische dienst deelt met het hoofd behandeling en op die manier ook wordt opgenomen in het verpleegdedossier.

Tot de opnamegegevens (hiervoor genoemd onder f en Memorie van Toelichting) behoren ook alle deskundigenrapporten die pro Justitia zijn opgemaakt.

Een afschrift van de mededelingen (hierboven genoemd in art. 30, onder a, Rvt) betreft onder meer beslissingen over de plaatsing en overplaatsing, over de plaatsing of voortzetting van het verblijf op een afdeling van intensieve zorg, over een beperking van de bewegingsvrijheid, over een beperking van het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, over het verrichten van gedwongen geneeskundige behandeling, over de oplegging van een disciplinaire straf, over de observatie door middel van een camera of over de intrekking van verlof of proefverlof. In geval van overplaatsing stelt het hoofd van de inrichting die de verpleegde overplaatst een eindverslag op van de verpleging in diens inrichting en voegt dit aan het verpleegdedossier toe (art. 20, tweede lid, Rvt).

Medisch dossier

Medische dossiers vallen onder de werking van de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo). Tijdens het verblijf in detentie dient het hoofd van de inrichting voor de vorming en het beheer van medische dossiers de regels uit de Wgbo te gevolgen. Binnen de inrichting werken psychiaters, inrichtingspsychologen, huisartsen en verpleegkundigen voor zorgverlening aan gedetineerden samen en voeren psycho-medisch overleg (PMO).

Medische informatie wordt in het medisch dossier van de justitiabele opgenomen, tenzij de informatie (ook) in een op grond van een beginselenwet voorgeschreven dossiers behoort te worden opgenomen. Bijvoorbeeld: een psychologische rapportage in het verpleegdedossier, uitslagen van urinecontroles in het penitentiair dossier of medische behandelgegevens in een dossier van een jeugdige. In dat geval gelden de bepalingen over dossierbeheer uit de betreffende beginselenwet.

In de Wgbo zijn onder meer bepalingen opgenomen rond het recht van inzage in het eigen medisch dossier, informatieplicht, dossierplicht en het vernietigingsrecht van de patiënt. Patiëntengegevens zijn van de patiënt. De patiënt bepaalt wie de gegevens mag uitwisselen. Dit is een wezenlijk verschil met het eigenaarschap (bij het hoofd van een inrichting) van informatie in dossiers die in de beginselenwetten zijn voorgeschreven.

Klinisch dossier (Rapportage pro Justitia)

Ook het handelen van de in een strafzaak rapporterende gedragsdeskundige, voor zover dat een oordeel inhoudt over de aanwezigheid van een psychische stoornis bij een verdachte, wordt aangemerkt als een geneeskundige handeling in de zin van de Wgbo. De bepalingen uit de Wgbo zijn echter alleen van toepassing op de verdachte, 'voor zover de aard van de rechtsbetrekking zich daartegen niet verzet'. De positie van de verdachte is in dit geval dus niet helemaal gelijk aan die van de patiënt.⁹⁷

Voor de oplegging van tbs dient een rechter te beschikken over een gedragskundige rapportage (pro Justitia). Indien de rechter tbs oplegt, maakt de rapportage deel uit van het strafdossier (of van het sepotdossier indien de rechter niet tot een vonnis komt) van de rechtbank. Ook wanneer dit niet het geval is, wordt de rapportage, samen met de onderliggende stukken, bij het Pieter Baan Centrum⁹⁸ in het zogenoemde klinisch dossier bewaard. De rapportage pro Justitia komt dus vanwege verschillende juridische perspectieven, vanuit het strafrecht en het gezondheidsrecht, mogelijk in twee verschillende dossiers terecht: in het strafdossier van de rechtbank en in het klinisch dossier van DJJ.

Het NIFP bemiddelt bij onderzoeken naar de persoonlijkheid van een verdachte in strafzaken, in opdracht van rechter-commissarissen en officieren van justitie. Het NIFP schakelt een onafhankelijke gedragsdeskundige in, die een onderzoek uitvoert en vervolgens een rapportage Pro Justitia opstelt. Het NIFP bewaakt de kwaliteit van de rapportages. De onderzoeken kunnen ambulante of klinisch plaatsvinden. De klinische onderzoeken vinden plaats in het Pieter Baan Centrum, de forensisch psychiatrische observatiekliniek van het NIFP. De ambulante onderzoeken verlopen via tussenkomst van een van de vijf ambulante locaties van het NIFP.

⁹⁷ Zie onder meer: M. Stevens, C. Roeters en M. Beukers, *Gedragsdeskundig advies in strafzaken. Het juridisch perspectief* (Utrecht NIFP, 2015), www.nifpnet.nl.

⁹⁸ Onderzoek pro Justitia wordt ook verricht door ambulante gedragsdeskundigen, niet verbonden aan het Pieter Baan Centrum. De deskundigen bezoeken de verdachte, die zich doorgaans in voorlopige hechtenis bevindt, in het huis van bewaring (de ambulante rapportage) of spreken de verdachte op een locatie van het NIFP. Het is mogelijk dat een verdachte voor observatie wordt opgenomen in het Pieter Baan Centrum te Utrecht, sinds 2005 een onderdeel van het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP), voor een uitbreider, klinisch onderzoek gedurende maximaal zes weken met onder meer een milieuraapportage.

Bijlage 4. Het selectie-instrumentarium van DJI

Voor DJI zijn de BSD's op de volgende beleidsterreinen van toepassing:

- *Gevangeniswezen en terbeschikkingstelling, vanaf 1945*⁹⁹
De lijst kan niet worden toegepast op de selectie van de individuele tbs-dossiers (verpleegdedossiers), waarvoor deze niet is vastgesteld;
- *Justitiële Jeugdzorg, 1945–2000*¹⁰⁰
- *Toelating vreemdelingen in de periode vanaf 1945*¹⁰¹
Deze lijst kan DJI op dit moment niet toepassen, omdat zij niet als actor is vermeld.
- *Rechterlijke macht, in de periode vanaf 1950*¹⁰²
Hierin zijn onder meer de handelingen opgenomen van de Penitentiaire kamer van het gerechtshof in Arnhem die oordeelt over het beroep tegen terbeschikkingstelling of over verzoeken om vervroegde invrijheidsstelling (verpleegdedossier). Daarnaast is de rechter-commissaris als actor in dit BSD van belang, die in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek in strafzaken is aangewezen. Hij kan op vordering van de officier van justitie bevelen tot overbrenging van de verdachte ter observatie naar een inrichting en deskundigenrapporten laten opstellen (rapportage Pro justitia).
- *Reclassering, 1948-1999*¹⁰³
Hierin wordt het hoofd van een penitentiaire inrichting vermeld met betrekking tot de procedure voor voorwaardelijke invrijheidsstelling, het reclasseringsbezoek aan gedetineerden en het verlenen van informatie aan de reclassering in verband met het verlenen van hulp en steun / penitentiair programma (penitentiair dossier).

Daarnaast zijn de BSD's van toepassing voor de hele Rijksoverheid:

- Rijkshuisvesting¹⁰⁴;
- Overheidsinformatievoorziening¹⁰⁵;
- Auteursrecht¹⁰⁶;
- Organisatie Rijksoverheid¹⁰⁷.

Ten slotte is van belang het institutioneel onderzoek naar de beleidsterreinen van de bijzondere rechtspleging, 1945-1952¹⁰⁸, met name voor de bewaring, internering en detentie van politieke delinquenten (collaborateurs en oorlogsmisdadigers). Hiervan is geen selectielijst gemaakt, omdat alle archieven van de bijzondere rechtspleging dienen te worden bewaard. In diverse inrichtingen van DJI zijn dergelijke archieven nog aanwezig.

⁹⁹ *Staatscourant* 2008, 39, Basisselectiedocument 135. De selectielijst kwam tot stand op basis van: G. Beks, P.R. te Slaa en T. Bachgus, *Gevangeniswezen en TBS. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein gevangeniswezen en terbeschikkingstelling (TBS) 1945-2000* (2005).

¹⁰⁰ *Staatscourant* 2006, 41. Basisselectiedocument 152. De selectielijst kwam tot stand op basis van: B. Abels, *Kinderbescherming en Justitiële Jeugdzorg. Een institutioneel onderzoek naar de deelbeleidsterreinen gezag over minderjarigen, adoptie, jeugdbescherming en jeugdstrafrecht over de periode 1945 –1997* (2005).

¹⁰¹ *Staatscourant* 2010, 1754, Basisselectiedocument 023, actualisatie.

¹⁰² *Staatscourant* 2011, 17020, Basisselectiedocument 124. De selectielijst kwam tot stand op basis van: R. P.B.A. Dingemans, R.W. Steensma, *Gedeelde geschillen. Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rechterlijke macht vanaf 1950 ('s-Gravenhage, 2001).*

¹⁰³ *Staatscourant* 2004, 137, Basisselectiedocument 087. De selectielijst kwam tot stand op basis van: P.R. te Slaa, *Reclassering. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein reclassering 1948-1999 ('s-Gravenhage, 2000).*

¹⁰⁴ *Staatscourant* 2007, 152, Basisselectiedocument 045.

¹⁰⁵ *Staatscourant* 2004, 143, Basisselectiedocument 092.

¹⁰⁶ *Staatscourant* 2005, 232, Basisselectiedocument 118.

¹⁰⁷ *Staatscourant* 2007, 199, Basisselectiedocument 143.

¹⁰⁸ S.C. Kooijman, *'Verraders waarvoor in een bevrijd Nederland geen plaats zal zijn'. Institutioneel onderzoek naar de beleidsterreinen van de bijzondere rechtspleging, 1945-1952* (Den Haag, 2000).

Analyse huidige selectie-instrumentarium

Algemeen

- In de selectielijsten wordt het beleid in het algemeen als te bewaren aangewezen
- De handelingen die hun neerslag vinden in persoonsdossiers zijn als te vernietigen vastgesteld

Gevangeniswezen

- Er zijn 98 handelingen die leiden tot neerslag in het penitentiair dossier.
- De bewaartermijn van deze handelingen verschilt (56 gewaardeerd met een bewaartermijn van 10 jaar, 40 met een termijn van 5 jaar en 1 met een termijn van 7 jaar na afsluiting van het dossier en 1 is als te bewaren gewaardeerd), terwijl het penitentiair dossier op basis van de Penitentiaire maatregel tien jaar na einde detentie wordt vernietigd.
- De handelingen die hun neerslag vinden in het inrichtingsdossier, zoals genoemd in de penitentiaire maatregel, ontbreken.
- Er zijn twee handelingen over medische informatie, met een bewaartermijn van tien jaar. Dit wijkt af van de bewaartermijn van 15 jaar uit de Wgbo (Wet op geneeskundige behandelingsovereenkomst).

Terbeschikkingstelling

- Totdat de minister een besluit heeft genomen over de waardering van de individuele tbs-dossiers (verpleegdedossiers), kunnen deze dossiers niet worden geselecteerd; de lijst is hiervoor niet vastgesteld. Als de minister een besluit heeft genomen, zal dit in de selectielijst worden verwerkt. De minister is geadviseerd om het verpleegdedossier blijvend te bewaren.

Justitiële Jeugdzorg

- De periode waarop de lijst betrekking heeft is beperkt tot en met 2000. Jeugdossiers van DJI na 2000 kunnen niet worden geselecteerd.
- Er zijn 87 handelingen over het dossier van een jeugdige in een jeugdinrichting.
- De bewaartermijnen voor de tenuitvoerlegging van de detentie lopen uiteen:
  - B
  - 5 jaar of zoveel eerder als het jongste kind uit het gezin waarmee de Raad bemoeienis heeft gehad meerderjarig is geworden
  - 5 of 10 jaar na afsluiting van het dossier
  - 10 jaar na het bereiken van de leeftijd van 21 jaar
- Sommige handelingen zijn dubbel opgenomen, omdat er meer dan één actor is betrokken.
- Er komt geen handeling voor over medische informatie.

Toelating Vreemdelingen

- DJI is niet als actor vermeld. Vreemdelingendossiers kan DJI op dit moment dus niet selecteren.

Rechterlijke macht

- Bij de aanvraag van een onderzoek door de officier van Justitie en toewijzing daarvan door de rechter (rapportage pro Justitia) ontbreekt DJI als actor. De pro Justitia (klinische) dossiers van DJI kunnen niet worden geselecteerd.

Reclassering

- De selectielijst beslaat de periode tot 1999. Dossiers die vanaf 1999 zijn gevormd, kunnen niet worden vernietigd.
- Voor een deel komen dezelfde handelingen voor als voor Gevangeniswezen en terbeschikkingstelling. Voorbeelden hiervan zijn: de procedure voor voorwaardelijke invrijheidsstelling, het reclasseringsbezoek aan gedetineerden en het verlenen van informatie aan de reclassering in verband met het verlenen van hulp en steun / penitentiair programma (penitentiair dossier).

Bijlage 5. Toelichting keuzes van de werkgroep

In de onderstaande lijst zijn de bewaaropties weergegeven voor de verschillende soorten dossiers, uit de periode tot 2016 (dus met name voor de papieren situatie). Daarover hebben vier onderzoekers uit de werkgroep Archiefwaardering hun advies gegeven. Indien het advies niet unaniem is, is dit aangegeven.

Categorie	Dossierstype / informatieverzameling	Bewaaroptie	Advies
Uitvoering (3500 meter)	bewaking, aanwezigheidscontrole (sterktestaten), sleutellijsten, dienstroosters, rapportage over incidenten en dergelijke (vanuit het perspectief van de bewaking)	a. conform de huidige selectielijst geheel laten vernietigen; b. bewaren; c. op inrichtingsniveau keuzes maken. Van enkele inrichtingen wordt het archief dan integraal bewaard.	C
	overzichten en registratie van door justitiabelen gevoerde telefoongesprekken, ontvangen bezoek en dergelijke	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. bewaren; (De inschatting is dat het hierbij om ongeveer 150 meter gaat.) c. op inrichtingsniveau keuzes maken. Van enkele inrichtingen wordt het archief dan integraal bewaard.	A B C
	arbeid, lonen voor arbeid, materiaal voor arbeid en offertes en opdrachten, scholing, Europese subsidies voor arbeidsbemiddeling en dergelijke	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. bewaren c. op inrichtingsniveau keuzes maken. Van enkele inrichtingen wordt het archief dan integraal bewaard.	C, eventueel steekproef op inrichtingsniveau
Persoonsdossiers (8215 meter)	Penitentiair dossier	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren c. alle dossiers uit deze categorie bewaren	B C
	Series beklag en beroepszaken	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren; c. alle dossiers uit deze categorie bewaren.	B C
	Urinecontroles	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren; c. alle dossiers uit deze categorie bewaren.	B (kleine steekproef) C
	Registerboeken, registratiekaarten en Tulpuitdraaien	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren c. alle dossiers uit deze categorie bewaren	C
	Disciplinaire maatregelen	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren; c. alle dossiers uit deze categorie bewaren	B C
	Inrichtingsdossier Dynamisch bestand: wordt een half jaar na vrijlating of overplaatsing vernietigd	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren; c. alle dossiers uit deze categorie bewaren.	A B
	Verpleegdedossier	<i>De minister van VenJ is voornemens deze dossiers conform advies van de ad hoc commissie bewaarbeleid TBS-dossier te laten bewaren</i>	

	Dossiers selectie-instituut	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. alleen steekproef bewaren; c. alle dossiers uit deze categorie bewaren.	C
	Dossier jeugdige inclusief PIJ-maatregel	d. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; e. alleen steekproef bewaren; f. alle dossiers uit deze categorie bewaren.	C
	Vreemdelingendossiers	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren c. alle dossiers uit deze categorie bewaren	B C
	Medisch dossier De neerslag van de behandelrelatie tussen een gedetineerde en een zorgverlener (met name huisarts, tandarts, psycholoog, psychiater).	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren; c. alle dossiers uit deze categorie bewaren.	A B (kleine steekproef) C
	Klinisch dossier Verslagen van onderzoeken waarin wordt vastgesteld of een verdachte toerekeningsvatbaar is.	a. conform de huidige selectielijst geheel te laten vernietigen; b. steekproef bewaren; c. alle dossiers uit deze categorie bewaren;	C
<i>Bedrijfsvoering /secundair proces (2500 meter)</i>	Personeelsdossier	Conform de vigerende selectielijst waarden (dossiers van ambtenaren in schaal 14 en hoger worden bewaard)	Eens
	Informatievoorziening (en informatiebeveiliging),	Een beperkt aantal dossier over de selectie wordt bewaard als verantwoording; de rest kan worden vernietigd; conform selectielijsten.	Eens
	Organisatie	Alleen dossiers over majeure organisatiewijzigingen worden bewaard de rest kan worden vernietigd; conform selectielijsten.	Eens
	Financiën	Alleen dossiers over de begroting en jaarplannen worden bewaard; conform selectielijsten	Eens
	Automatisering	Alles kan op termijn worden vernietigd, conform selectielijsten	Eens
	Communicatie	Alleen eindproducten van communicatie-uitingen worden bewaard; de rest kan conform selectielijsten worden vernietigd.	Eens
	Huisvesting	Dossiers met informatie over bouw en belangrijke besluiten over markante gebouwen met cultuurhistorische waarde blijven bewaard; de rest kan, conform selectielijsten, worden vernietigd.	Eens Ook renovatie en herinrichting
<i>Beleid (totaal 1500 meter)</i>	Dossiers hoofdkantoor inclusief Ypenburg	Bewaren volgens selectielijsten (tenzij het om bedrijfsvoering gaat)	Eens
	Dossiers van de directies van inrichtingen (Bureau Management Ondersteuning)	a. beschouwen als beleid en bewaren volgens selectielijsten b. beschouwen als uitvoering en vernietigen conform selectielijsten c. beschouwen als uitvoering en op inrichtingsniveau keuzes maken. Van enkele inrichtingen wordt het archief dan integraal bewaard.	C (steekproef op inrichtings-niveau)

Bijlage 6. Bestandsopname PI Vught

PI Vught

afdeling	aard van de stukken	benodigde bewerkingsgraad	omvang in meter van voor 2006	Omvang in meter van na 2005	prognose V	prognose B	Periode
BELEID							
Directie	Jaarverslagen 1994-1998		0,3			B	1994-1999
	Code-archief	bewerken	15	3		B	1997-2010?
	Circulaires (een vrij complete serie)	opnemen op V-lijst	4		V		???
		subtotaal	19,3	3			
UITVOERING							
	Personeelsinzet / weeklijsten / onregelmatigheidstoelagen / roosters / recap / klapper urenstaten	opnemen op V-lijst	20		V		-2005
	Europese subsidie voor arbeidsbemiddeling (ESF)	opnemen op V-lijst	23		V		2000-
	Europese subsidie voor arbeidsbemiddeling (ESF)	opnemen op V-lijst		10,5	V		2010-2011
	terugdringen recidive	opnemen op V-lijst	1	5,3	V		2005-2007
		subtotaal	44	15,8			
PERSOONSDOSSIER							
Penitentiair Psychisch Centrum bevolkings-administratie PI	medisch psychiatrische dossiers (115 dozen van een halve meter)	opnemen op V-lijst		57,5	V		2009-
	26 leggers, registerboeken en 5 boekjes met sterktestaten	Overdragen aan NA	6			B	1942-1986
	Verslavingsbegeleiding reguliere gedetineerden (medisch en psychiatrisch)		4,875	1,125		B?	1999-2008
PMO	Psychiatrische en psychologische rapporten		2,5	0,5		B?	1999-2007
	Hoger Beroep		0,08		V		1999
	Tulp-uitdraai	opnemen op V-lijst	1,3		V		2005
	Beklagzaken	opnemen op V-lijst	24	22	V		1999-2010
	DNA-afname en onmiddellijke invrijheidsstelling	opnemen op V-lijst		1	V		2005-
	gepland bezoek / bezoekerslijsten	opnemen op V-lijst		7,5	V		2010-

Tandarts en huisarts	dagjournaals, afspraken en röntgenfoto's en tandartskaarten	opnemen op V-lijst	12	0,3	V	1989-2007
		subtotaal	50,755	89,925		
BEDRIJFSVOERING						
	P-Direkt mandatering	opnemen op V-lijst		0,5	V	2010
	2 meter Personeels-dossiers met vooral declaraties	opnemen op V-lijst	2		V	2002-2003
	Centraal magazijn	opnemen op V-lijst	6		V	
	Calamiteitenplan; 2 ordners	opnemen op V-lijst	0,2		V	2000-2010
	Bouwdossiers PI Vught en uitbreiding	opnemen op V-lijst; ook aanwezig bij RGD	0,5		V	1987
DBBC	Registratie / facturering	opnemen op V-lijst	0,5		V	1985-2000
Personeelsdienst	Oude personeelsdossiers	opnemen op V-lijst	0,5		V	1992-
Personeelsdienst	antecedentenonderzoeken bouwvakkers	opnemen op V-lijst	0,5		V	1992-
	Planning en Controlcyclus	opnemen op V-lijst		5	V	2014
	Oude personeelsdossiers en passen medewerkers Extra Beveiligde Inrichting	opnemen op V-lijst	22		V	1957
	Management Info	beschrijven en bewerken	0,08		B	1994-2001
	VGZ (vergoedingen ziektenkosten)	opnemen op V-lijst	3	2,5	V	1997-2010
	Bedrijfsvoering onder meer kasstaten	opnemen op V-lijst		4,5	V	2005-
Personeelsdienst	personeelsinzet / betalingsmutaties / verlof personeel / urenregistraties	opnemen op V-lijst		12	V	2005-2012
	facturen en afleverbonnen (had weg moeten zijn)	opnemen op V-lijst	2		V	-2005
	Financiën waaronder gedetineerdenlonen rekening courant memoriaal en bankopdrachten	opnemen op V-lijst	21		V	-2005
		subtotaal	58,28	24,5		
		Totaal	172,335	182,225		

Bijlage 7. Bestandsopname PI Alphen aan de Rijn

afdeling	aard van de stukken	benodigde bewerkingsgraad	omvang in meter van voor 2006	Omvang in meter van na 2005	prognose V	prognose B	Periode	Opmerking
	UMO (MT-overleg)	Bewerken en overdragen aan het NA	0,5			B	1998-2001	
	Jaarplannen en jaarverslagen	Bewerken en overdragen aan het NA	0,75			B	1995-2005	
	Normprijzen en kengetallen	Op V-lijst plaatsen	0,075		V		1997-1999	
	Beklagzaken en Commissie van Toezicht, Beroep RSJ	Op V-lijst plaatsen	4		V		1995-2005	
	Locatiemanagement ingekomen post; deels op archiefcode. Onder meer: bouw reservecapaciteit en Management Beraad	Deels bewerken en overdragen aan het NA	2,5			B/V	1998-2005	
	Formatie en organisatierapport	Bewerken en overdragen aan het NA	0,075			B	2004	
	Commissie van Toezicht	Op V-lijst plaatsen	0,075		V		1996-2004	
	Interne memo's, circulaires, notulen van teamvergaderingen	Deels bewerken en overdragen aan het NA	1			B/V	1996-2004	
	Maaltijdvergoedingsbonnen , mutaties rekening courant gedetineerden, facturen, pc privé, werkorders en offertes, planning en control	Op V-lijst plaatsen	7,5		V		1996-1998	
	Beleidsdagen, vergaderingen bouw en PBG/PMT (overleg MT)	Deels bewerken en overdragen aan het NA	0,5			B/V	1996-1998	Omvang bij benadering
	Secretariaatsarchief geordend op code (managementoverleg, sober regime, invoering euro, Commissie van Toezicht, Centraal Management Overleg, nieuwsbrieven en meer	Deels bewerken en overdragen aan het NA	6			B/V	1996-2003	
	Circulaires, auditrapport, rapporten, jaarplannen en jaarverslagen, nieuwbouw 1996 en locatiepost (inkomende en uitgaande brieven en memo's)	Deels bewerken en overdragen aan het NA	3			B/V	1996-2004	
	Centraal managementoverleg en inkomende en uitgaande post	Deels bewerken en overdragen aan het NA	1,5			B/V	1999-2004	
	Herinrichting personele functie, plaatsingsadvies, offertes, werkorders, afgetekende roosters (V 2004!)SAP-overzicht	Op V-lijst plaatsen	10		V		1999-2004	
	levering goederen voor productie door gedetineerden, VGZ facturen, urinetesten,	Op V-lijst plaatsen	6		V		1995-2003	

betaalopdrachten
crediteuren, ontslag Noord

Ontvangst bestellingen, uitgifte ten behoeve van productie, levering van goederen; alles in ordners	Op V-lijst plaatsen	8,5	V	1997-2001
Dienst vervoer en ondersteuning, uitgifte bestellingen, levering van goederen aan derden; ordners	Op V-lijst plaatsen	2,5	V	2001-2004
Facturen kapsters, kleding, urinecontroles, offertes en opdrachten voor technische zaken, schoonmaak, onderhoud wasserij per machine, magazijn reserveringen, OR	Op V-lijst plaatsen	6,5	V	2000-2003
Dossiers psychologische dienst	Op V-lijst plaatsen???	4,5	V???	1997-

subtotaal 65,475

Van na 2005 is het volgende geteld in Alphen aan de Rijn 50,5

Totaal 116 meter

Bijlage 8. Storing prison files

Via EuroPris heeft DJI de volgende vragen uitgezet bij haar Europese collega's over archivering in het gevangeniswezen. De vragen zijn uitgezet bij de 24 deelnemende landen, waarvan er tien hebben gereageerd.

EuroPris KMS 101117: Storing Prison Files

What is the common practice in your country? Are all files kept, or will some files be destroyed and others kept forever according to an appraisal policy? If you do have such an appraisal policy, can you describe it please?

Tabel: Storing prison files

Country	Name of national agency / prison service	Created	Answer
Belgium	FOD Justice	16-Nov-17 11:14	<i>The state archives in Brussels have compiled selection lists for the penitentiary institutions since 2008 both for the main administration and for the external services of the penitentiary institutions in which guidelines have been included with regard to the retention periods of the respective files and which files have to be transferred to the state archives after their retention period.</i>
Slovenia	Prison Administration of the Republic of Slovenia	20-Nov-17 06:45	<i>All personal data of inmates are kept no longer than 30 years after the release. After that period they have to be kept in the Archives of the Republic of Slovenia. Generally other files need to be marked on how long they are allowed to be kept (2, 5 or 10 years). We have a special classification plan where expiration date is prescribed.</i>
Northern Ireland	Northern Ireland Prison Service	20-Nov-17 10:46	<i>Files are dealt with in accordance with a Retention & Disposal Schedule. Dependent on record type the Schedule recommends various actions such as: permanent retention, appraisal, retention for a timed period and destruction. The Retention and Disposal Schedule is formally approved by the Public Record Office of Northern Ireland and senior officials in the Department of Justice (of which Northern Ireland Prison Service is an Executive Agency). It is written based on legislative and operational requirements and directs the reader on how to deal with their file dependent on the files subject matter. The relevant legislation governing the Schedule are: the Public Records Act (NI) 1923, updated by UK legislation: the Data Protection Act (DPA) 1998 and the Freedom of Information Act (FOI) 2000.</i>
Denmark	Department of Prison and Probation Service	22-Nov-17 10:42	<i>The Danish Ministry of Culture administers the State Archives. The Minister of Cultures powers regarding the archival activities of public authorities are defined by the Archives Act. The provisions of the Act on the management of records by public authorities apply to all activities conducted by the Public Administrative Authorities and the Judicial System. However, rules and regulations differ from one type of authority to another. Thus, only state authorities, the Courts and the recognized denominations are under obligation to transfer records to the State Archives. The Act, furthermore, authorises the Minister of Culture to specify rules and regulations relating to transfer, etc. According to the Archives Act the State authorities, shall, unless there are opposing considerations to be taken into account, transfer their records to the State Archives before they are 30 years old. The Minister for Culture shall lay down more detailed rules on the time for transfer, including rules on such cases where postponement of the time of transfer may be allowed. The Minister for Culture may determine to lay down more detailed rules on the time for transfer of records stored on electronic media.</i>

Scotland	Scottish Prison Service	23-Nov-17 11:19	<i>The Scottish Prison Service has been generating files since the mid-1800s. There are two main kinds of prison files: files that relate to prison business and files that relate to individual prisoners. Prison business files are reviewed 5 years after the file is closed. At that point the file is either retained or sent for destruction. If the file is retained then it is reviewed again 15 years later and a further decision is made whether to retain it or destroy it. A list of files that SPS considers are ready for destruction is sent to the National Records of Scotland who manage the Scottish national archives. The National Records of Scotland then make the final decision on whether a file should be destroyed or whether it should be preserved permanently in the national archives. Around 5% of prison files are considered of long term national interest and are stored in the national archives; the remaining 95% of prison files are destroyed when they are no longer required.</i> <i>Files that relate to individual prisoners are retained according to a detailed retention schedule. Most files are destroyed 5 years after a prisoner is liberated. Files that relate to life sentence prisoners or sex offenders are kept until 100 years after the prisoners date of birth and are then destroyed. A small number of files that relate to prisoners of long term national interest are sent to the national archives for permanent preservation.</i> <i>The National Records of Scotland carries out the appraisal to decide whether a file should be retained permanently in the Scottish national archives. The kinds of files they are looking for include files that relate to: deliberations, processes, functions and structures of government; formulation and implementation of policy; interaction of policies with individuals, communities and the physical environment; individuals or events of long term national interest; registers of prisoners in custody.</i>
Hungary	Hungarian Prison Service Headquarters	24-Nov-17 09:38	<i>In Hungary a Government Decree gives the main rules connected to the file management of public institutions. As a public institution Hungarian Prison Service has its own inner regulations based on the above mentioned decree. Files that are no longer valuable for operational management must be archived and kept in a so called central record office. The Hungarian Prison Service has more central record offices (e.g. in the Hungarian Prison Service Headquarters, in prisons, etc.). Based on where the documents were issued, they need to be archived by the territorially responsible central record office (i.e. documents issued in Budapest Remand Prison should be archived in Budapest Remand Prison, etc.). The regulations contain how long archived files must be kept before destroying them. Depending on the subject of documents keeping time can be:</i> <i>-1 year (e.g. permissions to enter to a prison)</i> <i>-2 years (e.g. documents of candidates applying for a job)</i> <i>-5 years (e.g. working plans of prisons)</i> <i>-10 years (e.g. protocol of meetings)</i> <i>-15 years (e.g. documents related to the prisons security systems)</i> <i>-25 years (e.g. registry of firearms)</i> <i>-30 years (e.g. application for employer loan)</i> <i>-50 years (e.g. handover records of prison governors)</i> <i>-75 years (e.g. documents related to redeployment to other services)</i> <i>-not destroyable (e.g. organizational rules) Not destroyable files are to be forwarded from the record office to the competent archives based on location after a certain keeping time. There are some exceptions that are not to be forwarded to the archives despite the fact that they are not destroyable. Keeping time of a not destroyable file can be: -15 years-20 years-25 years-50 years. A record about files which are to be destroyed after a certain time must be sent to the competent archives before destruction. The archives makes a final decision about destroying. If the archives finds that a file can be useful from any perspectives in the future, it is not allowed to be destroyed.</i>

Latvia	Latvian Prison Administration	24-Nov-17 10:23	<i>The Latvian Prison Administration (LPA) policy for determining the time period for records retention is coordinated with the State policy for evaluating and retaining records. Permanently (forever) are retained those records that contain information regarding the basic operations of the institution. For those records that are created only in the Latvian Prison Administration and in its structural units, the LPA has developed a list of time periods for records retention that has been coordinated with the National Archive. The time period for records retention for every type of record in this list is set according with the legal effect of the information the record contains.</i> <i>In the LPA permanently are retained the records that contain information regarding the basic operations conceptual prisoner monitoring, guarding, social rehabilitation and registry matters, orders regarding basic operations, reports regarding basic operations. For the other records there are set a particular time period for retention after which the records are evaluated and destroyed according with the order set in normative acts. There are different time periods for retention 2, 3, 5, 10 years. The time periods for retention of records concerning personnel and accounting matters are set in the normative acts issued by the State. They are the same for all government institutions. These are not records that are permanently retained.</i>
Germany	Ministry of Justice Mecklenburg-Western Pomerania	24-Nov-17 10:25	<i>In Mecklenburg-Western Pomerania the most files be destroyed and some others are kept forever in the national archive.</i> <i>In Mecklenburg-Western Pomerania the retention periods are regulated by law. Depending on the different themes the files has to be kept for different periods (e.g. 5 years, 10 years or 30 years). After the legal retention period the national archive check whether the files are estimated to be of value for history or research. If this is the case, the files are kept. If not, the files will be destroyed.</i>
Turkey	General Directorate of Prisons and Detention Houses	24-Nov-17 13:14	<i>Yes there is a common practice in our country. According to Government Archives Regulation (Published in Official Journal Date: 16/05/1988 No:19816), the files are destroyed or not. The files are stored in archives of units of institutions between 1-5 years, in archives of institutions between 10-14 years. And according to Ministry of Justice's Public Mandate No: 128/1, the files of statics information of inmates, inmates' registration files, discipline committee decisions files, release files are kept forever in archives.</i> <i>Government Archives Regulation(Published in Official Journal Date: 16/05/1988 No:19816)Ministry of Justice's Public Mandate No: 128/1</i>
Finland	Criminal Sanctions Agency	27-Nov-17 07:26	<i>Finnish Criminal Sanctions Agency has 8 kilometers of paper documents at the moment. Part of the documents are kept permanently in accordance with the archive formation plan. The National Archives of Finland controls the law and the rules of keeping the documents. Finnish public authorities like Finnish Criminal Sanctions Agency follow these rules. Documents that are related to Finnish Criminal Sanctions Agency's core business or which have research of historical value (national cultural heritage) are kept permanently. In total about 80% of the documents are kept for limited time and about 20% are kept permanently.</i> <i>The Finnish Criminal Sanctions Agency has archive formation plan which is from year 2004. It is under reformation because we are moving to electric archive. At the moment most of the documents related to agency's core business are kept permanently and some of the documents are kept 10, 20 or 50 years. In the new archive formation plan we have shortened many of the retention periods but the final acceptance is made by the National Archives of Finland.</i>

Bijlage 9. Literatuur en andere bronnen

Waardering en selectie

Abels, B., *Kinderbescherming en Justitiële Jeugdzorg. Een institutioneel onderzoek naar de deelbeleidsterreinen gezag over minderjarigen, adoptie, jeugdbescherming en jeugdstrafrecht over de periode 1945 –1997* (2005).

Ad hoc commissie bewaarbeleid tbs-dossiers, *Over tien jaar over gisteren. Tbs-dossiers: bewaren of vernietigen?* (Intern adviesrapport aan de minister van VenJ, 21 maart 2016).

Beks, G., P.R. te Slaa en T. Bachgus, *Gevangeniswezen en TBS. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein gevangeniswezen en terbeschikkingstelling (TBS) 1945-2000* (2005).

Commissie nota persoonsdossiers, *Persoonsdossiers, een geval apart*. Nota opgesteld in opdracht van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en het Nationaal Archief (Nationaal Archief, Den Haag 2006).

Commissie voor de Geschiedenis van de Geestelijke Gezondheidszorg van het Nederlands centrum voor Geestelijke volksgezondheid (Nederlands centrum Geestelijke volksgezondheid), *Notitie betreffende een reglement voor behoud van historische patiëntendossiers* (Utrecht 1989).

Commissie waardering en selectie (Nationaal Archief), *Gewaardeerd verleden. Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven* (Den Haag 2007).

Dingemans, R. P.B.A., R.W. Steensma, *Gedeelde geschillen. Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rechtelijke macht vanaf 1950* ('s-Gravenhage, 2001).

Drossens, Paul, *Archief gewogen. Een onderzoek naar de theorie en praktijk van waardering en selectie* (Brussel 2011).

Groen, Edwin, Peter Horsman, Jeroen Dominicus, *Eindrapport digitale archivering DJI-DBV. Op weg naar een geïntegreerd archief voor DJI* (Amsterdam 2014).

Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland, 'Onder behandeling. De reductie van het cliëntenarchief van de afdeling Geestelijke Gezondheidszorg van de GG&GD Amsterdam', in: *Steekproeven uit massale archiefbestanden ter wille van het historisch belang*, onder redactie van Paul M.M. Klep (Den Haag 1997).

Kooijman, S.C., 'Verraders waarvoor in een bevrijd Nederland geen plaats zal zijn'. *Institutioneel onderzoek naar de beleidsterreinen van de bijzondere rechtspleging, 1945-1952* (Den Haag, 2000).

Nationaal Archief, *Belangen in balans. Handreiking voor waardering en selectie van archiefbescheiden in een digitale tijd* (maart 2015).

Nationaal Archief en Project wegwerken archiefachterstanden *Informatie op orde. Tips voor effectieve archiefselectie*, actielijn Archiefselectie op orde (mei 2008).

Raad voor Cultuur, Reactie op de *Ontwerp-selectielijst archiefbescheiden op het beleidsterrein "Gevangeniswezen en terbeschikkingstelling"* van de Raad voor Cultuur aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap p/a de Algemene Rijksarchivaris (27 juli 2006, arc-2006.03029/5); *Verzameladvies over selectielijsten uit de periode augustus 2007 tot en met december 2008* (17 juni 2010, bca-2010.05817/1, p. 8-9); *Selectie: Een kwestie van waardering. Verzameladvies 3 2009-2012* (Den Haag, 25 april 2013, Casus Gevangeniswezen en TBS, p. 28).

Sacher-Flaat, A.R.M., Pim Giezen, Florence Limburg, *Conclusies en aanbevelingen projectgroep project Herwaardering primaire processen Rechterlijke Macht* (concept eindrapport van 15 mei 2017, versie stuurgroep voor SIO 1 juni 2017).

Slaa, P.R. te, *Reclassering. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein reclassering 1948-1999* ('s-Gravenhage, 2000).

Inventarissen

J.J.J. Beek, J. Folkerts en H. de Raad, *Inventaris van de archieven van de instellingen van het gevangeniswezen in de provincie Groningen (1666) 1670-1961 (1978)* (Groningen 1988).

Inventaris van het archief van de A-dossiers en haar voorlopers van het ministerie van Justitie, (1923) 1949-1987 (2005), nummer toegang: 2.09.105 (PWAA, Rotterdam/Nationaal Archief, Den Haag (c) 2009).

Inventaris van het archief van het Huis van Bewaring en de Strafgevangenis Wolvenplein te Utrecht van het ministerie van Justitie (aanvulling), 1940-1978 (2000).

Koen, D.T., *Inventaris van de archieven van de Rijkswerkinrichtingen te Veenhuizen en Ommerschans (1820) 1858-ca. 1960* (Assen 1979), inv.nr. 0137.01.. Zie ook de aanvulling op het archief van de gevangenis en rijkswerkinrichting Norgerhaven, 1890-1981, inv.nr. 0137.03.

Onderzoek

Altena, M., 'Bewaring van illegale vreemdelingen in een veellagige rechtsorde' (masterscriptie Leiden university 2013).

Bernlef, J. en Siet Zuyderland, *Bajesmaf. Een bijzonderhedenboek over Nederlandse gevangissen* (Amsterdam 1974).

Bijleveld, Catrien en Frans van Poppel, 'The succes of the Civilization Offensive: Societal adaptation of reformed boys in the early twentieth century in the Netherlands', in: *Journal of Social History*, vol. 44, nr. 4 (Oxford 2011), pp. 1173-1194.

Brand, E., A. a'Campo en A. van den Hurk, *15 jaar PIJ-ers in beeld. Kenmerken en veranderingen van jeugdigen die de PIJ-maatregel opgelegd kregen in de periode 1995-2010* (DJI, 2013).

Brand, Twan van den en Jos Straathof, *De jongens van De Corridor. Het verhaal van een experimentele jeugdgevangenis* (Amsterdam 2017).

Commissie Onderzoek naar geweld in de jeugdzorg en jeugdhulp (7 november 2016), Tweede Kamer, vergaderjaar 2016–2017, 31 015, nr. 129. *Rapport Commissie Vooronderzoek naar geweld in de jeugdzorg, aangeboden aan de Tweede Kamer* (17 mei 2016), en kabinetsreactie, Kamerstukken 31 015 en 31 839, nr. 125. Zie rapport, paragraaf 3.3 Archieven (p. 21).

Depauw, Ewout, 'Life at the bottom. Living standards and heights in Flanders, 1780-1900' (diss. Gent 2012); en 'Grote gangsters of klein gespuis? De lichaamslengte in de Gentse gevangenis in de negentiende eeuw', *Handelingen van de maatschappij voor geschiedenis en oudheidkunde te Gent* 66, 145-173 (Gent 2012).

<https://biblio.ugent.be/publication/4186701>

Dettmeijer-Vermeulen, Corinne (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld), *Gewogen risico. Behandeling opleggen aan zedendelinquenten* (2017).

Franke, Herman, *Twee eeuwen gevangen: misdaad en straf in Nederland* (1990), proefschrift over de geschiedenis van het gevangeniswezen, vertaald als *De macht van het lijden. Twee eeuwen gevangenisstraf in Nederland* (1996).

Futselaar, Ralf, *Gevangissen in oorlogstijd 1940-1945* (Amsterdam 2015).

Harte, Joke, 'Nationaal Rapporteur komt met schijnoplossingen voor zedendelinquenten. Simpele checklist volstaat niet om risico van recidive vast te stellen', *de Volkskrant* 31 oktober 2017.

Hertogs, Daan, promotieonderzoek naar kamp Westerbork (in onderzoek).

Inspectie Veiligheid en Justitie, *Het overlijden van Alexander Dolmatov* (28 maart 2013), <https://www.inspectievenj.nl/Publicaties/rapporten/2013/04/12/het-overlijden-van-alexander-dolmatov>.

Kempes, M., *Overzicht van onderzoek naar de PIJ-maatregel tussen 2006-2011* (WODC, Den Haag, 2012).

Meester, Mariët, *Koloniekak. Leven in een gevangenisdorp. De twintigste eeuw in Veenhuizen* (Beilen 2012).

Mesters, G., Bijleveld, C.C.J.H. & Huschek, D. (2014), The effect of unemployment on crime in high-risk families in the Netherlands between 1920 and 2005. In: Weerman, F. & Bijleveld, C.C.J.H. (Eds.), *Criminal behaviour from school to the workplace. Untangling the complex relations between employment, education, and crime* (London: Routledge, pp. 142-165).

Nagtegaal, M.H., N.H. Tenneij en S. Bogaerts, *Tbs-onderzoeksprogrammering* (WODC, Den Haag 2008)

Onderzoeksraad voor Veiligheid, *Brand cellencomplex Schiphol-Oost. Eindrapport van het onderzoek naar de brand in het detentie- en uitzetcentrum Schiphol-Oost in de nacht van 26 op 27 oktober 2005* (Den Haag, 21 september 2006); en *Veiligheid van veemdelingen* (Den Haag, 24 april 2014). www.onderzoeksraad.nl.

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), *How was life? Global well-being since 1820* (2014). www.oecd.org/statistics/how-was-life_9789264214262-en.htm

Petersen, M.A., *Gevangenen onder dak. Geschiedenis van het gevangeniswezen in Nederland van 1795 af, bezien van zijn behuizing* (diss. Leiden 1978).

Schackmann, Wil, *De proefkolonie* (2006, over Frederiksoord), *De bedelaarskolonie* (2013, over de Ommerschans) en *De kinderkolonie* (2016, over de wezen van Veenhuizen).

Schravesande, Freek,, 'Reportage tbs, "Stel dat er een jongeman naast hem zit in de bus. Hoe bepaal je of een zedendelinquent na tbs-behandeling nog steeds een gevaar vormt? Ook het rechtssysteem kan de toekomst niet voorspellen"', *NRC* 11-12 november 2017

Stern, Alfred, 'Rimpelingen in de ruimtetijd. Actueel volgen van personen in de strafrechtketen' (Universiteit van Amsterdam 2013).

Stevens, M., C. Roeters en M. Beukers, *Gedragsdeskundig advies in strafzaken. Het juridisch perspectief* (Utrecht NIFP, 2015), www.nifpnet.nl.

Stuurgroep Koloniën van weldadigheid, *De koloniën van weldadigheid. Een uitzonderlijk experiment* (Assen, juli 2017).

Verhagen, J.J.L.M., *Het onvoltooide voltooiën* (deze geschiedenis van Hoeve Boschoord verschijnt in februari 2018).

Verhagen, J.J.L.M., *Gedetineerden ontmaskerd. Hoe in Nederland over gedetineerden wordt gedacht en hoe het werkelijk zit* (uitgave Nationaal Gevangenis museum 2011).

Verhagen, J.J.L.M., *Waar vrijheid ophoudt en weer kan beginnen. 1995-2005 Tien jaar DJI* (z.pl. 2005).

Vijselaar, Joost, *Het gesticht. Enkele reis of retour* (Amsterdam 2010).

Vijselaar, Joost, *Onderzoek Therapeutische castratie en andere psychiatrische behandelingen van zedendelinquenten 1920-1970* (Den Haag 2014).

Waard, Jaap de, *Economische crisis en (veelvoorkomende) criminaliteit* (working paper DJI 2012).

Zee, Simone van der, *Het staatshotel. De bajes, stortplaats van de samenleving* (Breda 2012).

Websites

<https://www.dji.nl/themas-cijfers-en-publicaties/cijfers-en-publicaties/kerncijfers-dji.aspx> - trends bij DJI en verklaringen, feiten en cijfers

<https://criminologie.nl/nvc-congres/congres-2017/> - NvC congres 2017: Criminologie en de praktijk.

<https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/nominatiedossier> - Veenhuizen en andere koloniën als UNESCO werelderfgoed.

www.nscr.nl - Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving is het nationale onderzoeksinstituut van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) dat zich toelegt op fundamenteel wetenschappelijk onderzoek naar criminaliteit en rechtshandhaving. Het NSCR werkt samen met de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) en het Amsterdam Law and Behavior (A-LAB) instituut.

www.BeJust.be - website van het onderzoeksproject *Justice & Populations: The Belgian Experience in International Perspective* die de relatie analyseert tussen justitie en burger vanuit een interdisciplinair, lange termijn en bottom-up perspectief, over de periode vanaf 1795.

<http://www.ru.nl/historicaldemography/> - onderzoeksgroep Radboud Group for Historical Demography and Family History.